

รายงานการติดตาม การศึกษาเพื่อปวงชนของประเทศไทย

พ.ศ. 2556

รายงานการติดตามการศึกษาเพื่อปวงชนของประเทศไทย พ.ศ. 2556

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ

**รายงานการติดตาม
การศึกษาเพื่อปวงชนของประเทศไทย พ.ศ. 2556**

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

การศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All หรือ EFA) กำเนิดขึ้นที่จอมเทียน ประเทศไทย ในการประชุมระดับโลก ว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน (World Conference on Education for All) เมื่อปี พ.ศ. 2533 โดยประเทศไทย ร่วมกับองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือองค์การ UNESCO และองค์กรระหว่างประเทศหลายองค์กรเป็นเจ้าภาพในการจัดการประชุมครั้งนั้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชากรโลกทุกคน เข้าถึงการศึกษอย่างเสมอภาค โดยได้มีการรับรองปฏิญญาจอมเทียน ว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน ซึ่งประเทศสมาชิก มีพันธกรณีในการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนให้บรรลุเป้าหมาย 6 เป้าหมาย โดยองค์การ UNESCO ได้มีการติดตาม ผลการดำเนินงานตามเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชนในปี พ.ศ. 2543 ณ กรุงดาการ์ ประเทศเซเนกัล แล้วพบว่า ประเทศสมาชิกไม่สามารถบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดในปฏิญญาจอมเทียนได้ จึงกำหนดเป้าหมายที่จะบรรลุการศึกษา เพื่อปวงชนภายในปี พ.ศ. 2558 ไว้ในกรอบปฏิญญาดาการ์ 6 เป้าหมาย ได้แก่ 1) การดูแลและการศึกษาเด็กปฐมวัย 2) การศึกษาระดับประถมศึกษา/การศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) การตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ของเยาวชนและผู้ใหญ่ 4) การยกระดับการรู้หนังสือในผู้ใหญ่ 5) ความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันด้านการศึกษาระหว่างชายกับหญิง และ 6) คุณภาพการศึกษา รวมทั้งมีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น จากเดิม 51 ตัวชี้วัด เป็น 67 ตัวชี้วัด

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เห็นความสำคัญต่อพันธกรณีในการบรรลุเป้าหมาย การศึกษาเพื่อปวงชนภายในปี พ.ศ. 2558 จึงได้จัดทำ “รายงานการติดตามการศึกษาเพื่อปวงชนระดับโลก: ประเทศไทย” มาตั้งแต่ปีงบประมาณ 2556 และในปีงบประมาณ 2557 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้จัดทำ “รายงานการติดตามการศึกษาเพื่อปวงชนของประเทศไทย พ.ศ. 2556 (Thailand Education for All Monitoring Report 2013)” โดยติดตามตัวชี้วัดของทั้ง 6 เป้าหมายข้างต้น พร้อมทั้งวิเคราะห์ข้อมูลในทุกมิติ เพื่อให้รู้สถานภาพการดำเนินงานการศึกษาเพื่อปวงชนของไทยในปัจจุบัน อันเป็นการกระตุ้นให้หน่วยงานทราบ และบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องเกิดความตระหนักในการเร่งรัดการดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมาย การศึกษาเพื่อปวงชน รวมทั้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำข้อมูลองค์ความรู้ที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาการศึกษาและ การขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติต่อไป

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาขอขอบคุณหน่วยงานต่างๆ ที่ได้ให้ความร่วมมือและสนับสนุนข้อมูล ในการจัดทำรายงานติดตามการศึกษาเพื่อปวงชนของประเทศไทยด้วยดีตลอดมา และขอขอบคุณ องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) โดยเฉพาะ EFA : Education for All Global Monitoring Report Team ที่ให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ ให้คำแนะนำ และรอคอยรายงานฉบับสมบูรณ์ ที่จะได้มีการแปล เป็นภาษาอังกฤษเพื่อเผยแพร่ต่อไป

(ดร.ศศิธรา พิชัยชาญณรงค์)
เลขาธิการสภาการศึกษา

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
บทสรุปผู้บริหาร	ก-จ
บทที่ 1 บทนำ	1
บทที่ 2 แนวนโยบายของรัฐบาลว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน	10
บทที่ 3 การติดตามการดำเนินงานตามเป้าหมายการศึกษา เพื่อปวงชนของประเทศไทย พ.ศ. 2556	14
- เป้าหมายที่ 1 การดูแลและการศึกษาเด็กปฐมวัย (Early Childhood Care and Education)	14
- เป้าหมายที่ 2 การศึกษาระดับประถมศึกษา/การศึกษาขั้นพื้นฐาน (UPE/UBE (Universal Primary/Basic Education)	20
- เป้าหมายที่ 3 การตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ของเยาวชนและผู้ใหญ่ (Meeting the Needs of Youths and Adults)	31
- เป้าหมายที่ 4 ยกระดับการรู้หนังสือในผู้ใหญ่ (Improving Adult Literacy Level)	39
- เป้าหมายที่ 5 ความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันด้านการศึกษาระหว่างชายกับหญิง (Gender Parity and Equality in Education)	49
- เป้าหมายที่ 6 คุณภาพการศึกษา (Quality of Education)	60
บทที่ 4 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	70
ภาคผนวก	79
บรรณานุกรม	92

รายงานการติดตามการศึกษาเพื่อปวงชนของประเทศไทย พ.ศ. 2556 (Thailand Education for All Monitoring Report 2013) เป็นการติดตามผลการดำเนินงานการศึกษาเพื่อปวงชนในประเทศไทยตามเป้าหมายที่กำหนดทั้ง 6 เป้าหมาย ดังนี้ เป้าหมายที่ 1) การดูแลและการศึกษาเด็กปฐมวัย เป้าหมายที่ 2) การศึกษาระดับประถมศึกษา/การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป้าหมายที่ 3) การตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ของเยาวชนและผู้ใหญ่ เป้าหมายที่ 4) การยกระดับการรู้หนังสือในผู้ใหญ่ เป้าหมายที่ 5) ความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันด้านการศึกษาระหว่างชายกับหญิง และเป้าหมายที่ 6) คุณภาพการศึกษา ประกอบด้วยตัวชี้วัดจำนวน 67 ตัว ซึ่งประเทศสมาชิกจะต้องรายงานผลการบรรลุเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชน ณ กรุงโซล สาธารณรัฐเกาหลี ในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) โดยผลการดำเนินการของแต่ละเป้าหมายของประเทศไทย ณ ปัจจุบัน สรุปได้ ดังนี้

เป้าหมายที่ 1 การดูแลและการศึกษาเด็กปฐมวัย

ประเทศไทยสามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมาย โดยสามารถดำเนินการได้ตามตัวชี้วัดได้ค่อนข้างบรรลุเป้าหมาย และเมื่อเทียบกับการนำเสนอผลงานของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายจาตุรนต์ ฉายแสง) ในการประชุมระดับนโยบายในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกด้านการดูแลและการศึกษาปฐมวัย (Asia-Pacific Regional Policy Forum on Early Childhood Care and Education) กับประเทศสมาชิกประเทศอื่น ในระหว่างวันที่ 10-12 กันยายน 2556 ณ กรุงโซล สาธารณรัฐเกาหลี สามารถสรุปได้ว่าประเทศไทยสามารถดำเนินการเรื่องการดูแลและการศึกษาเด็กปฐมวัยได้ก้าวหน้ากว่าหลายๆ ประเทศในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก ทั้งนี้ เนื่องจากประเทศไทยมีนโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลและการศึกษาเด็กปฐมวัยเพื่อส่งเสริมและพัฒนาเด็กปฐมวัย อาทิเช่น นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) ระยะยาว พ.ศ. 2550-2559 แผนปฏิบัติการตามแผนยุทธศาสตร์ชาติด้านเด็กปฐมวัย (แรกเกิดถึงก่อนเข้าประถมศึกษาปีที่ 1) ตามนโยบายรัฐบาลด้านเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2555-2559 เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีคณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ (ก.พ.ป.) พ.ศ. 2551 ซึ่งทำหน้าที่กำกับดูแลและมอบนโยบายการดำเนินงานของอนุกรรมการ โดยนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการอีกด้วย จะเห็นได้ว่าประเทศไทยมีความมุ่งมั่นและจริงจังต่อการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการดูแลและการศึกษาเด็กปฐมวัย

ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาสามารถดำเนินการได้ใกล้บรรลุเป้าหมาย กล่าวคืออัตราการเข้าเรียนในระดับปฐมวัยและในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยอื่นๆ ของผู้เรียนทั้งหมดต่อประชากรในระดับการศึกษาปฐมวัยถึงร้อยละ 76 ขึ้นไป และร้อยละของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เคยผ่านการเรียนในระดับปฐมวัยมาก่อนทั้งเพศชายและเพศหญิงถึง ร้อยละ 95.33-99.84 และนอกจากจะจัดการศึกษาโดยภาครัฐแล้วยังมีภาคเอกชนเข้ามาดำเนินการ โดยร้อยละของนักเรียนระดับปฐมวัยและหลักสูตรปฐมวัยอื่นๆ ในระหว่างปี พ.ศ. 2554-2556 มีถึงร้อยละกว่า 35 นอกจากนี้ ตัวชี้วัดบางตัวเช่นเรื่องงบประมาณแม้จะไม่มีการจัดเก็บข้อมูลเฉพาะของปฐมวัยแต่มีการจัดเก็บรวมไว้ในการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เป้าหมายที่ 2 การศึกษาระดับประถมศึกษา/การศึกษาขั้นพื้นฐาน

นับตั้งแต่การประชุมระดับโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชนและปฏิญญาจอมเทียนใน พ.ศ. 2533 (ค.ศ. 1990) ประเทศไทยภายใต้การนำของรัฐบาลในยุคต่างๆ ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษาระดับประถมศึกษาและการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณ ให้สิทธิและขยายโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาระดับประถมศึกษา และการศึกษาขั้นพื้นฐานของเด็กไทย ตลอดจนเด็กด้อยโอกาส เด็กพิการ จากตัวชี้วัดต่างๆ ในเป้าหมายที่ 2 นี้ พบว่าประเทศไทยใกล้จะบรรลุเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชนในระดับประถมศึกษา/การศึกษาขั้นพื้นฐาน (UPE/UBE (Universal Primary/Basic Education)) โดยเฉพาะการเข้าเรียนใหม่ในระดับประถมศึกษาของผู้เรียนทั้งหมดต่อประชากรในวัยระดับประถมศึกษา โดยแบ่งตามเพศชายหญิงโดยภาพรวมของการศึกษา พบว่าปี พ.ศ. 2555 มีจำนวนเพศชายถึงร้อยละ 93.21 เพศหญิงร้อยละ 88.96 นอกจากนี้ ตัวชี้วัดอื่นๆ เช่น อัตราการเข้าเรียนใหม่สุดขีดของผู้เรียนที่มีอายุตามเกณฑ์เข้าเรียนในระดับประถมศึกษา โดยแบ่งตามเพศชายหญิง อัตราการได้เรียนในระดับประถมศึกษาของผู้เรียนทั้งหมดต่อประชากรในวัยระดับประถมศึกษา โดยแบ่งตามเพศชายหญิง ตลอดจนตัวชี้วัดอื่นๆ ส่วนใหญ่มีค่ามากกว่าร้อยละ 90 จะเห็นว่าประเทศไทยดำเนินการในเรื่องดังกล่าวสำเร็จเป็นอย่างดี ทั้งนี้ เนื่องจากประเทศไทยให้ความสำคัญต่อการศึกษาระดับประถมศึกษา/การศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอย่างยิ่ง

ส่วนงบประมาณรายจ่ายที่จัดสรรสำหรับการศึกษาระดับประถมศึกษาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศ (GDP) นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551-2556 อยู่ในช่วงระหว่าง 3.70-4.10 โดยเมื่อเทียบกับงบประมาณแผ่นดิน (National Budget) จะอยู่ที่ประมาณร้อยละ 20 ของงบประมาณแผ่นดิน ซึ่งสอดคล้องกับกับแถลงการณ์จอมเทียน (Jomtien Statement) พ.ศ. 2554 ที่เรียกร้องให้รัฐบาลประเทศสมาชิก จัดสรรงบประมาณการศึกษาอย่างน้อยร้อยละ 20 ของงบประมาณทั้งหมดในประเทศ

เป้าหมายที่ 3 การตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ของเยาวชนและผู้ใหญ่

รัฐบาลแต่ละยุคได้ให้ความสำคัญในการเรียนรู้และการรู้หนังสือของเยาวชนและผู้ใหญ่ และเห็นว่าการรู้หนังสือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์และเป็นรากฐานของการศึกษา ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีนโยบายส่งเสริมการอ่านโดยพัฒนาระดับขีดความสามารถในการอ่านของประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย ส่งเสริมให้มีการสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการอ่าน

จากการติดตามตัวชี้วัดในเป้าหมายที่ 3 พบว่าอัตราการรู้หนังสือของเยาวชน (15-24 ปี) ในปี พ.ศ. 2553 เยาวชนชายมีอัตราการรู้หนังสือมากกว่าเยาวชนหญิงเพียงเล็กน้อย มีความแตกต่างกันเพียงร้อยละ 0.80 เท่านั้น และอัตราการรู้หนังสือของเยาวชนทั้งชายและหญิงมีมากกว่าร้อยละ 95 นับว่าเป็นอัตราการรู้หนังสือที่สูงและเป็นที่น่าพอใจ โดยภาพรวมรัฐบาลสามารถจัดการศึกษาในเป้าหมายนี้ได้ค่อนข้างสำเร็จ และรัฐบาลที่ผ่านมาได้ให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้และการรู้หนังสือของเยาวชนและผู้ใหญ่ และเห็นว่าการรู้หนังสือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์และเป็นรากฐานของการศึกษา มีการส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกเหนือจากการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี โดยผลักดันให้ผู้เรียนได้ศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งสายสามัญและสายวิชาชีพ ซึ่งเห็นได้จากเป้าหมายที่ 3 ตัวชี้วัดอัตราการได้เรียนในระดับมัธยมศึกษาที่มีจำนวนเกินร้อยละ 60

รัฐบาลในยุคปัจจุบัน มีนโยบายจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยกระบวนการสร้างประสบการณ์ระหว่างเรียนอย่างเหมาะสม สนับสนุนการสร้างรายได้ระหว่างเรียน และสนับสนุนให้ผู้สำเร็จการศึกษามีงานทำได้ทันทีโดยความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการกับสถานศึกษา ส่งเสริมให้มีศูนย์อบรมอาชีวศึกษาเพื่อให้นักเรียน นักศึกษา และประชาชนสามารถเรียนรู้

หาประสบการณ์ก่อนไปประกอบอาชีพ โดยให้สถาบันอาชีวศึกษาดำเนินการร่วมกับผู้เชี่ยวชาญในแต่ละอาชีพ รวมทั้งจัดให้มีศูนย์ซ่อมสร้างประจำชุมชนเพื่อฝึกฝนช่างฝีมือและการสร้างทักษะในการให้บริการแก่ประชาชน โดยดำเนินการร่วมกับภาคเอกชนอย่างจริงจัง เพื่อส่งเสริมการอาชีวศึกษาให้เป็นที่ยอมรับ และมีรายได้สูงตามความสามารถ

กระทรวงศึกษาธิการยังได้ให้แนวทางการดำเนินงานการกำหนดให้สัดส่วนผู้เรียนอาชีวศึกษาต่อสามัญ เปลี่ยนเป็น 51:49 ทั้งนี้ การดำเนินงานผลักดันเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนอาชีวศึกษาจะต้องพัฒนาคุณภาพ เพื่อนำไปสู่ปริมาณผู้เรียน โดยต้องพัฒนาระบบการศึกษา กำหนดคุณลักษณะผู้เรียน การให้ได้รับเงินเดือนและรายได้สูง รวมทั้งการเสริมภาพลักษณ์ของอาชีวศึกษา ในลักษณะการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น การช่วยเหลือสังคม การเชิญผู้สำเร็จสายวิชาชีพที่ประสบความสำเร็จมีรายได้สูงหรือผู้ที่สำเร็จสายวิชาชีพแล้วไปเรียนต่อสายเทคโนโลยี มาให้ความรู้ และประสบการณ์แก่นักเรียนและผู้ปกครองมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้คนเข้ามาเรียนสายอาชีวศึกษามากขึ้น

เป้าหมายที่ 4 การยกระดับการรู้หนังสือในผู้ใหญ่

การรู้หนังสือเป็นพื้นฐานของการศึกษาที่ช่วยพัฒนาคนให้มีทักษะทั้งในด้านการคิด วิเคราะห์ และสามารถนำความรู้ไปใช้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อพัฒนาตนเอง สังคมและประเทศชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรู้หนังสือได้มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น รัฐบาลไทยในยุคปัจจุบัน มีนโยบายในการขจัดความไม่รู้หนังสือให้สิ้นไปจากสังคมไทย และการรู้หนังสือได้รับการจัดอันดับเป็นอันดับต้นๆ ว่ามีความสำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศและเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ประเทศไทยส่งเสริมเรื่องการรู้หนังสือมาเป็นเวลานานโดยมีการรณรงค์และบูรณาการไปกับการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

จากการติดตามตัวชี้วัดในเป้าหมายที่ 4 พบว่าอัตราการรู้หนังสือของผู้ใหญ่ (อายุ 15 ปี และมากกว่า 15 ปีขึ้นไป) ของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2553 อยู่ที่เกือบร้อยละ 97 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ดีเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ ในกว่า 200 ประเทศ โดยเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศแล้ว เพศชายจะรู้หนังสือมากกว่าเพศหญิงอยู่เล็กน้อย นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ได้จัดการศึกษาโดยได้พัฒนาหลักสูตรหรือรูปแบบการเรียนการสอนที่หลากหลาย เพื่อสนองความต้องการและความจำเป็นของบุคคลทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่อิงตามการศึกษาในระบบ และจัดให้มีหลักสูตรย่อยภายใต้หลักสูตรการศึกษานอกระบบ และการศึกษาต่อเนื่องมากมายสำหรับผู้สำเร็จการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานจนถึงระดับอุดมศึกษาจากการศึกษาในระบบแล้ว เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนที่รู้หนังสือแล้วได้คงสภาพการรู้หนังสือไว้อย่างยั่งยืน

รัฐบาลไทยในยุคปัจจุบัน มีนโยบายในการขจัดความไม่รู้หนังสือให้สิ้นไปจากสังคมไทย และมติคณะรัฐมนตรีเมื่อคราวประชุมเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2552 กำหนดให้การอ่านเป็นวาระแห่งชาติและประกาศให้ปี พ.ศ. 2552-2561 เป็นทศวรรษแห่งการอ่าน โดยมีภารกิจสำคัญประการหนึ่งคือ การเสริมสร้างการอ่านให้กับประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งผู้ที่รู้หนังสือแล้วล้มด้วย และในปี พ.ศ. 2556 กรุงเทพฯ ได้รับเลือกจากองค์การยูเนสโก ให้เป็นเมืองหนังสือโลก สะท้อนให้เห็นว่า ประเทศไทยได้เข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวพันอย่างลึกซึ้งในการส่งเสริมการรู้หนังสือ และเมื่อเปรียบเทียบกับ 10 ประเทศในกลุ่มอาเซียน ประเทศไทยมีอัตราการรู้หนังสือสูงเป็นอันดับที่ 1

เป้าหมายที่ 5 ความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันด้านการศึกษาระหว่างชายกับหญิง

การพัฒนาสตรีของไทยมีพัฒนาการที่ก้าวหน้าในระดับหนึ่ง รวมทั้งการพัฒนาสตรีเป็นประเด็นนโยบายที่สำคัญในหลายมิติ ประเทศไทยและรัฐบาลไทยได้ให้ความสนใจในการส่งเสริมและพัฒนาสตรีมานานกว่าสี่ทศวรรษ หน่วยงานหลายหน่วยงาน ทั้งในภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ให้ความสนใจและมีผลจากการดำเนินงาน

ด้านสตรีมาอย่างต่อเนื่อง จนมีผลการพัฒนาเป็นที่ประจักษ์

ในมิติของการศึกษา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 30 บัญญัติไว้ว่า “บุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน” การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลหรือเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการสภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้

จากการพัฒนาระบบการศึกษาของประเทศ และจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และจากพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 รวมทั้งนโยบายประเทศด้านจัดบริการการศึกษา แก่ผู้ด้อยโอกาส (พ.ศ. 2547) กำหนดให้ประชากรสัญชาติไทยและไม่ใช่สัญชาติไทยควรได้รับโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียมกัน รวมทั้งแนวนโยบายอื่นๆ เช่น การริเริ่มทุนกุ่มยิมทางการศึกษา การก่อตั้งนโยบายโครงการเรียนฟรี 15 ปี ใน พ.ศ. 2552 มีผลให้เด็กชาย และเด็กหญิง มีโอกาสได้รับการศึกษาในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ได้อย่างเท่าเทียมกัน นับเป็นการขจัดความไม่เท่าเทียมกันทางเพศในการศึกษาได้บรรลุตามข้อตกลง และตามเป้าหมายแห่งสหัสวรรษของประเทศไทย พ.ศ. 2554 และบรรลุเป้าหมายการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนตามเป้าหมายที่ 5 ความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันด้านการศึกษาระหว่างชายกับหญิง

ทั้งนี้ จากสถิติทางการศึกษาของประเทศไทยในภาพรวม พบว่าผู้หญิงจบการศึกษาในระดับปฐมวัย ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้นน้อยกว่าผู้ชาย ในขณะที่ผู้หญิงมีโอกาสในการเข้ารับการศึกษาสูงกว่าผู้ชายในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและระดับอุดมศึกษา และจากดัชนีความเท่าเทียมกันทางเพศด้านต่างๆ ซึ่งพบว่ามีค่าใกล้เคียงกับ 1 โดยบางตัวอาจต่ำกว่า 1 หรือมากกว่า 1 แต่ก็เพียงเล็กน้อยเท่านั้น สามารถสรุปได้ว่าประเทศไทยมีความเสมอภาคทางเพศด้านการศึกษา

เป้าหมายที่ 6 คุณภาพการศึกษา

จากข้อมูลสถิติทางการศึกษาของประเทศไทย พบว่าตัวชี้วัดด้านคุณภาพการศึกษาดำเนินการได้ในระดับพอใช้ แม้ตัวชี้วัดบางตัวยังไม่มีการจัดเก็บข้อมูลที่เป็นระบบและละเอียดตามที่องค์การยูเนสโกต้องการก็ตาม ประเทศไทยก็ได้ดำเนินการไปเรียบร้อยแล้ว เช่น ในเรื่องประกาศนียบัตรวิชาชีพครูตามมาตรฐานที่กำหนด แม้ไม่มีการจัดเก็บข้อมูลแต่ครูทุกคนต้องมีใบประกอบวิชาชีพ นอกจากนั้น ยังต้องมีการต่ออายุในทุก 5 ปี โดยกำหนดให้ครูมีการพัฒนา โดยมีการอบรมความรู้ตามเงื่อนไขที่กำหนดจึงจะสามารถต่ออายุได้ ส่วนในเรื่องระบบสุขภาพในโรงเรียน การแยกห้องน้ำชายหญิง พบว่าประเทศไทยมีการดำเนินการได้มาตรฐาน HAS ของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข เกินร้อยละ 60 ในเรื่องแหล่งน้ำสะอาดในโรงเรียนสามารถดำเนินการได้ร้อยละ 27.88 และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในทุกๆ ปี จึงต้องอาศัยเวลาอีกระยะหนึ่งจึงจะแก้ปัญหานี้ได้ทั้งหมด ส่วนเรื่องตำรานั้นรัฐบาลได้จัดให้แก่เด็กนักเรียนทุกคนโดยรวมอยู่ในงบประมาณที่จัดสรรให้ตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี สำหรับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาหากวัดจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีการทดสอบประเมินคุณภาพการศึกษา (National Test: NT) อยู่ในเกณฑ์พอใช้ก่อนไปในเกณฑ์ดีมากว่าร้อยละ 80 ในระหว่างปี พ.ศ. 2553-2555 แต่ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Education Test : O-NET) ซึ่งมีผลการสอบในวิชาที่ไม่ตรงกับที่องค์การยูเนสโกกำหนด จึงไม่สามารถมาวิเคราะห์ตามตัวชี้วัดขององค์การยูเนสโกได้

สรุปโดยภาพรวมของการติดตามการดำเนินงานการศึกษาเพื่อปวงชนระดับโลก ประเทศไทยสามารถดำเนินการได้เกือบบรรลุเป้าหมายทุกเป้าหมายแล้ว ทั้งนี้ เนื่องจากรัฐบาลในทุกยุคทุกสมัยต่างให้ความสำคัญ

ต่อการจัดการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการดูแลและการศึกษาของเด็กปฐมวัย การศึกษาระดับประถมศึกษา/การศึกษาขั้นพื้นฐาน ประเทศไทยสามารถดำเนินการตามตัวชี้วัด ด้ร้อยละ 80-90 เป็นส่วนใหญ่ และรัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณด้านการศึกษากินกว่าร้อยละ 20 ของงบประมาณประเทศ อีกทั้งกระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ได้จัดการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ของเยาวชนและผู้ใหญ่มากมาย มีความพยายามจัดให้มีโครงการและทางเลือกอื่นๆ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนเข้าถึงการศึกษาอย่างทั่วถึงเพื่อยกระดับการรู้หนังสือของประชาชนคนไทย และที่สำคัญประเทศไทยมีกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองสิทธิและความเสมอภาคของประชาชน ตลอดจนความเสมอภาคระหว่างเพศชายและหญิงในการได้รับการศึกษาไว้อย่างชัดเจน ตลอดจนนโยบายที่เอื้อและสนับสนุนการศึกษาให้แก่ประชาชนมากมาย นอกจากนั้น ประเทศไทยยังมีความพยายามในการยกระดับคุณภาพการศึกษาของไทย โดยกำหนดนโยบายต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการปฏิรูปครู ปฏิรูปหลักสูตร และนโยบายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สามารถแข่งขันในระดับนานาชาติ และเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชนได้ภายในปี พ.ศ. 2558

การศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All-EFA) เป็นโครงการที่ถือกำเนิดขึ้นในปี พ.ศ. 2533 (ค.ศ.1990) จากการประชุมระดับโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน (World Conference on Education for All) เนื่องจากในช่วงสิบปีหลัง พ.ศ. 2523 (ค.ศ.1980) เกิดวิกฤตการณ์ด้านการศึกษาขึ้นอย่างมากมายทั่วโลกโดยเฉพาะในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาและประเทศด้อยพัฒนา อาทิ เด็กจำนวนกว่า 100 ล้านคน ไม่ได้ได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา ผู้ใหญ่มากกว่า 960 ล้านคนไม่รู้หนังสือ ผู้ใหญ่มากกว่า 1 ใน 3 ของประชากรทั่วโลกขาดการเรียนรู้ทักษะต่างๆ ที่จำเป็นในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตตามการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลก และความไม่เท่าเทียมกันทางเพศในการได้รับการศึกษา เป็นต้น ที่ประชุมจึงได้ร่วมกันประกาศปฏิญญาโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน (World Declaration on Education for All) หรือปฏิญญาจอมเทียน (Jomtien Declaration) หลังจากนั้นได้มีการจัดประชุมระหว่างประเทศว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชนเพื่อรายงานและประเมินผลการดำเนินงานหลักด้านการศึกษาเพื่อปวงชนเป็นระยะๆ

สาระสำคัญของการประชุมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อปวงชน สรุปได้ดังนี้

1) การประชุมระดับโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน (World Conference on Education for All) จอมเทียน ประเทศไทย

เนื่องจากภาวะถดถอยของการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เกิดขึ้นทั่วโลกในช่วงหลังปี พ.ศ. 2523 (ค.ศ. 1980) เด็กและผู้ใหญ่โดยเฉพาะสตรีและเด็กผู้หญิงจำนวนมากไม่มีโอกาสเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ใหญ่จำนวนมากไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ องค์การศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF) ธนาคารโลก (World Bank) องค์การระดับชาติและระดับภูมิภาคจำนวนหนึ่ง รวมทั้งประเทศไทยโดยกระทรวงศึกษาธิการจึงได้ร่วมกันเป็นเจ้าภาพในการจัดประชุมระดับโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน (World Conference on Education for All) ระหว่างวันที่ 5-9 มีนาคม 2533 ที่จอมเทียน ประเทศไทย ซึ่งการประชุมครั้งนี้ถือเป็นความคิดริเริ่มในการพัฒนาทางการศึกษาทั่วโลกครั้งสำคัญในประวัติศาสตร์ ที่นานาประเทศได้มาร่วมกันพิจารณาทบทวน และพัฒนางานการศึกษาเพื่อปวงชนของประเทศตนให้ดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะการกำหนดขอบเขตของการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้บริการการศึกษาที่ทั่วถึงแก่กลุ่มต่างๆ โดยเฉพาะกลุ่มด้อยโอกาส และการกำหนดยุทธศาสตร์ในการดำเนินการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อปวงชนให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

ผลสำเร็จที่สำคัญและเป็นรูปธรรมที่ได้จากการประชุมที่จอมเทียน คือ ปฏิญญาโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน (World Declaration for All) หรือปฏิญญาจอมเทียน (Jomtien Declaration) ซึ่งเป็นการยืนยันและประกาศเจตนารมณ์ร่วมกันของประเทศสมาชิกทั่วไปที่เข้าร่วมประชุม โดยมีวัตถุประสงค์สูงสุดคือเพื่อจัดการศึกษาที่สนองต่อความต้องการการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานของเด็ก เยาวชน และผู้ใหญ่ทุกคน โดยได้กรอบการดำเนินงานเพื่อตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ขั้นพื้นฐาน (Framework for Action to the Basic Learning Needs) ซึ่งเป็นหลักการที่สืบเนื่องมาจากปฏิญญาโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน ในกรอบการดำเนินงานได้กำหนดเป้าหมาย

การพัฒนาการศึกษาเพื่อปวงชนทั้งหมด 6 ประการ (The Six EFA Goals) โดยจะต้องให้บรรลุผลสำเร็จภายในปี พ.ศ. 2543 (ค.ศ. 2000) ได้แก่

1) ขยายการดูแลเด็กปฐมวัยและกิจกรรมเพื่อการพัฒนาอื่นๆ โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กด้อยโอกาสและเด็กพิการ ซึ่งรวมถึงการให้ความรู้แก่ครอบครัว และชุมชน

2) ขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ทั่วถึงภายในปี พ.ศ. 2543 โดยให้โอกาสแก่เด็กในการเข้าเรียน และเรียนต่อจนจบชั้นประถมศึกษา (หรือในระดับการศึกษาที่สูงกว่านี้ ซึ่งได้กำหนดว่า เป็น “การศึกษาขั้นพื้นฐาน”)

3) ปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อให้ผู้เรียนผ่านมาตรฐานขั้นต่ำที่สูงขึ้น โดยกำหนดตามร้อยละของประชากรกลุ่มอายุ (เช่น ร้อยละ 80 ของประชากรกลุ่มอายุ 14 ปี) ที่สามารถสำเร็จการศึกษาในระดับหรือเกินกว่าระดับที่กำหนดไว้

4) ลดอัตราการไม่รู้หนังสือของผู้ใหญ่ให้ได้ครึ่งหนึ่งภายในปี พ.ศ. 2543 จากอัตราในปี พ.ศ. 2533 โดยเน้นการเรียนรู้ของเด็กหญิงและสตรี เพื่อลดความแตกต่างของอัตราการไม่รู้หนังสือระหว่างชายและหญิง (แต่ละประเทศ จะกำหนดช่วงอายุเป้าหมายเอง)

5) ขยายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการฝึกอบรมทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีพของเยาวชนและผู้ใหญ่ โดยสามารถวัดประสิทธิผลของโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้ในแง่ของพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป และการนำผลการเรียนไปประยุกต์ใช้ในด้านสุขภาพอนามัย การทำงาน และการเพิ่มความสามารถในการทำงาน

6) เพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และค่านิยมที่จำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคล และครอบครัวในรูปแบบ และวิธีการที่หลากหลาย การให้ความรู้ดังกล่าวอาจจัดผ่านสื่อทุกประเภท ซึ่งรวมถึงสื่อมวลชนและช่องทางการสื่อสารทุกรูปแบบทั้งเก่าและใหม่ ตลอดจนกิจกรรมทางสังคม ทั้งนี้จะต้องสามารถประเมินประสิทธิภาพได้โดยพิจารณาจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมาย

2) การประชุมระดับโลก เรื่อง การศึกษาสำหรับผู้ที่มีความต้องการพิเศษ (Salamanca Statement on Principles, Policy and Practice in Special Needs Education) ณ ซาลามันกา ประเทศสเปน

การประชุมระดับโลก เรื่อง การศึกษาสำหรับผู้ที่มีความต้องการพิเศษ ณ ซาลามันกา ประเทศสเปน เมื่อ พ.ศ. 2537 (ค.ศ. 1994) โดยมีการออกแถลงการณ์ซาลามันกา เรื่อง หลักการ นโยบายและการปฏิบัติเกี่ยวกับการศึกษาสำหรับผู้ที่มีความสามารถพิเศษ (Salamanca Statement on Principles, Policy and Practice in Special Needs Education) สำคัญของแถลงการณ์ ได้แก่ การสนับสนุนให้มีการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมอย่างจริงจัง โดยประกาศว่า

1) เด็กทุกคนมีสิทธิได้รับการศึกษา สิทธินี้เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของเด็กทุกคน

2) เด็กแต่ละคนมีลักษณะเฉพาะที่ไม่เหมือนใคร มีความสนใจ ความสามารถและความต้องการในการเรียนรู้แตกต่างกัน

3) การจัดการศึกษาสำหรับเด็กจะต้องจัดให้สอดคล้องกับลักษณะที่หลากหลายของเด็กแต่ละคน

4) เด็กที่มีความต้องการพิเศษจะต้องได้รับการศึกษาในโรงเรียนปกติทั่วไป ทางโรงเรียนจะต้องจัดบริการทางการศึกษาให้แก่เด็กเหล่านี้ด้วย

5) การให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้มีโอกาสเรียนร่วมกับเด็กปกติเป็นการขจัดการแบ่งแยกทางสังคมอย่างหนึ่ง การเรียนรวมเป็นการสอนคนให้ดำรงชีวิตร่วมกัน ดังนั้น การศึกษาจึงควรเป็นลักษณะของการศึกษาเพื่อคนทุกคน (education for all) ไม่แบ่งแยก

3) การประชุมระดับโลกด้านการศึกษา (The World Education Forum) ณ กรุงดakar ประเทศเซเนกัล

การประชุมระดับโลกด้านการศึกษา (The World Education Forum) จัดขึ้นระหว่างวันที่ 26-28 เมษายน 2543 (ค.ศ. 2000) ณ กรุงดakar ประเทศเซเนกัล เพื่อติดตามความก้าวหน้าการประชุมระดับโลกที่จอร์เจีย และเห็นว่าผลการดำเนินในหลายๆ ประเทศยังไม่บรรลุตามที่กำหนดในกรอบการดำเนินงาน เจ้าภาพหลักในการประชุมครั้งนี้ได้แก่ องค์การยูเนสโก โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ และองค์การยูนิเซฟ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความก้าวหน้าด้านการศึกษาเพื่อปวงชน วิเคราะห์ปัญหาที่ทำให้เป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชนไม่บรรลุผลสำเร็จตามที่ตั้งไว้ และขยายระยะเวลาพันธกรณีในการผลักดันวิสัยทัศน์ให้เกิดมรรคผลที่แท้จริง ซึ่งในการประชุมดังกล่าวผู้เข้าร่วมประชุมได้ร่วมอภิปราย และนำเสนอรายงานความก้าวหน้า อุปสรรค ปัญหาของการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนในประเทศของตน

ประเด็นหลักที่ผู้เข้าร่วมประชุมให้ความสำคัญ ได้แก่ 1) การปรับเปลี่ยนรูปแบบของเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของมนุษย์และสามารถใช้เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการผลักดันการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน 2) การระบาดของเชื้อ HIV และโรคเอดส์มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการเรียนการสอนในหลายๆ ประเทศ โดยเฉพาะประเทศแอฟริกาตอนใต้ของทะเลทรายซาฮารา (Sub-Saharan Africa) และ 3) ความแตกต่างที่เพิ่มมากขึ้นระหว่างคนรวยและคนจน ซึ่งที่ประชุมเห็นพ้องต้องกันว่า “ความยากจน” เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่ทำให้รัฐบาลในหลายๆ ประเทศไม่สามารถบรรลุเป้าหมายการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน

จากรายงานความก้าวหน้าการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนที่นำเสนอในการประชุมครั้งนี้ พบว่าบางประเทศมีความก้าวหน้าด้านการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน แต่แท้ที่จริงแล้วประเทศส่วนใหญ่โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาและประเทศด้อยพัฒนายังไม่บรรลุเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชนตามที่กำหนดในการประชุมระดับโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชนในปี พ.ศ. 2533 ที่ประเทศไทย ได้แก่ จำนวนผู้ใหญ่ทั่วโลกอย่างน้อย 800 ล้านคน เป็นผู้ไม่รู้หนังสือและส่วนใหญ่เป็นสตรี เกิดช่องว่างระหว่างผู้ที่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีใหม่ๆ กับผู้ที่ไม่สามารถเข้าถึงได้ เด็ก 1 ใน 4 จากจำนวนเด็ก 1,000 ล้านคนทั่วโลก อยู่ในสถานะที่เสี่ยงอันตรายและไม่ถูกสุขลักษณะ และยังมีเด็กในวัยเรียนจำนวนมากกว่า 110 ล้านคน ยังไม่ได้เข้าเรียนในโรงเรียน การเลือกปฏิบัติทางเพศยังคงมีอยู่ในระบบการศึกษา คุณภาพการเรียนและการรู้ซึ่งถึงค่านิยมและทักษะของมนุษย์ยังห่างไกลกับความต้องการของปัจเจกบุคคลและสังคม เยาวชนและผู้ใหญ่ยังไม่ได้รับทักษะและความรู้ที่จำเป็นในการจ้างงานและการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในสังคม

จากปัญหาด้านการศึกษาที่ประเทศต่างๆ ได้รายงานในที่ประชุมตลอดจนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การจัดการศึกษาในหมู่ผู้เข้าร่วมประชุมได้จัดทำ “กรอบปฏิบัติการดakarว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน” (Dakar Framework for Action) ซึ่งเป็นพันธกรณีร่วมที่รัฐบาลประเทศต้องนำไปสู่การปฏิบัติ โดยในกรอบปฏิบัติการได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาเพื่อปวงชนไว้ 6 ประการ (EFA Six Goals) ซึ่งต้องดำเนินการให้บรรลุสำเร็จภายในปี พ.ศ.2558 (ค.ศ.2015) ดังนี้

- 1) ขยายและปรับปรุงการศึกษาและดูแลเด็กเล็กก่อนวัยเรียน โดยเฉพาะเด็กที่เปราะบางและด้อยโอกาส (Expand Early Childhood Care and Education)
- 2) จัดการศึกษาประถมศึกษากภาคบังคับแก่เด็กทุกคนโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย (Provide Free and Compulsory Primary Education for All)
- 3) ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้และทักษะชีวิตให้แก่เยาวชนและผู้ใหญ่ (Promote Learning and Life Skills for Young People and Adults)
- 4) เพิ่มอัตรการรู้หนังสือของผู้ใหญ่เป็นร้อยละ 50 ภายในปี พ.ศ. 2558 (Increase Adult Literacy by 50%) โดยเฉพาะสตรี และการพัฒนาการเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานและต่อเนื่องสำหรับผู้ใหญ่ทั้งหมดให้เท่าเทียมกัน

- 5) ทำให้เกิดความเท่าเทียมทางเพศภายในปี พ.ศ. 2558 (Achieve Gender Equality by 2015)
- 6) พัฒนาคุณภาพการศึกษา (Improve the Quality of Education)

4) การประชุมระดับสูงว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน ครั้งที่ 9 (The Ninth of the High-Level Group on Education for All) ณ แอ็ดดิส อบาบา ประเทศเอธิโอเปีย

การประชุมระดับสูงว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน ครั้งที่ 9 จัดขึ้นระหว่างวันที่ 23-25 กุมภาพันธ์ 2553 โดยที่ประชุมได้ร่วมกันพิจารณาสาระของรายงานผลการดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชนระดับโลกฉบับปี พ.ศ. 2553 โดยเน้นการเข้าถึงประชากรชายขอบ และข้อคิดเห็นรวมทั้งข้อเสนอแนะจากการประชุมระดับสูงครั้งก่อนๆ โดยเฉพาะปฏิญญาออสโลเมื่อปี พ.ศ. 2551 ซึ่งพบว่าแม้ประชาคมโลกจะได้มุ่งเป้าหมายปฏิบัติการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในกลุ่มประชากรชายขอบ แต่ยังคงพบว่าผู้เรียนระดับประถมศึกษาอย่างน้อย 56 ล้านคนจะยังไม่ได้ลงทะเบียนเข้าเรียนในระบบโรงเรียนเมื่อถึงปี พ.ศ. 2558 ในการประชุมจึงมุ่งการแก้ปัญหาการจัดการศึกษาแก่ประชากรชายขอบ แรงงานเด็ก ผู้ที่สุขภาพไม่แข็งแรง ผู้ด้อยโอกาสและประสบโรคร้ายต่างๆ อาทิ เอ็ดส์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อเด็กที่ยากจนกว่า 100 ล้านคนทั่วโลกในการเข้าสู่ระบบโรงเรียน การขาดเรียน และการลดลงของการเรียนรู้และพัฒนาการทางสมอง โดย

- 1) พัฒนานโยบายด้านการศึกษาที่เชื่อมโยงกับกรอบการพัฒนาในภาพรวม เพื่อการเข้าถึงเด็ก เยาวชน และผู้ใหญ่ทุกคน โดยไม่แบ่งแยกอายุ เพศ เชื้อชาติ สัญชาติ ชาติพันธุ์ ความพิการ ศาสนา สถานะทางสังคมและข้อด้อยต่างๆ ซึ่งควรมีการระบุเป้าหมายที่ตอบสนองความต้องการของประชากรชายขอบในรูปแบบที่ยืดหยุ่น และควรมีข้อมูลกลุ่มของประชากรชายขอบทั้งที่อยู่ในระบบการศึกษาและนอกระบบการศึกษา

- 2) จัดสรรงบประมาณเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 6 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GNP) และ/หรือร้อยละ 20 ของงบประมาณประเทศ และใช้จ่ายงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้ รวมถึงการยกเลิกการจ่ายค่าเล่าเรียน การดูแลเด็กตั้งแต่ระดับปฐมวัย และโครงการพัฒนาต่างๆ อาทิ สุขภาพโรงเรียนเป้าหมาย และโครงการให้ความช่วยเหลือด้านต่างๆ เป็นต้น

- 3) การใช้นวัตกรรมจากแหล่งต่างๆ

- 4) ทบทวนนโยบายเกี่ยวกับครู กระบวนการคัดสรรครูใหม่เข้าสู่ระบบ เงื่อนไขการทำงานที่เหมาะสม และระดับของเงินเดือน รวมถึงการจัดฝึกอบรมครู

5) การประชุมระดับสูงว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน ครั้งที่ 10 (The Tenth Education for All High Level Group Meeting) ณ จอมเทียน ประเทศไทย

การประชุมระดับสูงว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน ครั้งที่ 10 จัดขึ้นระหว่างวันที่ 22-24 มีนาคม 2554 ณ โรงแรมรอยัล คลิฟ บีช รีสอร์ท อำเภोजอมเทียน จังหวัดชลบุรี ประเทศไทย โดยประเทศไทยได้รับเกียรติให้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมครั้งนี้ เนื่องจากเป็นต้นกำเนิดวาระการศึกษาเพื่อปวงชน เมื่อปี พ.ศ. 2533 และในปี พ.ศ. 2554 ถือเป็นกรอบการรับรองปฏิญญาจอมเทียนว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน องค์การยูเนสโกจึงเห็นควรทบทวนและพิจารณาแนวทางที่จะดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชนในปี พ.ศ. 2558 โดยได้ใช้ปฏิญญาจอมเทียนเป็นแนวทางการจัดทำ “แถลงการณ์จอมเทียน” (Jomtien Statement)

จากการประชุมดังกล่าว ที่ประชุมเห็นพ้องต้องกันว่าควรจะต้องดำเนินการในเรื่อง “การเข้าถึงการศึกษา” ควบคู่ไปกับ “การพัฒนาคุณภาพการศึกษา” โดยที่ประชุมให้ความสำคัญในการจัดสรรงบประมาณด้านการศึกษาอย่างมาก โดยเรียกร้องรัฐบาลประเทศต่างๆ จัดสรรงบประมาณในการจัดการศึกษาอย่างน้อยร้อยละ 6 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GNP) หรืออย่างน้อยร้อยละ 20 ของงบประมาณประเทศ พร้อมทั้งเรียกร้องต่อสมาคมโลก

ในการให้ข้อผูกพันทั้งทางการเมืองและการคลัง เพื่ออุดหนุนว่างทางการเงินจำนวน 16,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพื่อการบรรลุเป้าหมายของการศึกษาเพื่อปวงชนในประเทศที่มีรายได้น้อย นอกจากนี้ ขอให้ประชาคมโลกให้ความสำคัญกับการสนับสนุนทางการเงินเพื่อการศึกษาในสถานการณ์ที่มีความขัดแย้งและใช้ความรุนแรง เพื่อก่อให้เกิดสันติภาพ โดยขอให้ทุกประเทศยึดมั่นพันธสัญญาในแถลงการณ์ดังกล่าว เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการศึกษาเพื่อปวงชน นอกจากนี้ ยังเห็นว่าความร่วมมือระหว่างประเทศกำลังพัฒนาด้วยกันจะทำให้เกิดพลังขับเคลื่อนทางการศึกษาด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน

แถลงการณ์จ่อมเทียน มีสาระสำคัญ ดังนี้

1) การเรียกร้องให้ประเทศต่างๆ ดำเนินงานอย่างเร่งด่วนทั้งในระดับชาติระดับภูมิภาค และระดับโลกที่จะให้เป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชนบรรลุผลสำเร็จและเพื่อให้ทุกคนได้มีสิทธิในการเข้าถึงการศึกษา เนื่องจากยังเห็นว่ในปี พ.ศ. 2552 เด็กจำนวน 67 ล้านคน ยังไม่ได้เข้าโรงเรียน และผู้ใหญ่จำนวนร้อยละ 17 ของประชากรผู้ใหญ่ทั่วโลกยังขาดทักษะการเรียนรู้ขั้นพื้นฐาน

2) ในภาพรวมความก้าวหน้าของการศึกษาเพื่อปวงชนจะเห็นได้ชัดในเป้าหมายที่ 2 คือ การศึกษาระดับประถมศึกษา (Universal Primary Education) แต่ในเป้าหมายอื่นๆ ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าใดนัก และเห็นว่าระบบการศึกษาในแต่ละประเทศต้องสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตนับตั้งแต่วัยเด็กเล็กจนถึงวัยผู้ใหญ่

3) ผู้เรียนต้องสามารถเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ ซึ่งต้องส่งเสริมผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ได้ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย หลักสูตรต้องสอดคล้องกับความต้องการผู้เรียน และความหลากหลายของสังคม ให้ความสำคัญต่อการสอนในรูปแบบต่างๆ เช่น การใช้ ICT เพื่อการเรียนการสอน และต้องให้ความสำคัญกับบทบาทของอุดมศึกษาและการวิจัยในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

4) ปัญหาความเท่าเทียมกันในการเข้าถึงการศึกษายังคงมีอยู่ และเห็นว่าปัญหา HIV/โรคเอดส์และปัญหาแรงงานเด็ก เป็นอุปสรรคต่อการบรรลุเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชุมจึงมีข้อตกลงที่จะผลักดันมาตรการต่างๆ ให้ประสบความสำเร็จ เพื่อเป็นมาตรการป้องกันปัญหาสังคมและเพื่อระดมทรัพยากรในการดำเนินงานเรื่องนี้

5) เรียกร้องให้รัฐบาลประเทศต่างๆ จัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาอย่างน้อยร้อยละ 6 ของ GNP หรืออย่างน้อยร้อยละ 20 ของงบประมาณประเทศ

6) เรียกร้องให้ประชาคมนานาชาติสนับสนุนดูแลการศึกษาภายใต้สถานการณ์ความขัดแย้งและในบริบทที่มีความเปราะบาง

7) ต้องส่งเสริมและสร้างความเข้มแข็งในการมีส่วนร่วมทางการศึกษา

8) ต้องให้ความสำคัญต่อแก่นหลักของการศึกษาที่ต้องบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่สหัสวรรษ (MDGs)

9) ประชาคมนานาชาติต้องแสวงหาความร่วมมืออย่างสมานฉันท์ และแสวงหาภาคีเครือข่ายใหม่ และขอให้องค์การยูเนสโกส่งเสริมความร่วมมือเหล่านี้

6) การประชุมระดับโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน ครั้งที่ 1 (The First Global Education for All Meeting) ณ สำนักงานใหญ่ยูเนสโก กรุงปารีส สาธารณรัฐฝรั่งเศส

การประชุมโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน ครั้งที่ 1 จัดให้มีขึ้นระหว่างวันที่ 21-23 พฤศจิกายน 2555 ได้มีแถลงการณ์ร่วมกันเป็นพันธกรณีที่ประเทศสมาชิกยูเนสโกทั่วโลกจะต้องดำเนินการผลักดันให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันภายในปี พ.ศ.2558 ตามที่ทุกประเทศสมาชิกต่างได้ให้สัตยาบรรณไว้ในการประชุมการศึกษาเพื่อปวงชนที่จ่อมเทียน ประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. 2555 และการประชุมเพื่อประเมินความก้าวหน้าในการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนที่เมืองดาการ์ ประเทศเซเนกัล เมื่อปี พ.ศ. 2544 เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าเด็กและเยาวชน จะต้องได้รับการศึกษาอย่างเหมาะสมตามแต่ละช่วงวัย และผู้ใหญ่โดยเฉพาะสตรีและบุคคลที่มีสถานภาพยากจนซึ่งความเจริญเข้าไป

ไม่ถึงหรือบุคคลชายขอบทั้งหลายต้องมีความสามารถในการรู้หนังสืออันไม่ใช่เพียงแต่อ่านออกเขียนได้ แต่ต้องก้าวข้ามไปถึงความสามารถในการคิดและการให้เหตุผลประกอบการอ่านออกและเขียนได้ ซึ่งความสามารถดังกล่าวถือเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของมนุษย์ดังในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนด้วย

ในการประชุมดังกล่าวองค์การยูเนสโกได้นำเสนอรายงานการติดตามผลทั่วโลกเรื่องการศึกษาเพื่อปวงชนปี พ.ศ. 2555 ในหัวข้อ “เยาวชนกับทักษะที่จำเป็น : การนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริง” (Youth and Skills : Putting Education to Work) ที่แสดงให้เห็นความสำคัญของการสร้างหลักประกันเพื่อให้เยาวชนทุกคนมีทักษะที่จำเป็นที่ต้องใช้เพื่อความเจริญก้าวหน้า จากรายงานเผยให้เห็นว่า โลกยังมีเยาวชนที่อยู่ในภาวะเคว้งคว้างอยู่ถึง 200 ล้านคนที่กำลังออกจากโรงเรียนโดยไร้ซึ่งทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต หลายต่อหลายคนที่ยังตกอยู่ในภาวะยากจนในเมืองและในชนบทห่างไกล โดยเฉพาะกลุ่มหญิงสาวล้วนไม่มีงานทำหรือทำงานที่มีรายได้ต่ำ เยาวชนกลุ่มนี้จำเป็นต้องได้รับโอกาสครั้งที่สองในการบรรลุผลสำเร็จตามศักยภาพของตน นอกจากนี้ ในรายงานยังชี้ให้เห็นวิธีการที่หน่วยงานรัฐบาลสามารถจัดฝึกอบรมทักษะพื้นฐานให้แก่เยาวชน เพื่อการเริ่มต้นชีวิตที่ดีขึ้น และสามารถเปิดใจรับโลกของการทำงานด้วยความมั่นใจ นอกจากนี้ ยังแสดงสถานการณ์ระดมทุนในปัจจุบันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชนในทุกเป้าหมาย ทั้งยังสรุปบทบาทของรัฐ ประเทศผู้บริจาค และภาคเอกชน ในการแสวงหาแหล่งเงินทุนใหม่ๆ และวิธีบริหารจัดการเงินทูลนั้นอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

นอกจากนี้ รายงานฉบับนี้ได้ติดตามความก้าวหน้าในเรื่องเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชนทั้ง 6 เป้าหมายในกว่า 200 ประเทศ และเขตแดนทั่วโลกได้แสดงให้เห็นว่า ความก้าวหน้าชะลอตัวลงในช่วงเวลาที่มีความจำเป็นเร่งด่วนในการผลักดันให้บรรลุเป้าหมายภายในปี พ.ศ. 2558

ในการประชุมครั้งนี้ ที่ประชุมได้ร่วมกันออกแถลงการณ์การประชุมโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชนในปี พ.ศ. 2558 (Paris Statement) ประกอบด้วยประเด็นที่สำคัญเพื่อเร่งรัดให้เกิดการบรรลุเป้าหมายการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนภายในปี พ.ศ. 2558 การจัดทำพันธกรณีในการผลักดันเรื่องการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนครั้งใหญ่ และการเตรียมการต่างๆ เพื่อจัดทำวาระการศึกษาภายหลังปี พ.ศ. 2558 อาทิเช่น

- การร่วมกันผลักดันการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนซึ่งเป็นพันธกรณีที่ทั่วโลกจะต้องดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน นับตั้งแต่การประชุมโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชนที่จอมเทียน ประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. 2533 การประชุมเพื่อประเมินความก้าวหน้าในการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนที่เมืองดาการ์ ประเทศเซเนกัล เมื่อปี พ.ศ. 2544 เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าเด็ก เยาวชน รวมทั้งผู้ใหญ่ทุกคนจะต้องได้รับการศึกษาซึ่งเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของมนุษย์

- การสนับสนุนข้อริเริ่มของเลขาธิการสหประชาชาติ “Global Education First Initiative” ในการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน โดยให้มีการดำเนินการอย่างใกล้ชิดและเป็นไปในทิศทางเดียวกับเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชนเพื่อให้เกิดการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่สวรชของสหประชาชาติ เพื่อให้เด็กทุกคนได้มีโอกาสได้รับการศึกษา และพัฒนาคุณภาพการศึกษา รวมทั้งส่งเสริมการเป็นประชาชนของโลก

- การหารือเกี่ยวกับแนวทางสำคัญในการดำเนินการด้านการศึกษาเพื่อปวงชนจนถึงปี พ.ศ. 2558 โดยเฉพาะการให้การสนับสนุนประเทศต่างๆ ในการจัดเตรียมรายงานทบทวนการดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน และแผนปฏิบัติการจนถึงปี พ.ศ. 2558

- การเสนอให้ประเทศต่างๆ ให้ความสำคัญต่อการดำเนินนโยบายเพื่อให้มั่นใจได้ว่าเด็กทุกคนและเยาวชนจะได้รับการศึกษาแบบการเรียนรู้ร่วม โดยไม่คำนึงถึงความมั่งคั่ง เพศ เชื้อชาติ ความพิการ และที่อยู่อาศัย

- การศึกษาสามารถสร้างทักษะพื้นฐานและทักษะที่จำเป็นต่อการทำงาน ทักษะด้านเทคนิค และอาชีวศึกษา และทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21 เช่น ความร่วมมือ ความคิดสร้างสรรค์ และการแก้ไขปัญหาต่างๆ โรงเรียนและศูนย์การฝึกอบรมสามารถเปิดโอกาสให้เยาวชนได้รับการฝึกฝนประสบการณ์ในการทำงาน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การสร้างศักยภาพการแข่งขันและก่อให้เกิดการว่าจ้างงานของเยาวชน รวมทั้ง

ให้มีการจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อให้ผู้ยากไร้ในเมืองและชนบทที่เป็นกลุ่มด้อยโอกาส รวมทั้งสตรีได้รับการศึกษาที่นอกเหนือจากการศึกษาในระบบโรงเรียน ตามที่ได้ตกลงร่วมกันในแถลงการณ์ Shanghai Consensus on Technical and Vocational Training

- การเรียกร้องให้ประเทศสมาชิกยูเนสโกกำหนดการดำเนินการที่เร่งด่วนเพื่อบรรลุเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชนภายในปี พ.ศ. 2558
- การขาดงบประมาณเป็นอุปสรรคอันใหญ่หลวงต่อการบรรลุเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชนด้วยการเรียกร้องให้รัฐบาลจัดสรรงบประมาณอย่างน้อยร้อยละ 6 ของ GNP หรือร้อยละ 20 ของรายจ่ายสาธารณะที่ให้ต่อการศึกษาตามแถลงการณ์จอมเทียนของที่ประชุมระดับสูงว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน เมื่อปี พ.ศ. 2554
- การแสวงหาแหล่งงบประมาณใหม่ๆ เช่น การจัดมาตรการทางภาษี การเพิ่มหุ้นส่วนทางการศึกษา การเพิ่มการลงทุนทางการศึกษาเพื่อให้เกิดข้อได้เปรียบทางเศรษฐกิจและสังคมระยะยาว
- การเสนอให้รัฐบาลประเทศต่างๆ คงการจัดสรรงบประมาณให้แก่การศึกษา ด้วยการเรียกร้องให้หน่วยงานดำเนินการด้านการศึกษาเพื่อปวงชน รวมทั้งการสนับสนุนให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมและสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน
- การเรียกร้องให้องค์การยูเนสโกจัดให้มีการหารือเกี่ยวกับวาระการศึกษาเพื่อปวงชนภายหลังปี พ.ศ. 2558 การตระหนักถึงความสำคัญต่อการดำเนินการร่วมกันเพื่อการบรรลุเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชนภายหลังปี พ.ศ. 2558 การกำหนดให้วาระการศึกษาบรรจุอยู่ในวาระการพัฒนาแห่งสหัสวรรษของสหประชาชาติ ภายหลังปี พ.ศ. 2558 ซึ่งทั้งสองเป้าหมายจะต้องดำเนินการร่วมกันและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน
- การยึดมั่นในพันธะสัญญาเพื่อการบรรลุเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชน การตกลงร่วมกันในการทบทวนการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนในระดับชาติและภูมิภาคซึ่งจะใช้เป็นข้อมูลสำหรับการประชุมโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชนในปี พ.ศ. 2558 โดยสาธารณรัฐเกาหลีเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม

7) ประชุมระดับนโยบายในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกด้านการดูแลและการศึกษาปฐมวัย (Asia-Pacific Regional Policy Forum on Early Childhood Care and Education) วันที่ 10-12 กันยายน 2556 ณ กรุงโซล สาธารณรัฐเกาหลี

การประชุมระดับนโยบายในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกด้านการดูแลและการศึกษาปฐมวัยจัดขึ้นเพื่อเป็นการกระตุ้นให้การศึกษาเพื่อปวงชนตามเป้าหมายที่ 1 เรื่องการดูแลและการศึกษาปฐมวัยสามารถดำเนินการได้บรรลุตามเป้าหมาย องค์การยูเนสโก ร่วมกับองค์การยูนิเซฟ สถาบันเพื่อการพัฒนาแห่งสาธารณรัฐเกาหลี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้จัดประชุมระดับนโยบายในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกด้านการดูแลและการศึกษาปฐมวัย (Asia-Pacific Regional Policy Forum on Early Childhood Care and Education) ในระหว่างวันที่ 10-12 กันยายน 2556 ณ กรุงโซล สาธารณรัฐเกาหลี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นเวทีสำหรับผู้จัดทำนโยบายระดับสูงจากประเทศในภูมิภาคได้ร่วมแลกเปลี่ยนความรู้ และอภิปรายเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการเตรียมความพร้อมสำหรับการเรียนรู้ทั้งในส่วนของเด็กปฐมวัยและโรงเรียน โดยคาดหวังว่าการประชุมครั้งนี้จะนำไปสู่การผลักดัน ขับเคลื่อนการดูแลและการจัดการศึกษาปฐมวัยในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ให้สามารถบรรลุเป้าหมายได้ภายในปีพ.ศ. 2558 ซึ่งองค์การยูเนสโกจะให้การสนับสนุนและให้ความร่วมมือในการดำเนินการพัฒนาการศึกษาปฐมวัยแบบองค์รวม และสนับสนุนการเสริมสร้างศักยภาพของการดูแลและการศึกษาปฐมวัยในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกต่อไป โดยสาระของการประชุมสรุปได้ดังนี้

การประชุมครั้งนี้ให้ความสำคัญเรื่อง เด็กมีความพร้อมสำหรับเข้าสู่โรงเรียนหรือไม่ และโรงเรียนมีความพร้อมอย่างไรสำหรับเด็กที่จะเข้าศึกษา โดยให้ความสำคัญใน 3 ประเด็น ได้แก่

1) การลงทุนในการจัดการดูแลและการศึกษาเด็กปฐมวัยที่มีประสิทธิภาพเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนามนุษย์ การดูแลและการศึกษาเด็กปฐมวัยเป็นความท้าทายสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะหน่วยงานด้านการเงินการคลัง อาจต้องดำเนินการเรื่องนี้ให้เป็นวาระแห่งชาติ มีเป้าหมายที่ชัดเจน โดยขอให้เน้นเรื่องคุณภาพเป็นสำคัญ การพัฒนาคุณภาพจะต้องได้รับการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวมให้เต็มศักยภาพ ไม่ว่าจะเป็นคุณภาพของครูผู้สอน พ่อแม่ ผู้เลี้ยงดูเด็ก สุขภาพเด็ก ตลอดจน การจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก เนื่องจากเด็กปฐมวัย (แรกเกิด-5 ปี) เป็นช่วงวัยที่เด็กสามารถเรียนรู้ และพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพ และสามารถเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ ซึ่งคุ้มค่ากว่าการลงทุนเพื่อแก้ไขปัญหาสังคมที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ในเรื่องดังกล่าวได้ข้อสรุปว่าทั้งภาครัฐและครอบครัวควรลงทุนร่วมกัน ไม่ควรปล่อยเป็นภาระของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง นอกจากนั้น อาจให้เมืองีกรเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วย ที่สำคัญคือควรมีการกำหนดเป้าหมายความสำเร็จของเด็กไว้ให้ชัดเจน เพื่อรัฐบาลจะได้จัดสรรงบประมาณสู่เป้าหมายที่กำหนดได้อย่างถูกต้อง

2) การขยายโอกาสการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยอย่างเท่าเทียม มีการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นเรื่องรูปแบบการใช้จ่ายเงินงบประมาณและการศึกษาเพื่อให้เข้าถึงเด็กชายขอบให้มากที่สุด มีการกล่าวถึงรูปแบบการให้คูปองการศึกษา การลดช่องว่างของผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา และการประเมินประสิทธิภาพโครงการที่ให้ความช่วยเหลือเด็กปฐมวัยให้มีการพัฒนาตามวัย เป็นต้น

3) การส่งต่อเด็กปฐมวัยเข้าสู่การศึกษาอย่างประสบผลสำเร็จ กล่าวถึงประเด็นเด็กมีความพร้อมสำหรับเข้าสู่โรงเรียน เช่น การกำหนดและการกำหนดเกณฑ์ที่มีความพร้อมเพื่อส่งเสริมความสำเร็จในการเรียนระดับปฐมวัย ปัจจัยสำคัญของโรงเรียนที่มีความพร้อมเพื่อส่งเสริมความสำเร็จในการเรียนระดับปฐมวัย การศึกษาที่ใช้หลายภาษาโดยมีภาษาแม่เป็นภาษาหลักในการเรียนการสอนระดับปฐมวัยและประถมศึกษา เป็นต้น

นอกจากนั้น ยูเนสโกยังได้เสนอแนะแนวทางการดูแลและการจัดการศึกษาเด็กปฐมวัย ดังนี้

1) ภาครัฐควรให้การสนับสนุนด้านนโยบายการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย

2) ภาครัฐควรบรรจุเรื่องการดูแลและการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยให้เป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อเป็นหลักประกันการจัดสรรงบประมาณ

3) ความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ภาครัฐและเอกชน ตลอดจนถึงความร่วมมือของสังคม และชุมชน เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของสังคม

4) ความร่วมมือระหว่างประเทศในการพัฒนาการดูแลและการจัดการศึกษาปฐมวัยอย่างมีคุณภาพ การร่วมกันจัดทำแผนและนโยบายด้านการดูแลและการศึกษาเด็กปฐมวัย ตลอดจนการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาการดูแลและการศึกษาเด็กปฐมวัย

สำหรับประเทศไทยได้นำเสนอผลการดำเนินงานด้านการดูแลและการศึกษาของเด็กปฐมวัยในการประชุมดังกล่าวว่า มีการบริหารจัดการเรื่องการดูแลและการศึกษาของเด็กปฐมวัยที่มีความก้าวหน้าค่อนข้างมาก ปัจจุบันประเทศไทยมีนโยบายที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) โดยเด็กปฐมวัยทุกคนต้องได้รับการพัฒนารอบด้าน ตามวัยอย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพ จึงมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัย (แรกเกิดถึงก่อนเข้าประถมศึกษาปีที่ 1) ตามนโยบายรัฐบาลด้านเด็กปฐมวัย ซึ่งประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์หลัก คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1) เด็กทุกคนต้องได้รับบริการที่มีคุณภาพ ยุทธศาสตร์ที่ 2) โอบอ้อมกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย ยุทธศาสตร์ที่ 3) การเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยให้มีคุณภาพ และ ยุทธศาสตร์ที่ 4) กลไกการพัฒนาเด็กปฐมวัย นอกจากนั้นยังมีแนวคิดเรื่องการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต (Life Cycle) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กมีสุขภาพดี และพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพ รวมทั้งพ่อแม่และเด็กปฐมวัยจะต้องมีภาวะโภชนาการที่ดี พ่อแม่ต้องมีการเตรียมความพร้อมตั้งแต่ก่อนตั้งครรภ์และหลังจากคลอดลูกแล้ว

การจัดการศึกษาและพัฒนาเด็กปฐมวัยของประเทศไทยใช้นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) ระยะยาว พ.ศ. 2550-2559 เป็นกรอบในการดำเนินงาน นอกจากนี้ยังได้กำหนดมาตรฐานเพื่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยโดยกำหนดเป็นสมรรถนะของเด็กปฐมวัยในการพัฒนาตามวัย 0-3 ปี ประกอบด้วย 286 พฤติกรรมบ่งชี้ และสมรรถนะของเด็กปฐมวัยในการพัฒนาตามวัย 3-5 ปี ประกอบด้วย 419 พฤติกรรมบ่งชี้ ซึ่งสมรรถนะของเด็กปฐมวัยเป็นมาตรฐานความสามารถขั้นต่ำที่เด็กสามารถแสดงพฤติกรรมได้ตามวัย และไม่ใช่เรื่องของการประเมินเด็ก กล่าวโดยสรุป ประเทศไทยได้ดำเนินการบริหารจัดการการดูแลและการศึกษาเด็กปฐมวัยไปก้าวหน้ามากแล้ว เมื่อเทียบกับประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ซึ่งประเทศไทยดำเนินการได้ตามที่ที่ประชุมได้ให้ข้อเสนอแนะแล้ว อาทิ ประเทศไทยมีแผนนโยบายด้านการดูแลและการจัดการศึกษาเด็กปฐมวัย ตลอดจนกำหนดแผนการขับเคลื่อนการดำเนินงานไว้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานในคณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ (ก.พ.ป.) อีกด้วย

8) ประชุมคณะกรรมการอำนวยการด้านการศึกษาเพื่อปวงชน (EFA Steering Committee) ระหว่างวันที่ 17-18 ตุลาคม 2556 ณ สำนักงานใหญ่ยูเนสโก กรุงปารีส

ประเทศไทยได้รับเลือกให้เป็นกรรมการผู้แทนประเทศในกลุ่มภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก เข้าร่วมประชุมคณะกรรมการอำนวยการด้านการศึกษาเพื่อปวงชน (EFA Steering Committee) ระหว่างวันที่ 17-18 ตุลาคม 2556 ณ สำนักงานใหญ่ยูเนสโก กรุงปารีส สาธารณรัฐฝรั่งเศส โดยการประชุมดังกล่าว มีการอภิปรายในประเด็นที่สำคัญ ได้แก่ การเตรียมการสำหรับการประชุมการศึกษาเพื่อปวงชนระดับโลกในปี พ.ศ. 2557 การประเมินกรอบการดำเนินการเพื่อขับเคลื่อน การศึกษาเพื่อปวงชนครั้งใหญ่ (Big Push) และการประเมินการพิจารณาทบทวน การศึกษาเพื่อปวงชนระดับชาติในปี พ.ศ. 2558 รวมถึงการพิจารณากระบวนการเพื่อกำหนดให้วาระการศึกษา ภายหลังปี พ.ศ. 2558 บรรจุอยู่ในวาระแห่งการพัฒนาของสหประชาชาติ

ในการประชุมดังกล่าวได้มีการนำเสนอให้ที่ประชุมทราบว่าในส่วนของกลุ่มประเทศในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก ประเทศส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่สหัสวรรษ (Millennium Development Goals) ภายหลังปี พ.ศ. 2558 โดยประเทศส่วนใหญ่เห็นว่า เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษและเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชน ยังคงไม่บรรลุเป้าหมาย และยังคงต้องดำเนินการต่อไป เพื่อให้ความเป็นอยู่ที่ดีของประชากร ความมีศักดิ์ศรี และเพื่อสิทธิของกลุ่มผู้ด้อยโอกาส โดยการจัดตั้งคณะทำงานเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษาภายหลังปี พ.ศ. 2558 เพื่อพัฒนาการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษและเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชน

ในการนี้ ประเทศไทยได้ร่วมมือกับสำนักงานยูเนสโก กรุงเทพฯ และประเทศในภูมิภาค เพื่อส่งเสริมการดำเนินการด้านการศึกษาเพื่อปวงชน อาทิ ได้ร่วมมือกับสาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐเกาหลี และประเทศญี่ปุ่น เพื่อร่วมกันจัดทำข้อเสนอแนะเพื่อเน้นย้ำความสำคัญของการศึกษา ซึ่งจะเป็นวาระสำคัญของโลกซึ่งควรจะได้นำปฏิญญาจอมเทียนและกรอบปฏิบัติการด้านการศึกษเพื่อปวงชนมาดำเนินการ และเห็นว่าการดำเนินการด้านการศึกษาเพื่อปวงชน และการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนควรมีการดำเนินการร่วมกันอย่างบูรณาการ เพื่อตอบสนองความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ ความยุติธรรมทางสังคม และความเป็นเจ้าของสิ่งแวดล้อมร่วมกัน โดยไทยจะร่วมกับสำนักงานยูเนสโก กรุงเทพฯ จัดการประชุมที่สำคัญๆ ได้แก่ การประชุมการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ในการให้การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ระหว่างวันที่ 2-4 ธ.ค. 2556 และกลางปี พ.ศ. 2557 ไทยจะเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมระดับภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกของเจ้าหน้าที่ระดับสูงด้านการศึกษาเพื่อปวงชน เพื่อเสนอแนะประเด็น และเป้าหมายที่สำคัญด้านการศึกษาสำหรับวาระการศึกษา ภายหลังปี พ.ศ. 2558 ซึ่งผลของการประชุมระดับภูมิภาคนี้จะนำเสนอในการประชุมระดับโลกด้านการศึกษาเพื่อปวงชน ที่สาธารณรัฐเกาหลีจะจัดขึ้นในปี พ.ศ. 2558

บทที่ 2

แนวนโยบายของรัฐบาลว่าด้วยการศึกษาปวงชน

นับตั้งแต่มีการประกาศปฏิญญาโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน (World Declaration on Education) ซึ่งจัดขึ้นระหว่างวันที่ 5-9 มีนาคม 2533 ณ จอมเทียน ประเทศไทย โดยได้มีการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาเพื่อบรรลุเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชนไว้ 6 เป้าหมาย รัฐบาลไทยทุกรัฐบาลทั้งในอดีตและปัจจุบันต่างให้ความสำคัญการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนมาโดยตลอด โดยมีนโยบายการศึกษาและพัฒนานโยบายการศึกษาให้สอดคล้องกับเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชนทั้ง 6 เป้าหมาย สรุปได้ ดังนี้

1) การดูแลและการศึกษาเด็กปฐมวัย (Early Childhood Care and Education) ประเทศไทยเห็นความสำคัญในเรื่องดังกล่าว มีนโยบายด้านเด็กปฐมวัยที่พัฒนาอย่างต่อเนื่องไม่ว่าจะเป็นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยมุ่งที่จะเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กปฐมวัย ก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยมีการกำหนดนโยบาย ระเบียบ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ และอนุกรรมการเพื่อการขับเคลื่อนในเรื่องการดูแลและการศึกษาเด็กปฐมวัย ดังนี้

1.1) นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) ระยะยาว พ.ศ. 2550-2559

1.2) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัฒนาเด็กปฐมวัยของชาติ พ.ศ. 2551 และเพื่อให้เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

1.3) คณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ (ก.พ.ป.) พ.ศ. 2551 โดยมีนายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ

1.4) คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2551 เพื่อดำเนินการขับเคลื่อนการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเป็นรูปธรรม พร้อมทั้งจัดประชุมคณะกรรมการฯ และรายงานผลการดำเนินงานให้คณะกรรมการฯ ทราบเป็นระยะๆ

1.5) แผนยุทธศาสตร์ชาติด้านเด็กปฐมวัย (แรกเกิดถึงก่อนเข้าประถมศึกษาปีที่ 1) ตามนโยบายรัฐบาลด้านเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2555-2559 และจัดทำแผนปฏิบัติการตามแผนยุทธศาสตร์ชาติด้านเด็กปฐมวัย (แรกเกิดถึงก่อนเข้าประถมศึกษาปีที่ 1)

1.6) แผนปฏิบัติการตามแผนยุทธศาสตร์ชาติด้านเด็กปฐมวัย (แรกเกิดถึงก่อนเข้าประถมศึกษาปีที่ 1) ตามนโยบายรัฐบาลด้านเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2555-2559

รัฐบาลไทยให้ความสำคัญต่อการดูแลและการศึกษาของเด็กปฐมวัยเป็นอย่างมากมาตลอด โดยในช่วงปลายทศวรรษแรกได้เน้นการให้ความรู้แก่พ่อแม่และครอบครัวในการวางฐานเบื้องต้นของชีวิต และเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กก่อนเข้าเรียนชั้นประถมศึกษา ส่วนรัฐบาลปัจจุบันเห็นว่าเด็กปฐมวัยเป็นช่วงวัยที่มีพัฒนาการด้านสมองและการเรียนรู้เป็นไปอย่างรวดเร็วที่สุด เป็นช่วงวัยที่ต้องการการปลูกฝัง บ่มเพาะเป็นพิเศษ โดยถือว่าการปลูกฝัง หรือการบ่มเพาะใดๆ จะเป็นการสร้างฐานรากของชีวิต ที่ช่วยลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม และให้ถือว่าการลงทุนในช่วงวัยนี้ถือว่าการลงทุนที่คุ้มค่า จากนั้นนายกรัฐมนตรี (น.ส.ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร) ประธาน ก.พ.ป. ได้ประกาศนโยบายรัฐบาลด้านเด็กปฐมวัย กล่าวคือ เร่งรัดเพื่อให้เด็กปฐมวัย (แรกเกิดถึงก่อนเข้าประถมศึกษาปีที่ 1) ทุกคนได้รับการพัฒนารอบด้าน ตามวัย อย่างมีคุณภาพ และต่อเนื่อง ไว้อย่างชัดเจน และต้องดำเนินการให้เป็นรูปธรรมต่อไป

2) การศึกษาระดับประถมศึกษา/การศึกษาขั้นพื้นฐาน (UPE/UBE (Universal Primary/Basic Education))

รัฐบาลเกือบทุกรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมุ่งเน้นการขยายโอกาสทางการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาเพื่อเป็นฐานการขยายการศึกษาภาคบังคับจาก 6 ปีเป็น 9 ปี และการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็น 15 ปี จากชั้นอนุบาลถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่รัฐจะต้องจัดให้ได้อย่างทั่วถึงอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รวมทั้งสนับสนุนการจัดการศึกษาแก่ผู้บกพร่องทางร่างกายจิตใจและผู้ด้อยโอกาสกลุ่มอื่นๆ และเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามัธยมศึกษาและอาชีวศึกษาให้กว้างขวางยิ่งขึ้น รวมทั้งจัดสวัสดิการการศึกษาและสวัสดิการอื่นๆ ที่จำเป็นแก่นักเรียน จัดหาทุนการศึกษาและจัดให้มีกองทุนสวัสดิการเงินกู้แก่นักเรียนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์

รัฐบาลปัจจุบัน มีนโยบายด้านการศึกษาที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 2 ของการศึกษาเพื่อปวงชน คือ สร้างโอกาสทางการศึกษา กระจายโอกาสทางการศึกษาในสังคมไทย โดยคำนึงถึงการสร้างความเสมอภาคและความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นแก่ประชากรทุกกลุ่ม ซึ่งรวมถึงผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้บกพร่องทางกายและการเรียนรู้ รวมทั้งชนกลุ่มน้อย โดยส่งเสริมการให้ความรู้ตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดาถึงแรกเกิดให้ได้รับการดูแลอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งแม่และเด็ก สนับสนุนการจัดการศึกษาตามวัยและพัฒนาการอย่างมีคุณภาพตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยจัดให้มีการเทียบโอนวุฒิการศึกษาสำหรับกลุ่มที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง เช่น กลุ่มแม่บ้าน จัดให้มีระบบสะสมผลการศึกษาและการเทียบโอนเพื่อขยายโอกาสให้กว้างขวางและลดปัญหาค้นออกจากระบบการศึกษา

3) การตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ของเยาวชนและผู้ใหญ่ (Meeting the Needs of Youths and Adults) รัฐบาลปัจจุบันมีนโยบายการศึกษาที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 3 ดังนี้

3.1) จัดให้มีการเทียบโอนวุฒิการศึกษาสำหรับกลุ่มที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง เช่น กลุ่มแม่บ้าน จัดให้มีระบบสะสมผลการศึกษาและการเทียบโอนเพื่อขยายโอกาสให้กว้างขวางและลดปัญหาค้นออกจากระบบการศึกษา

3.2) ลดข้อจำกัดของการเข้าถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาขั้นสูง โดยจัดให้มี “โครงการเงินกู้เพื่อการศึกษาที่ผูกพันกับรายได้ในอนาคต” โดยให้ผู้กู้เริ่มใช้คืนต่อเมื่อมีรายได้เพียงพอที่จะเลี้ยงตัวได้พักชำระหนี้แก่ผู้เป็นหนี้กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา โดยปรับเปลี่ยนการชำระหนี้เป็นระบบที่ผูกพันกับรายได้ในอนาคต ปรับปรุงระบบการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อทุกระดับให้เอื้อต่อการกระจายโอกาส โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะจัดให้มีระบบคัดเลือกกลางเพื่อเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยที่มีประสิทธิภาพและเป็นธรรม ดำเนิน “โครงการ 1 อำเภอ 1 ทุน” เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กไทยได้ไปเรียนต่อต่างประเทศ จัดการศึกษาชุมชนเพื่อมุ่งให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้และการศึกษาตลอดชีวิต

3.3) พัฒนาระบบการศึกษาให้ผู้เรียนมีความรู้คู่คุณธรรม มุ่งการสร้างจริยธรรมในระดับปัจเจก รวมทั้งสร้างความตระหนักในสิทธิและหน้าที่ความเสมอภาค และดำเนินการให้การศึกษากลายเป็นพื้นฐานของสังคมประชาธิปไตยที่แท้จริง ปรับปรุงโครงสร้างระบบบริหารการศึกษาโดยการกระจายอำนาจสู่พื้นที่ให้เสร็จสมบูรณ์โดยเริ่มจากพื้นที่ที่มีความพร้อม

3.4) ส่งเสริมให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ โดยมุ่งเน้นในระดับอาชีวศึกษา และอุดมศึกษา เพื่อให้สนองตอบความต้องการด้านบุคลากรภาคเศรษฐกิจ

3.5) ยกกระดับคุณภาพมาตรฐานการศึกษาระดับอาชีวศึกษา และอุดมศึกษาไปสู่ความเป็นเลิศ โดยการจัดกลุ่มสถาบันการศึกษาตามศักยภาพปรับเงินเดือนค่าตอบแทนของผู้สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษาให้สูงขึ้น โดยภาครัฐเป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างของการใช้ทักษะอาชีวศึกษาเป็นเกณฑ์การกำหนดค่าตอบแทนและความก้าวหน้าในงาน ควบคู่กับการพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมด้วยการเพิ่มขีดความสามารถด้านการวิจัยและพัฒนา

3.6) ปรับปรุงระบบการบริหารจัดการกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ให้มีการประណอมและไกล่เกลี่ยหนี้ รวมทั้งขยายกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาเพิ่มขึ้นเพื่อให้ประชาชนมีโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาระดับอาชีวศึกษาและปริญญาตรีเพิ่มขึ้น

4) ยกระดับการรู้หนังสือในผู้ใหญ่ (Improving Adult Literacy Level)

การรู้หนังสือได้รับการจัดอันดับเป็นอันดับต้นๆ ว่ามีความสำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศและเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ประเทศไทยส่งเสริมเรื่องการรู้หนังสือมาเป็นเวลานานโดยมีการณรงค์และบูรณาการไปกับการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย รัฐบาลทุกรัฐบาลให้ความสำคัญเรื่องการยกระดับการรู้หนังสือของผู้ใหญ่ โดยรัฐบาลปัจจุบันได้มีนโยบายการศึกษาต่างๆ เพื่อบรรลุตามเป้าหมายที่ 4 เช่น ลดอัตราการไม่รู้หนังสือจากสังคมไทย ส่งเสริมและสร้างความมั่นใจในโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียมกันสำหรับประชากรทุกกลุ่มซึ่งรวมทั้งคนยากจน ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการและชนกลุ่มน้อย จัดการศึกษาให้ผู้มีครรภ์เพื่อมั่นใจว่าทั้งแม่และเด็กมีความเป็นอยู่ที่ดีและได้รับการดูแลอย่างมีประสิทธิภาพ จัดการศึกษาที่มีคุณภาพสำหรับทุกคนตามอายุและพัฒนาจากระดับปฐมวัยถึงการศึกษาภาคบังคับ และให้มีการถ่ายโอนหน่วยกิตการเรียนเพื่อลดอัตราการออกกลางคัน จัดระบบการรับเข้าศึกษาต่อให้มีประสิทธิภาพทุกระดับการศึกษาเพื่อส่งเสริมโอกาสในการสร้างความเท่าเทียมกันทางการศึกษา จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (CLCs) เพื่อให้ประเทศไทยไปสู่สังคมแห่งความรู้และสังคมการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้งสร้างความมั่นใจในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาเพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษาและนำไปสู่ความเท่าเทียมทางการศึกษา นอกจากนี้ ยังได้จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางและเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552–2561) กำหนดให้มีการส่งเสริมเรื่องการรู้หนังสือ และการรู้หนังสือเป็นเรื่องที่ได้รับความสำคัญเป็นอันดับต้นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนกลุ่มน้อยที่ไม่ได้ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาแม่ เช่น ชาวเขาในแถบภาคเหนือและชนเผ่าที่ใช้ภาษามลายูในภาคใต้ ประเทศไทยกำลังดำเนินการส่งเสริมการใช้ภาษาท้องถิ่นเพื่อไปสู่การเข้าถึงการบริการทางการศึกษาให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ลดอัตราการซ้ำชั้นและการออกกลางคัน รวมทั้งปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ในขณะเดียวกันการดำเนินการเพื่อรณรงค์เรื่องอัตราการรู้หนังสือ ประเทศไทยได้จัดตั้งให้ทศวรรษการอ่านแห่งชาติ (พ.ศ. 2552-2561) (National Reading Decade (ค.ศ.2009-2018) เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านของผู้ที่เรียนรู้ใหม่และส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของประชากรทั้งหมด ห้องสมุดสมัยใหม่ ศูนย์การอ่านของหมู่บ้าน และบริการเคลื่อนที่เพื่อออกไปสู่พื้นที่ห่างไกล นอกจากนี้ การที่กรุงเทพฯ ได้รับเลือกจากองค์การยูเนสโกให้เป็นเมืองหนังสือโลกสำหรับปี 2556 นั้น สะท้อนให้เห็นว่า ประเทศไทยได้เข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวพันอย่างลึกซึ้งในการส่งเสริมการรู้หนังสือ

5) ความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันด้านการศึกษาระหว่างชายกับหญิง (Gender Parity and Equality in Education)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 30 บัญญัติไว้ว่า “บุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน” การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลหรือเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการสภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้

จากนโยบายการพัฒนาระบบการศึกษาของประเทศ การประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีผลให้ระบบการศึกษาของประเทศไทยได้รับการพัฒนา และเปิดโอกาสให้ประชาชนทั้งชายและหญิงสามารถเข้าถึงการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยได้อย่างเท่าเทียมกัน เนื่องจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 10 ระบุให้การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคล มีสิทธิและโอกาสเสมอภาคกัน ในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และจากพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 บังคับให้บิดา มารดาหรือผู้ปกครองที่มีเด็กที่มีอายุ

ย่างเข้าปีที่ 6 ทุกคนต้องได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 9 ปี มีผลให้เด็กชาย และเด็กหญิง มีโอกาสได้รับการศึกษาในระดับ ประถมศึกษา และมีมัธยมศึกษาได้อย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งนับว่าเป็นการขจัดความไม่เท่าเทียมกันทางเพศ ในการศึกษา ได้บรรลุตามข้อตกลง และตามเป้าหมาย แห่งสหประชาชาติของประเทศไทย พ.ศ. 2554

6) คุณภาพการศึกษา (Quality of Education)

รัฐบาลทุกรัฐบาลให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งในเรื่องการพัฒนาครู หลักสูตร สื่อ เทคโนโลยี สารสนเทศ เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ด้านคุณภาพและความรู้ของนักเรียนตามแผนการเรียนการสอนอย่างสัมพันธ์กับทรัพยากร และปัจจัยแวดล้อมต่างๆ การปฏิรูปการอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น และพัฒนาถึงระดับปริญญาตรี การจัดตั้ง และพัฒนากองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาที่ผูกกับรายได้ในอนาคต สนับสนุนการศึกษาของเยาวชนตั้งแต่ปวช. ถึงระดับ อุดมศึกษา การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ การยกระดับคุณภาพการศึกษาของคนไทยอย่าง มีบูรณาการและสอดคล้องกันตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงอุดมศึกษาทั้งในและนอกระบบการศึกษา สร้างระบบการเรียนรู้ ตลอดชีวิต และการขยายบทบาทของระบบการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ผ่านองค์กรต่างๆ

นโยบายการศึกษาของรัฐบาลปัจจุบัน มีความสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 6 ของการศึกษาเพื่อปวงชนอย่างชัดเจน ดังนี้

1) เร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการปฏิรูประบบความรู้ของสังคมไทย ปฏิรูปหลักสูตรการศึกษาทุกระดับให้ รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกและทัดเทียมกับมาตรฐานสากลบนความเป็นท้องถิ่นและความเป็นไทย เพิ่มผลสัมฤทธิ์ ของการศึกษาทุกระดับขึ้น

2) สร้างและกระจายโอกาสทางการศึกษาในสังคมไทย โดยคำนึงถึงการสร้างความเสมอภาคและความเป็นธรรม ให้เกิดขึ้นแก่ประชากรทุกกลุ่ม

3) ปฏิรูปครู ยกฐานะครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูงอย่างแท้จริง โดยปฏิรูประบบการผลิตครูให้มีคุณภาพทัดเทียมกับ นานาชาติ สร้างแรงจูงใจให้คนเรียนดีและมีคุณธรรมเข้าสู่วิชาชีพครู ปรับปรุงระบบเงินเดือนและค่าตอบแทนครู พัฒนา ระบบความก้าวหน้าของครู แก้ปัญหาหนี้สินครู พัฒนาระบบภูมิสารสนเทศเพื่อใช้ในการกระจายครูจัดปัญหาการ ขาดแคลนครูในสาระวิชาหลัก เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษา โดยจัดให้มีครูติเฟิงพอในห้องเรียน

4) จัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับตลาดแรงงานทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ

5) เร่งพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาให้ทัดเทียมกับนานาชาติ โดยใช้เป็นเครื่องมือในการเร่ง ยกระดับคุณภาพและการกระจายโอกาสทางการศึกษา จัดให้มีระบบการเรียนแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติเพื่อเป็น กลไกในการเปลี่ยนกระบวนทัศน์การเรียนรู้ให้เป็นแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและเอื้อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

6) สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างทุนปัญญาของชาติ พัฒนามหาวิทยาลัยให้มุ่งสู่การเป็นมหาวิทยาลัย วิจัยระดับโลก

7) เพิ่มขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ เพื่อรองรับการเปิดเสรีประชาคมอาเซียน โดยร่วมมือกับภาคเอกชน และสถาบันการศึกษาในการวางแผนการผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพและปริมาณเพียงพอ

บทที่ 3

การติดตามการดำเนินงานตามเป้าหมาย การศึกษาเพื่อปวงชนของประเทศไทย พ.ศ. 2556

ในช่วงตั้งแต่มีการประกาศปฏิญญาโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน (World Declaration on Education) ซึ่งเกิดขึ้นจากการประชุมระดับโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน ที่จัดขึ้นระหว่างวันที่ 5-9 มีนาคม 2533 ณ จอมเทียน ประเทศไทย โดยได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาเพื่อบรรลุเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชนไว้ 6 เป้าหมาย ประเทศไทยมีผลการดำเนินงานตามเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชนทั้ง 6 เป้าหมาย ดังนี้

เป้าหมายที่ 1 การดูแลและการศึกษาปฐมวัย

(Early Childhood Care and Education: ECCE)

เป้าหมายที่ 2 การศึกษาระดับประถมศึกษา/การศึกษาขั้นพื้นฐาน

(UPE/UBE : Universal Primary/Basic Education)

เป้าหมายที่ 3 การตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ของเยาวชนและผู้ใหญ่

(Meeting the Needs of Youths and Adults)

เป้าหมายที่ 4 การยกระดับการรู้หนังสือในผู้ใหญ่ (Improving Adult Literacy Level)

เป้าหมายที่ 5 ความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันด้านการศึกษาระหว่างชายกับหญิง

(Gender Parity and Equality in Education)

เป้าหมายที่ 6 คุณภาพการศึกษา (Quality of Education)

เป้าหมายที่ 1 การดูแลและการศึกษาเด็กปฐมวัย (Early Childhood Care and Education)

ตัวชี้วัดที่ 1 อัตราการเข้าเรียนในระดับปฐมวัยและในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยอื่นๆ ของผู้เรียนทั้งหมดต่อประชากรในระดับการศึกษาปฐมวัย โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Gross (Enrolment Ratio (GER) in pre-primary education and other ECCE programmes by gender)

เพศ	พ.ศ. 2554	พ.ศ. 2555	พ.ศ. 2556
ชาย	77.55	79.46	77.15
หญิง	76.53	78.67	76.28

ที่มา : สถิติการศึกษาของประเทศไทย ปีการศึกษา 2554 และข้อมูลเตรียมจัดทำสถิติการศึกษาของประเทศไทย ปีการศึกษา 2555-2556 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

หมายเหตุ : จำนวนเด็กปฐมวัยที่มีอายุ 3-5 ปี

อัตราการเข้าเรียนในระดับปฐมวัยและในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยอื่นๆ ของผู้เรียนทั้งหมดต่อประชากรในระดับการศึกษาปฐมวัย โดยแบ่งตามเพศชายหญิง พบว่าอัตราการเข้าเรียนต่อประชากรอยู่ระหว่างร้อยละ 76.28-79.46 ซึ่งถือว่าอยู่ในอัตราที่ค่อนข้างสูง หากพิจารณาถึงความแตกต่างระหว่างเพศชายกับเพศหญิง มีความแตกต่างกัน้อยมาก ทั้งนี้ อาจเกิดจากอัตราความต่างระหว่างเพศของเด็กที่เกิดใหม่ จึงเป็นความแตกต่างด้านเพศอย่างไม่มีนัยสำคัญแต่อย่างใด

ตัวชี้วัดที่ 2 ร้อยละของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เคยผ่านการเรียนในระดับปฐมวัยมาก่อน โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Percentage of new entrants to primary Grade 1 who have attended some form organized ECCE programme by gender)

เพศ	พ.ศ. 2554	พ.ศ. 2555
ชาย	95.33	95.49
หญิง	97.85	99.84

ที่มา : สถิติการศึกษาของประเทศไทย ปีการศึกษา 2554 และข้อมูลเตรียมจัดทำสถิติการศึกษาของประเทศไทย ปีการศึกษา 2555-2556 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

เนื่องจากที่ผ่านมาระบบการศึกษาของประเทศไทย การศึกษาระดับปฐมวัยไม่ได้เป็นการศึกษาภาคบังคับ เด็กบางคนเริ่มเข้าเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยไม่ได้เข้าเรียนในระดับปฐมวัย ในขณะที่เด็กเข้าเรียนในระดับปฐมวัยและเข้าศึกษาต่อในระดับประถมศึกษา ในระหว่างปีพ.ศ. 2554-2555 คิดเป็นร้อยละ 95.49-99.84 ซึ่งเป็นอัตราที่สูงเกือบร้อยละ 100 ทั้งนี้ เด็กเพศหญิงมีอัตราที่เคยผ่านการเรียนในระดับปฐมวัยมาก่อนมากกว่าเพศชายเล็กน้อย

ตัวชี้วัดที่ 3 ร้อยละของนักเรียนที่เข้าเรียนระดับปฐมวัยในสถานศึกษาระดับปฐมวัยและหลักสูตรปฐมวัยอื่นๆ ที่จัดโดยเอกชน จากนักเรียนทั้งหมดที่เข้าเรียนระดับปฐมวัยและในหลักสูตรปฐมวัยอื่นๆ (Enrolment in private pre-primary education and other private ECCE programmes as a percentage of total enrolment in pre-primary education and other ECCE programmes)

ปี พ.ศ.	2554	2555	2556
ร้อยละของนักเรียนที่เข้าเรียนระดับปฐมวัยในสถานศึกษาระดับปฐมวัยและหลักสูตรปฐมวัยอื่นๆ ที่จัดโดยเอกชน จากนักเรียนทั้งหมดที่เข้าเรียนระดับปฐมวัยและในหลักสูตรปฐมวัยอื่นๆ	33.69	35.03	35.09

ที่มา : สถิติการศึกษาของประเทศไทย ปีการศึกษา 2554 และข้อมูลเตรียมจัดทำสถิติการศึกษาของประเทศไทย ปีการศึกษา 2555-2556 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

จากข้อมูล พบว่าภาคเอกชนของประเทศไทยมีบทบาทในการจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัยค่อนข้างสูง กล่าวคือในระหว่างปี พ.ศ. 2554-2556 คิดเป็นร้อยละ 33.69-35.09 ตามลำดับ โดยมีแนวโน้มสูงขึ้นเล็กน้อยในแต่ละปี

ตัวชี้วัดที่ 4 ร้อยละของครูที่สอนในระดับปฐมวัยและหลักสูตรปฐมวัยอื่นๆ ซึ่งเป็นครูที่ได้รับใบอนุญาตให้สอนในระดับปฐมวัย โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Percentage of trained teachers in pre-primary education and other ECCE programmes with required academic qualifications to teach at pre-primary education and/or ECCE according to national standards by gender)

ครูผู้สอนระดับปฐมวัยไม่มีการสำรวจตัวเลขไว้โดยเฉพาะ จำนวนครูที่ประเทศไทยทำการสำรวจในทางสถิติ ไม่ได้แยกเพศชายหญิงและไม่แยกระดับการสอน ทั้งนี้ เนื่องจากโรงเรียนอนุบาลหลายแห่งมีการใช้ครูร่วมกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนั้น ข้อมูลที่จัดเก็บจึงแยกเป็นสังกัดและระดับวุฒิการศึกษาเท่านั้น

ตัวชี้วัดที่ 5 ร้อยละของงบประมาณสำหรับการศึกษาระดับปฐมวัยและหลักสูตรปฐมวัยอื่นๆ จากงบประมาณด้านการศึกษาทั้งหมด (Public expenditure on pre-primary education and other ECCE programmes as a percentage of total public expenditure on education)

ปี (พ.ศ.)	2554	2555	2556
งบประมาณด้านการศึกษาทั้งหมด (หน่วย : ล้านบาท)	423,562.0	445,527.5	493,927.1
จำนวนงบประมาณด้านการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา	311,529.0	338,758.2	368,163.2
ร้อยละของงบประมาณด้านการศึกษาทั้งหมด	78.27	76.04	74.54

ที่มา : สำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี งบประมาณโดยสังเขป ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2549-2557

ประเทศไทยยังมิได้มีการจัดเก็บงบประมาณด้านการศึกษาที่แยกระดับการศึกษาของระดับปฐมวัย แต่จัดเก็บรวมในระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาไว้ ซึ่งการศึกษาระดับปฐมวัยเป็นส่วนหนึ่งของงบประมาณดังกล่าว ซึ่งเมื่อเทียบกับงบประมาณการศึกษาทั้งหมดจะเห็นว่ารัฐได้จัดสรรงบประมาณส่วนใหญ่ไว้ที่การศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา โดยพบว่าในระหว่างปี พ.ศ. 2554-2556 อยู่ระหว่างร้อยละ 74.54-78.27 โดยแต่ละปีมีแนวโน้มลดลงเล็กน้อย

ตัวชี้วัดที่ 6 สัดส่วนนักเรียนต่อครูในระดับปฐมวัย (และ/หรือ สัดส่วนเด็กต่อผู้ดูแลเด็กในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยอื่นๆ (Pupil/Teacher Ratio (PTR) in pre-primary education (and/or Children-Caregiver Ratio in early childhood care programmes))

สัดส่วนนักเรียนต่อครูในระดับปฐมวัย ปี พ.ศ. 2554	
การรายงานของ UIS	27:1
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ	16:1
กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย	20:1

ที่มา : สถิติการศึกษาของประเทศไทย ปีการศึกษา 2554 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย

อัตราส่วนนักเรียนต่อครู พบว่าข้อมูลของ UIS สัดส่วนนักเรียนต่อครูในปี พ.ศ. 2554 เป็นนักเรียน 27 คนต่อครู 1 คน ขณะที่สัดส่วนของนักเรียนต่อครูของศูนย์พัฒนาเด็กที่อยู่ในความดูแลของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย พบว่าเด็ก 20 คน ต่อครู 1 คน ซึ่งหากเด็กเพิ่มเกิน 10 คน สามารถมีครูได้เพิ่ม 1 คน ส่วนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เด็ก 16 คน ต่อครู 1 คน ทั้งนี้ รายงานของ UIS และ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเป็นข้อมูลรูปแบบการจัดการสอนแบบศูนย์พัฒนาเด็ก ส่วนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจัดรูปแบบชั้นเรียนอนุบาล

เด็กปฐมวัย ตามนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) ระยะยาว พ.ศ. 2550-2559 หมายถึง เด็กตั้งแต่ปฏิสนธิจนถึงอายุ 5 ปี 11 เดือน 29 วัน หรืออายุต่ำกว่า 6 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยที่มีพัฒนาการด้านสมองและการเรียนรู้เป็นไปอย่างรวดเร็วที่สุดในทศวรรษที่ผ่านมา มีการใช้ศาสตร์ต่างๆ ไปวิเคราะห์สมองถ่ายภาพสมองเพื่อศึกษาพัฒนาการแต่ละขั้นตอน ความรู้ใหม่ พบว่าโอกาสแห่งการเรียนรู้และอัตราการเรียนรู้สูงสุดอยู่ในช่วงวัยเด็ก การเติบโตและพัฒนาการของสมองเป็นรากฐานของการเรียนรู้และเริ่มตั้งแต่ทารกอยู่ในครรภ์ ในช่วง 3-6 เดือนในครรภ์มีการสร้างเซลล์สมองสูงสุด การเติบโตของสมองสูงสุดในช่วง 0-6 ปี เป็นการเติบโตทางปริมาณ ทำให้สมองของเด็กมีขนาดร้อยละ 90-95 และเติบโตต่อไปจนถึงอายุ 20-25 ปี ดังนั้น ช่วงปฐมวัยจึงเป็นช่วงวัยที่ต้องการการปลูกฝังบ่มเพาะเป็นพิเศษ เพื่อสร้างฐานรากของชีวิต รัฐบาลจึงต้องให้ความสำคัญในการดูแลและการศึกษาเด็กปฐมวัย ประเทศไทยได้ดำเนินการทั้งด้านนโยบายและการนำนโยบายสู่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

นับตั้งแต่ประเทศไทยมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา รัฐบาลทุกยุคให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งที่จะเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กปฐมวัย ก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้จัดทำนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) ระยะยาว พ.ศ. 2545-2549 ขึ้นเป็นครั้งแรก ต่อมากระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ร่วมกับกระทรวงการวางแผนสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงมหาดไทย ได้จัดทำนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) ระยะยาว พ.ศ. 2550-2559 ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ความเห็นชอบนโยบายและยุทธศาสตร์ฯ เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2550 และมอบหมายให้กระทรวงศึกษาธิการพร้อมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้นร่วมกันนำนโยบายดังกล่าวสู่การปฏิบัติ และเพื่อให้นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) ระยะยาว พ.ศ. 2550-2559 มีการบูรณาการ และเชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงได้ออก **ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัฒนาเด็กปฐมวัยของชาติ พ.ศ. 2551** และเพื่อให้เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีจึงได้กำหนดให้แต่งตั้ง**คณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ (ก.พ.ป.) พ.ศ. 2551** ซึ่งนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ คณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ (ก.พ.ป.) ได้มีการประชุมและที่ประชุมมีมติให้จัดตั้ง**คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2551** เพื่อดำเนินการขับเคลื่อนการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเป็นรูปธรรม พร้อมทั้งจัดประชุมคณะอนุกรรมการฯ และรายงานผลการดำเนินงานให้คณะกรรมการฯ ทราบเป็นระยะๆ

เมื่อวันที่ 4 มกราคม 2555 ที่ประชุมคณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ (ก.พ.ป.) ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ได้เห็นชอบในหลักการความสำคัญของเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นช่วงวัยที่มีพัฒนาการด้านสมองและการเรียนรู้เป็นไปอย่างรวดเร็วที่สุด เป็นช่วงวัยที่ต้องการการปลูกฝังบ่มเพาะเป็นพิเศษ โดยถือว่าการปลูกฝัง หรือการบ่มเพาะใดๆ จะเป็นการสร้างฐานรากของชีวิตที่ช่วยลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม และให้ถือว่าการลงทุนในช่วงวัยนี้

เป็นการลงทุนที่คุ้มค่า จากนั้นนายกรัฐมนตรี ประธาน ก.พ.ป. ได้ประกาศนโยบายรัฐบาล ด้านเด็กปฐมวัย กล่าวคือ **เร่งรัด** เพื่อให้เด็กปฐมวัย (แรกเกิดถึงก่อนเข้าประถมศึกษาปีที่ 1) ทุกคน ได้รับการพัฒนา **รอบด้าน** ตามวัย อย่างมีคุณภาพ และต่อเนื่อง สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษาในฐานะฝ่ายเลขานุการจึงได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์ชาติด้านเด็กปฐมวัย (แรกเกิดถึงก่อนเข้าประถมศึกษาปีที่ 1) ตามนโยบายรัฐบาลด้านเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2555–2559 และจัดทำ แผนปฏิบัติการตามแผนยุทธศาสตร์ชาติด้านเด็กปฐมวัย (แรกเกิดถึงก่อนเข้าประถมศึกษา ปีที่ 1) ตามนโยบายรัฐบาลด้านเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2555–2559 เพื่อขับเคลื่อนนโยบาย การพัฒนาเด็กปฐมวัยสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม และคณะรัฐมนตรีในคราวประชุมเมื่อ วันที่ 15 ตุลาคม 2555 ได้มีมติเห็นชอบแผนยุทธศาสตร์ชาติด้านเด็กปฐมวัย (แรกเกิดถึงก่อน เข้าประถมศึกษาปีที่ 1) ตามนโยบายรัฐบาลด้านเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2555–2559 และต่อมา ในการประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2556 มีมติเห็นชอบแผนปฏิบัติการตาม แผนยุทธศาสตร์ชาติด้านเด็กปฐมวัย (แรกเกิดถึงก่อนเข้าประถมศึกษาปีที่ 1) ตามนโยบายรัฐบาล ด้านเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2555–2559

จากการติดตามการดำเนินงานตามเป้าหมายการดูแลและการศึกษาเด็กปฐมวัย พบว่า ประเทศไทยสามารถดำเนินการในภาพรวมได้ค่อนข้างบรรลุเป้าหมาย จากตัวชี้วัดที่องค์การ ยูเนสโกกำหนด ประเทศไทยสามารถจัดเก็บข้อมูลได้เกือบทั้งหมด และแต่ละเรื่องดำเนินการ ได้ในระดับที่ดี แม้ว่าตัวชี้วัดบางตัวจะไม่ได้จัดเก็บอย่างละเอียดตามที่องค์การยูเนสโกกำหนด ก็ตาม แต่โดยภาพรวมแล้วก็สะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยดำเนินการได้อย่างก้าวหน้า อีกทั้งยังมีนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการดูแลและการศึกษาของเด็กปฐมวัยที่ชัดเจน และมี คณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ (ก.พ.ป.) พ.ศ. 2551 ซึ่งนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน กรรมการอีกด้วย

เป้าหมายที่ 2 การศึกษาระดับประถมศึกษา/การศึกษาขั้นพื้นฐาน (UPE/UBE (Universal Primary/Basic Education)

ตัวชี้วัดที่ 7 อัตราการเข้าเรียนใหม่ในระดับประถมศึกษาของผู้เรียนทั้งหมดต่อประชากรในวัยระดับประถมศึกษา โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Gross Intake Rate (GIR) in primary education by gender)

ปี (พ.ศ.)	2009	2010	2011	2012
ชาย	89.35	-	93.21	-
หญิง	85.33	-	88.96	-

ที่มา : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

นโยบายด้านการศึกษารัฐบาลในปัจจุบัน เน้นการสร้างและกระจายโอกาสทางการศึกษาในสังคมไทย โดยคำนึงถึงการสร้างความเสมอภาคและความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นแก่ประชากรทุกกลุ่ม ซึ่งรวมถึงผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้บกพร่องทางกายและการเรียนรู้ รวมทั้งชนกลุ่มน้อย โดยส่งเสริมให้ความรู้ตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดาถึงแรกเกิด ให้ได้รับการดูแลอย่างมีประสิทธิภาพทั้งแม่และเด็ก สนับสนุนการจัดการศึกษาตามวัยและพัฒนาการอย่างมีคุณภาพ ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่าอัตราการเข้าเรียนใหม่ของผู้เรียนระดับประถมศึกษาใกล้เคียงร้อยละ 100

ตัวชี้วัดที่ 8 อัตราการเข้าเรียนใหม่สุทธิของผู้เรียนที่มีอายุตามเกณฑ์เข้าเรียนในระดับประถมศึกษาต่อประชากรในวัยระดับประถมศึกษา โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Net Intake Rate (NIR) in primary education by gender)

ปี (พ.ศ.)	2549	2550	2551	2552
ชาย	81	80	78	85
หญิง	81	79	78	84

ที่มา : UNESCO Institute for Statistics (UIS)

นโยบายด้านการศึกษารัฐบาลในปัจจุบัน เน้นการสร้างและกระจายโอกาสทางการศึกษาในสังคมไทย โดยคำนึงถึงการสร้างความเสมอภาคและความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นแก่ประชากรทุกกลุ่ม ซึ่งรวมถึงผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้บกพร่องทางกายและการเรียนรู้ รวมทั้งชนกลุ่มน้อย โดยส่งเสริมให้ความรู้ตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดาถึงแรกเกิด สนับสนุนการจัดการศึกษาตามวัยและพัฒนาการอย่างมีคุณภาพตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่าอัตราการเข้าเรียนใหม่สุทธิในปี พ.ศ. 2552 ได้เพิ่มขึ้นทั้งผู้เรียนชายและผู้เรียนหญิง เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2549-2551 เนื่องจากประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาระดับประถมศึกษา และต้องการให้เด็กที่มีอายุเข้าเกณฑ์ประถมศึกษาปีที่ 1 ได้เข้าเรียนให้มากที่สุด

ตัวชี้วัดที่ 9 อัตราการได้เรียนในระดับประถมศึกษาของผู้เรียนทั้งหมดต่อประชากรในวัยระดับประถมศึกษา โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Gross Enrolment Ratio (GER) in primary education by gender)

ปี (พ.ศ.)	2549	2550	2551	2552
ชาย	97	96	94	91
หญิง	96	94	93	90

ที่มา : UNESCO Institute for Statistics (UIS)

อัตราการได้เรียนระดับประถมศึกษา ระหว่างปี พ.ศ. 2549–2552 มีแนวโน้มลดลงเพียงเล็กน้อย เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าวผู้เรียนที่เป็นเด็กต่างด้าวและเด็กด้อยโอกาส เด็กไร้สัญชาติหรือชนกลุ่มน้อยที่ไม่มีชื่ออยู่ในทะเบียนราษฎรมีจำนวนลดลง อย่างไรก็ตาม อัตราการได้เรียนในระดับประถมศึกษาที่สูงในอัตราเกือบร้อยละ 100

ตัวชี้วัดที่ 10 อัตราการได้เรียนสุทธิของผู้เรียนในระดับประถมศึกษาต่อประชากรในวัยระดับประถมศึกษา โดยแบ่งแยกตามเพศชายหญิง (Net Enrolment Ratio (NER) in primary education by gender)

ปี (พ.ศ.)	2549	2550	2551	2552
ชาย	94	93	91	90
หญิง	93	91	90	89

ที่มา : UNESCO Institute for Statistics (UIS)

อัตราการได้เรียนสุทธิในระดับประถมศึกษา ลดลงอย่างต่อเนื่องระหว่างปี พ.ศ. 2549–2552 เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าวผู้เรียนได้ออกจากโรงเรียนกลางคันมากขึ้น โดยเฉพาะในครอบครัวที่ยากจนที่อยู่ในเขตชนบทต้องให้เด็กออกจากโรงเรียนกลางคัน เพราะไม่สามารถแบกรับค่าใช้จ่ายในการศึกษาได้ นอกจากนี้เด็กบางคนต้องเป็นแรงงานเด็กเพื่อช่วยครอบครัวหารายได้อีกแรงหนึ่ง

ตัวชี้วัดที่ 11 อัตราการได้เรียนสุทธิที่ปรับปรุงใหม่ของผู้เรียนในวัยระดับประถมศึกษาต่อ ประชากรวัยเรียนในระดับประถมศึกษา โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Adjusted net enrolment ratio (ANER) by gender)

ปี (พ.ศ.)	2549	2550	2551	2552
ชาย	94	93	91	90
หญิง	93	91	90	89

ที่มา : UNESCO Institute for Statistics (UIS)

อัตราการได้เรียนสุทธิในระดับประถมศึกษา ลดลงอย่างต่อเนื่องระหว่างปี พ.ศ. 2549–2552 เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าวผู้เรียนได้ออกจากโรงเรียนกลางคันมากขึ้น โดยเฉพาะในครอบครัวที่ยากจนที่อยู่ในเขตชนบท ต้องให้เด็กออกจากโรงเรียนกลางคัน เพราะไม่สามารถแบกรับค่าใช้จ่ายในการศึกษาได้ นอกจากนี้เด็กบางคนต้องเป็นแรงงานเด็กเพื่อช่วยครอบครัวหารายได้อีกแรงหนึ่ง

ตัวชี้วัดที่ 12 ร้อยละของนักเรียนซ้ำชั้นในระดับประถมศึกษา โดยแบ่งตามชั้นปีและเพศชายหญิง (Percentage of primary school repeaters by grade and gender)

พ.ศ. 2550	
ชาย	12
หญิง	6

ที่มา : UNESCO Institute for Statistics (UIS)

หมายเหตุ : รวมทุกชั้นปีของระดับประถมศึกษา

ในปี พ.ศ. 2550 นักเรียนชายที่ซ้ำชั้นในระดับประถมศึกษา มีจำนวนมากกว่านักเรียนหญิง ทั้งนี้ เนื่องจากนักเรียนชายจะประสบปัญหาด้านการเรียนอ่อน การขาดเรียนบ่อย การไม่เอาใจใส่ต่อการเรียน ส่วนนักเรียนหญิงมีความตั้งใจและมุ่งมั่นเพื่อให้ประสบความสำเร็จในด้านการเรียนมากกว่านักเรียนชาย

ตัวชี้วัดที่ 13 อัตราการซ้ำชั้นของนักเรียนในโรงเรียนระดับประถมศึกษา โดยแบ่งตามชั้นปีและเพศชายหญิง (Repetition Rate (RR) in primary school by grade and gender)

หมายเหตุ : ไม่มีข้อมูล

ตัวชี้วัดที่ 14 อัตราการเลื่อนชั้นเรียนของนักเรียนในระดับประถมศึกษา โดยแบ่งตามชั้นปีและเพศชายหญิง (Promotion Rate (PR) in primary school by grade and gender)

ปี (พ.ศ.)	ชั้นปี	2551	2552	2553	2554	2555
		ป.2/3	99.33	98.19	100.60	98.23
	ป.4/5	99.59	98.82	100.98	98.87	95.21

ที่มา : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

อัตราการเลื่อนชั้นเรียนของนักเรียนในระดับประถมศึกษา มีอัตราสูงมาก นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551–2555 ที่มีอัตราสูงจนเกือบร้อยละ 100 ทั้งนี้ อาจเป็นผลมาจากการใช้นโยบายลดอัตราการซ้ำชั้นที่เริ่มดำเนินการในปี พ.ศ. 2549 นโยบายดังกล่าวมีวิธีการแก้ปัญหาการตกซ้ำชั้นหลายวิธี ทั้งการสอนซ่อมเฉพาะราย สอนซ่อมเป็นกลุ่มย่อย การให้งาน การทดสอบใหม่ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม กระทรวงศึกษาธิการได้มีนโยบายให้ทบทวนเรื่องการตกซ้ำชั้น โดยในขณะนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้ยกร่างระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการวัดผล การศึกษาขั้นพื้นฐานฉบับใหม่ขึ้นมาแล้ว ซึ่งมีเนื้อหาสาระที่คงจะให้มีการตกซ้ำชั้นในระดับชั้นประถมศึกษา หากไม่ผ่านวิชาใดวิชาหนึ่งก็อาจจะต้องตกซ้ำชั้น เพราะว่าเป็นการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ส่วนระดับมัธยมศึกษา หากไม่ผ่านในรายวิชาใดก็จะต้องมาลงเรียนรายวิชานั้นใหม่ในภาคเรียนถัดไป

ตัวชี้วัดที่ 15 อัตราการออกกลางคันของนักเรียนในระดับประถมศึกษา โดยแบ่งตามชั้นปีและเพศชายหญิง (Dropout Rate (DR) in primary education by grade and gender)

ปี (พ.ศ.) ชั้นปี	2550	2551	2552	2553	2554	2555
ป.1	1.01	1.29	1.09	0.28	0.25	0.13
ป.2	0.87	1.08	0.90	0.21	0.19	0.08
ป.3	0.81	1.05	0.93	0.17	0.16	0.09
ป.4	0.78	1.06	0.94	0.17	0.14	0.08
ป.5	0.78	1.12	1.00	0.24	0.18	0.11
ป.6	0.94	1.19	1.03	0.31	0.23	0.14

ที่มา : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

- หมายเหตุ : 1) ข้อมูลจำกัดเฉพาะนักเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2) ไม่สามารถแบ่งตามเพศชายหญิงได้

อัตราการออกกลางคันของนักเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 มีอัตราที่สูงเมื่อเทียบกับชั้นประถมศึกษาปีอื่นๆ โดยเฉพาะในช่วงปี พ.ศ. 2550-2552 เป็นช่วงเวลาที่ผู้เรียนออกจากโรงเรียนกลางคันมากขึ้น ทั้งนี้ เกิดจากภาวะเศรษฐกิจของประเทศมีการชะลอตัว ทำให้ครอบครัวที่ยากจนโดยเฉพาะในเขตชนบทต้องให้เด็กออกจากโรงเรียนกลางคัน เนื่องจากไม่สามารถแบกรับภาระค่าใช้จ่ายในการศึกษาได้ ส่วนในช่วงปี พ.ศ. 2553-2555 อัตราการออกกลางคันลดลงอย่างมาก เนื่องจากนโยบายเรียนฟรีสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ลดภาระค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองเป็นอย่างมาก

ตัวชี้วัดที่ 16 อัตราการออกกลางคันของนักเรียนในระดับประถมศึกษา (ในทุกชั้นปี) โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Dropout Rate (DR) in primary education (all grades) by gender)

ปี (พ.ศ.)	2551	2552	2553	2554	2555
ทุกระดับชั้น	1.13	0.98	0.23	0.19	0.11

ที่มา : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

- หมายเหตุ : 1) ข้อมูลจำกัดเฉพาะนักเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2) ไม่สามารถแบ่งเพศตามชายหญิงได้

อัตราการออกกลางคันของนักเรียน ในช่วงปี พ.ศ. 2553–2555 อัตราการออกกลางคันลดลงอย่างมาก เนื่องจากนโยบายเรียนฟรีสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ลดภาระค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองเป็นอย่างมาก

ตัวชี้วัดที่ 17 อัตราการเหลือรอดของนักเรียนที่อยู่จนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Survival Rate to Grade 5 in primary education by gender)

หมายเหตุ : ไม่มีข้อมูล

ตัวชี้วัดที่ 18 อัตราการเหลือรอดของนักเรียนจนถึงชั้นปีสุดท้ายของระดับประถมศึกษา โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Survival rate to last grade in primary education by gender)

หมายเหตุ : ไม่มีข้อมูล

ตัวชี้วัดที่ 19 อัตราการเรียนจบของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่เข้าเรียนตั้งแต่ชั้นปีแรกและคาดว่าจะเรียนจบชั้นประถมศึกษา (Primary Cohort Completion Rate)

ปี (พ.ศ.)	2551	2552	2553	2554	2555
รวมเพศชาย-หญิง	98.40	98.00	92.50	96.80	126.00

ที่มา : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

หมายเหตุ : ไม่สามารถแบ่งตามเพศชายหญิง

อัตราการเรียนจบของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีแนวโน้มสูงขึ้น เมื่อพิจารณาอัตราการเรียนจบระหว่างปี พ.ศ. 2551–2554 พบว่าเพิ่มสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากการใช้นโยบายลดอัตราการศึกษาที่เริ่มดำเนินการในปี พ.ศ. 2549 นโยบายดังกล่าวมีวิธีการแก้ปัญหาการตกซ้ำชั้นหลายวิธี ทั้งการสอนซ่อมเฉพาะรายสอนซ่อมเป็นกลุ่มย่อย การให้งาน การทดสอบใหม่ เป็นต้น ส่วนในปี พ.ศ. 2555 อัตราการเรียนจบระดับประถมศึกษา มีจำนวนเกินร้อยละ 100 เนื่องจากได้นับรวมประชากรที่เป็นเด็กต่างด้าว เด็กด้อยโอกาส เด็กไร้สัญชาติ หรือชนกลุ่มน้อยที่ไม่มีชื่ออยู่ในทะเบียนราษฎร เป็นการประกันได้ว่าเด็กทุกคนในประเทศไทยมีโอกาสได้เข้าเรียนในระดับประถมศึกษา

ตัวชี้วัดที่ 20 อัตราการเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาต่อจำนวนนักเรียนทั้งหมดที่เรียนในชั้นปีสุดท้ายของประถมศึกษาซึ่งไม่ได้เป็นผู้ซ้ำชั้น โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Effective Transition Rate (ETR) from primary to general secondary education by gender)

ปี (พ.ศ.)	2551	2552	2553	2554	2555
รวมเพศชาย-หญิง	99.47	99.21	100.29	99.53	99.06

ที่มา : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

หมายเหตุ : ไม่สามารถแบ่งตามเพศชายหญิงได้

อัตราการเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาของนักเรียนประถมศึกษา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551–2555 มีจำนวนสูงมาก ทั้งนี้ อันเนื่องมาจากรัฐบาลได้ขยายการศึกษาภาคบังคับจากระดับประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยได้ออกกฎหมายพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 ทำให้ผู้ปกครองต้องส่งบุตรหลานให้เข้าเรียนจนถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับดังกล่าวนี้เป็นกฎหมายการศึกษาฉบับหนึ่งที่คุ้มครองสิทธิการเข้ารับการศึกษาภาคบังคับให้แก่ผู้เรียน โดยการศึกษาภาคบังคับมีระยะเวลา 9 ปี เด็กทุกคนในประเทศไทยจึงได้รับการรับประกันว่าจะต้องได้เรียนในระดับประถมศึกษาและต่อเนื่องไปจนถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3

ตัวชี้วัดที่ 21 จำนวนและร้อยละของครูที่สอนระดับประถมศึกษา/การศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยแบ่งตามระดับคุณวุฒิ และได้รับใบอนุญาตในการสอนระดับประถมศึกษา โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Number and percentage of teachers in primary/basic education by level of academic qualification, and with required academic qualifications to teach at primary education level according to national standards by gender)

ปี (พ.ศ.)	2549	2550	2551
ชาย	40	40	40
หญิง	60	60	60

ที่มา : UNESCO Institute for Statistics (UIS)

หมายเหตุ : 1) เป็นข้อมูลครูที่สอนระดับประถมศึกษาเท่านั้น

2) มีเฉพาะข้อมูลร้อยละ

3) ไม่สามารถแบ่งตามระดับคุณวุฒิของครูได้

เมื่อพิจารณาตัวเลขร้อยละของครูที่สอนในระดับประถมศึกษา จะพบว่า มีครูผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย แสดงให้เห็นว่า ผู้หญิงนิยมเข้าสู่วิชาชีพครูมากกว่าผู้ชาย และนิยมสอนในระดับประถมศึกษา จำนวนนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา พบว่า นักศึกษาเพศหญิงมีจำนวนมากกว่าเพศชายเกือบทุกสาขาวิชา โดยเฉพาะสายทางการศึกษา มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และบริหารธุรกิจ ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่าเมื่อจำนวนนักศึกษาหญิงสายการศึกษามีจำนวนมากกว่า นักศึกษาชาย จึงส่งผลให้ครูที่เป็นเพศหญิงมีจำนวนมากกว่าครูเพศชาย

ตัวชี้วัดที่ 22 ร้อยละของครูที่ได้รับการอบรมในระดับประถมศึกษา/ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Percentage of trained teachers in primary/basic education by gender)

หมายเหตุ: ไม่มีข้อมูล

ตัวชี้วัดที่ 23 อัตราส่วนนักเรียนต่อครูในระดับประถมศึกษา/การศึกษาขั้นพื้นฐาน (Pupil/Teacher Ratio (PTR) in primary/basic education)

ปี (พ.ศ.)	2551	2552	2553	2554	2555
อัตราส่วนนักเรียนต่อครู	19.30	22.20	18.60	18.50	18.50

ที่มา : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

หมายเหตุ : เป็นข้อมูลอัตราส่วนนักเรียนต่อครูในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

อัตราส่วนของนักเรียนต่อครู นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551–2554 อยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ ทั้งนี้เนื่องจาก รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมาก จึงได้พยายามที่จะให้สัดส่วนนักเรียนต่อครู 1 คน มีจำนวนให้พอเหมาะ กับความสามารถในการสอนและดูแลนักเรียนของครู เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ตัวชี้วัดที่ 24 ร้อยละของงบประมาณรายจ่ายที่จัดสรรสำหรับการศึกษาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GNP) และผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศ (GDP) (Total public expenditure on education as a percentage of GNP/GDP)

ปี (พ.ศ.)	2551	2552	2553	2554	2555	2556
ร้อยละของงบประมาณการศึกษาต่อ GDP	3.90	4.10	3.79	3.96	3.80	3.70

ที่มา : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

หมายเหตุ : มีเฉพาะข้อมูลร้อยละของงบประมาณการศึกษาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศ (GDP)

งบประมาณรายจ่ายที่จัดสรรสำหรับการศึกษาประถมศึกษาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศ (GDP) นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551–2556 อยู่ในช่วงระหว่าง 3.70–4.10 โดยเมื่อเทียบกับงบประมาณแผ่นดิน (National Budget) จะอยู่ที่ประมาณร้อยละ 20 ของงบประมาณแผ่นดิน ซึ่งสอดคล้องกับกับแถลงการณ์จอมเทียน (Jomtien Statement) พ.ศ. 2554 ที่เรียกร้องให้รัฐบาลประเทศต่างๆ จัดสรรงบประมาณการศึกษาอย่างน้อยร้อยละ 20 ของงบประมาณทั้งหมดในประเทศ

ตัวชี้วัดที่ 25 ร้อยละของงบประมาณที่จัดสรรสำหรับการศึกษาต่องบประมาณรายจ่ายของรัฐทั้งหมด (Total public expenditure on education as a percentage of total government expenditure)

ปี (พ.ศ.)	2551	2552	2553	2554	2555	2556
ร้อยละของงบประมาณการศึกษาต่องบประมาณของรัฐทั้งหมด	22.0	21.8	23.7	20.4	23.0	20.6

ที่มา : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

งบประมาณสำหรับการศึกษาต่องบประมาณรายจ่ายของรัฐทั้งหมดมีจำนวนมากกว่าร้อยละ 20 นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551–2556 ซึ่งสอดคล้องกับแถลงการณ์จอมเทียน (Jomtien Statement) พ.ศ.2554 ที่เรียกร้องให้รัฐบาลประเทศต่างๆ จัดสรรงบประมาณการศึกษาอย่างน้อยร้อยละ 20 ของงบประมาณทั้งหมดในประเทศ จะเห็นได้ว่า รัฐบาลไทยในแต่ละยุคสมัยได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

ตัวชี้วัดที่ 26 ร้อยละของงบประมาณที่จัดสรรสำหรับการศึกษาระดับประถมศึกษา/การศึกษาขั้นพื้นฐาน ต่องบประมาณการศึกษาทั้งหมด (Public expenditure on primary/basic education as a percentage of total public expenditure on education)

ปี (พ.ศ.)	2551	2552	2553	2554	2555
ร้อยละของ งบม. การศึกษาขั้นพื้นฐาน ต่อ งบม.การศึกษาทั้งหมด	69.52	67.16	74.44	70.17	76.04

ที่มา : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

หมายเหตุ : เป็นข้อมูลร้อยละของงบประมาณที่จัดสรรสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2551–2555 งบประมาณที่จัดสรรให้แก่การศึกษาขั้นพื้นฐานมีจำนวนมากกว่าร้อยละ 65 แสดงได้ว่ารัฐบาลยุคต่างๆ ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาระดับประถมศึกษาและการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอย่างมาก เพราะเป็นระดับการศึกษาที่บ่มเพาะความรู้ทางวิชาการ คุณธรรมจริยธรรมขั้นพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน

ตัวชี้วัดที่ 27 งบประมาณรัฐสำหรับการศึกษาระดับประถมศึกษา/การศึกษาขั้นพื้นฐานต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GNP) และผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศ (GDP) (Public current expenditure on primary education as a percentage of GNP/GDP)

ปี (พ.ศ.)	2551	2552	2553	2554	2555
ร้อยละของงบประมาณการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อ GDP	3.87	4.75	3.79	4.15	3.78

ที่มา : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

หมายเหตุ : เป็นข้อมูลร้อยละของงบประมาณการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศ (GDP)

ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2551–2555 งบประมาณที่จัดสรรให้แก่การศึกษาขั้นพื้นฐานต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศ (GDP) มีจำนวนเกินร้อยละ 3.5 ในแต่ละปี แสดงได้ว่ารัฐบาลยุคต่างๆ ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาระดับประถมศึกษาและการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอย่างมาก เพราะเป็นระดับการศึกษาที่บ่มเพาะความรู้ทางวิชาการ คุณธรรมจริยธรรมขั้นพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน

ตัวชี้วัดที่ 28 ร้อยละของงบประมาณรัฐสำหรับการศึกษาระดับประถมศึกษาตามรายหัวนักเรียน ต่อรายได้มวลรวมประชาชาติ และต่อรายได้ต่อหัวของประชากร ((GDP per capita) Public current expenditure on primary education per pupil as a percentage of GNP/GDP per capita)

ปี (พ.ศ.)	2551	2552
ร้อยละของ งบ. ประถมศึกษาต่อ GDP	20.8	24.4

ที่มา : UNESCO Institute for Statistics (UIS)

หมายเหตุ : เป็นข้อมูลร้อยละของงบประมาณรัฐสำหรับการศึกษาระดับประถมศึกษาต่อรายได้ต่อหัวของประชากร (GDP per capita)

ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2551–2552 งบประมาณที่จัดสรรให้แก่การศึกษาขั้นพื้นฐานตามรายหัวนักเรียนต่อรายได้มวลรวมประชาชาติ (GDP per capita) มีจำนวนเกินร้อยละ 20 ในแต่ละปี แสดงได้ว่ารัฐบาลยุคต่างๆ ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาระดับประถมศึกษาและการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอย่างมาก เพราะเป็นระดับการศึกษาที่บ่มเพาะความรู้ทางวิชาการ คุณธรรมจริยธรรมขั้นพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน

ตัวชี้วัดที่ 29 ร้อยละของโรงเรียนที่จัดสอนในระดับประถมศึกษา/การศึกษาขั้นพื้นฐาน (Percentage of primary/basic schools offering complete primary/basic education)

ปี (พ.ศ.)	2551	2552	2553	2554	2555
ร้อยละของโรงเรียน	98.14	97.45	98.36	98.33	98.30

ที่มา : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

หมายเหตุ : เป็นข้อมูลร้อยละของโรงเรียนที่จัดสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2551–2555 โรงเรียนที่จัดสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีจำนวนมากเกือบร้อยละ 100 เมื่อเทียบกับสถาบันการศึกษาที่สอนในระดับอุดมศึกษา ทำให้เด็กทุกคนมีสิทธิและโอกาสในการเข้าเรียนระดับประถมศึกษามากยิ่งขึ้น โรงเรียนที่จัดสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นสถานที่ที่ปลูกฝังพื้นฐานความรู้ พื้นฐานการดำเนินชีวิต และคุณภาพให้แก่ผู้เรียนอย่างแท้จริง

ตัวชี้วัดที่ 30 ร้อยละของโรงเรียนประถมศึกษาที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาท้องถิ่น/ภาษาแม่ (Percentage of primary schools offering construction in local language (s)/mother tongue)

หมายเหตุ: ไม่มีข้อมูล

ตัวชี้วัดที่ 31 ร้อยละของนักเรียนระดับประถมศึกษาโดยจำแนกตามระยะเวลาเดินทางจากบ้านของนักเรียนไปยังโรงเรียน (Percentage distribution of primary school students by duration of travel between home and school)

หมายเหตุ: ไม่มีข้อมูล

นับตั้งแต่การประชุมระดับโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชนและปฏิญญาจอมเทียนใน พ.ศ. 2533 (ค.ศ. 1990) ประเทศไทยภายใต้การนำของรัฐบาลในยุคต่างๆ ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนา การศึกษาระดับประถมศึกษาและการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณ ให้สิทธิและ ขยายโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาระดับประถมศึกษาและการศึกษาขั้นพื้นฐานของเด็กไทย ตลอดจนเด็กด้อยโอกาส เด็กพิการ จากตัวชี้วัดต่างๆ ในเป้าหมายที่ 2 นี้ พบว่าประเทศไทยเกือบจะ บรรลุเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชนในระดับประถมศึกษารวมถึงระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Universal Primary Education: UPE) โดยเฉพาะอัตราการเข้าเรียนและการเข้าเรียนใหม่ของผู้เรียนในประเทศไทย ที่มีจำนวนใกล้เคียงร้อยละ 100

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งครอบคลุมการศึกษาระดับประถมศึกษา เกี่ยวข้องกับนโยบายและ กฎหมายมากมาย ดังจะเห็นได้ชัดเจนจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยในแต่ละฉบับที่ผ่านมาจนถึง ฉบับปัจจุบัน อาทิเช่น รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มาตรา 43 ได้ระบุว่าบุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกัน ในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บ ค่าใช้จ่าย ส่วนในรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2550 มาตรา 49 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอภาคในการรับการศึกษา ไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ผู้ยากไร้ ผู้พิการ หรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ต้องได้รับสิทธิตามวรรคหนึ่งและการสนับสนุนจากรัฐ เพื่อให้การศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น

พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 เป็นกฎหมายการศึกษาฉบับหนึ่งที่ คุ่มครองสิทธิการเข้ารับการศึกษาภาคบังคับให้แก่ผู้เรียน โดยการศึกษาภาคบังคับมีระยะเวลา 9 ปี และหมายรวมถึงการศึกษาระดับประถมศึกษาด้วยเช่นกัน เด็กทุกคนในประเทศไทยจึงได้รับการ รับประกันว่าจะต้องได้เรียนในระดับประถมศึกษาและต่อเนื่องไปจนถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3

รัฐบาลไทยในยุคต่างๆ ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาระดับประถมศึกษาและการศึกษา ขั้นพื้นฐานเป็นอย่างมาก โดยพิจารณาเห็นว่าการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยเฉพาะระดับประถมศึกษา มีความสำคัญในการบ่มเพาะความรู้ทางวิชาการ คุณธรรมจริยธรรมขั้นพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน สำหรับรัฐบาล ในปัจจุบัน ได้มีนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษา โดยเน้นการสร้างโอกาสทางการศึกษา กระจาย โอกาสทางการศึกษาในสังคมไทย โดยคำนึงถึงการสร้างความเสมอภาคและความเป็นธรรมให้เกิดขึ้น แก่ประชากรทุกกลุ่ม ซึ่งรวมถึงผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้บกพร่องทางกาย และการเรียนรู้ รวมทั้ง ชนกลุ่มน้อย โดยส่งเสริมให้ความรู้ตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดาถึงแรกเกิดให้ได้รับการดูแลอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งแม่และเด็ก สนับสนุนการจัดการศึกษาตามวัยและพัฒนาการอย่างมีคุณภาพตั้งแต่ก่อนวัยเรียน จนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ร่างแผนการศึกษาเพื่อพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิตโดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ร่วมกับสำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้กำหนดลักษณะของคนไทยในอนาคต เพื่อให้คนไทย ทุกคน ทุกช่วงอายุได้รับการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ คุณลักษณะ และทักษะที่จำเป็นอย่างรอบด้าน ปรับตัวให้ทัน กับ การเปลี่ยนแปลงในโลกศตวรรษที่ 21 โดย ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาและพัฒนาในช่วงวัย ระดับ 5-14 ปี ดังนี้

- 1) เพิ่มการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการวางกลยุทธ์และการจัดการศึกษา
- 2) ส่งเสริมทักษะสมรรถนะที่จำเป็น และเป็นฐานต่อยอดของช่วงอายุต่อไป
- 3) เสริมสร้างความรู้ ประสบการณ์ ให้สามารถแข่งขันได้
- 4) ปรับภาคทฤษฎีให้น้อยลง เพิ่มภาคปฏิบัติให้มากขึ้น
- 5) หลักสูตรการเรียนการสอนควรมี Problem Solving และ Analytical Skills
- 6) ปรับเปลี่ยนหลักสูตรการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ
- 7) ปลุกฝังค่านิยมที่เหมาะสมในการดำรงชีวิต
- 8) สร้างนิสัยซื่อสัตย์สุจริต (ต่อต้านคอร์รัปชัน)

จากข้อมูลภาพรวมการประมาณการความต้องการกำลังคนของประเทศไทยในภาพรวม ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2561 พบว่าความต้องการกำลังในระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่ามีจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายตามลำดับ ดังนั้น ประเทศไทย โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับ ประถมศึกษาและการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ได้มาตรฐานเพื่อตอบสนองและส่งเสริมศักยภาพของ ภาคการผลิตที่ต้องใช้กำลังคนที่มีการศึกษาในระดับดังกล่าว

เป้าหมายที่ 3 การตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ของเยาวชนและผู้ใหญ่ (Meeting the Needs of Youths and Adults)

ตัวชี้วัดที่ 32 อัตราการรู้หนังสือของเยาวชน (15-24 ปี) โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Indicator 32 Youth (15-24 years old) literacy rates by gender)

ปี (พ.ศ.)	2553
ชาย	96.40
หญิง	96.32

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

จากตัวเลขอัตราการรู้หนังสือของเยาวชน (15-24 ปี) ในปี พ.ศ. 2553 พบว่าเยาวชนชายมีอัตราการรู้หนังสือมากกว่าเยาวชนหญิงเพียงเล็กน้อยซึ่งมีความแตกต่างกันเพียงร้อยละ 0.80 เท่านั้น และอัตราการรู้หนังสือของเยาวชนทั้งชายและหญิงมีมากกว่าร้อยละ 95 ซึ่งนับว่าเป็นอัตราการรู้หนังสือที่สูงและเป็นที่น่าพอใจ ทั้งนี้ เนื่องจากรัฐบาลในยุคต่างๆ ได้ส่งเสริมการเรียนรู้หนังสือของเยาวชนไทย โดยเห็นว่าการรู้หนังสือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์และเป็นรากฐานของการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ส่งเสริมให้คนรู้หนังสือเพิ่มขึ้นและจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อเปิดโอกาสให้คนยากจน คนขาดโอกาส และผู้สูงอายุ มีโอกาสเรียนรู้หนังสือเพิ่มขึ้น

ตัวชี้วัดที่ 33 จำนวนและร้อยละของเยาวชน (อายุ 15-24 ปี) และผู้ใหญ่ (อายุ 15 ปีขึ้นไป) โดยแบ่งแยกตามระดับการศึกษาที่ได้รับขั้นสูงสุดและตามเพศชายหญิง (Number and percentage distribution of youth (aged 15-24) and adults (aged 15+) by educational attainment (highest level of education completed or attained e.g. primary, lower secondary, upper secondary, tertiary) and by gender)

ระดับการศึกษา	พ.ศ. 2555			
	ผู้ใหญ่ (อายุ 15 ปีขึ้นไป)		เยาวชน (อายุ 15-24 ปี)	
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง
ไม่มีการศึกษา	4.03	6.57	1.99	2.11
น้อยกว่าระดับประถมศึกษา	28.84	34.07	1.34	1.00
ระดับประถมศึกษา	20.21	17.65	21.30	14.97
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	18.65	14.94	49.29	48.86
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	14.44	11.79	20.16	24.63
ระดับอุดมศึกษา	13.30	14.60	5.47	8.02

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

หมายเหตุ : ไม่มีตัวเลขจำนวนผู้ใหญ่และเยาวชน

ในปี พ.ศ. 2555 ผู้ใหญ่ทั้งเพศชายและหญิง (อายุ 15 ปี ขึ้นไป) ที่มีการศึกษาน้อยกว่าระดับประถมศึกษา มีจำนวนมากอย่างเห็นได้ชัด ในขณะที่เยาวชน (อายุ 15-24 ปี) มีการศึกษาสูงสุดในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มากที่สุด

ตัวชี้วัดที่ 34 อัตราการได้เรียนในระดับมัธยมศึกษา โดยแบ่งตามประเภทหลักสูตร (สายสามัญ สายเทคนิค และอาชีวศึกษา การศึกษานอกระบบและการฝึกอบรมทักษะ โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Gross Enrolment Ratio (GER) in secondary education by type of programme (general; technical and vocational education and training; non-formal education and skill training) and by gender)

ปี (พ.ศ.)	2551	2552	2553	2554	2555	2556
มัธยมศึกษาตอนต้น	94.92	93.65	95.70	92.00	91.20	89.80
มัธยมศึกษาตอนปลาย	67.86	69.10	66.20	68.70	76.90	78.60
มัธยมศึกษาตอนปลายประเภทสามัญ	41.54	43.06	42.00	44.40	50.60	52.80
มัธยมศึกษาตอนปลายประเภทอาชีวศึกษา	26.32	26.04	24.20	24.30	26.30	25.80
การศึกษานอกระบบ	-	-	-	-	-	-

ที่มา : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

หมายเหตุ : ไม่สามารถแบ่งแยกเพศได้

ระหว่างปี พ.ศ. 2551-2554 อัตราการได้เรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมีจำนวนเพิ่มขึ้นและลดลงสลับกันไป และระหว่าง พ.ศ. 2555-2556 มีอัตราลดลงเล็กน้อย อัตราการได้เรียนระดับมัศึกษามีจำนวนสูงเนื่องจากในปี พ.ศ. 2545 ได้มีพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับที่บังคับให้เด็กทุกคนในประเทศที่มีอายุเข้าเกณฑ์จะต้องได้เรียนในระดับประถมศึกษาและต่อเนื่องไปจนถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ส่วนอัตราการเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สายสามัญมีจำนวนมากกว่านักเรียนที่เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีวศึกษา การที่นักเรียนนิยมเรียนสายสามัญมากกว่าสายอาชีวศึกษาเนื่องจากกระแสดังกล่าวที่ต้องการที่จะศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา

อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยมีพระราชบัญญัติอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 ที่ได้กำหนดให้ผู้เรียนอาชีวศึกษาได้ศึกษาถึงระดับปริญญาตรีเทียบเท่าสายสามัญ นอกจากนี้ รัฐบาลในยุคปัจจุบัน มีนโยบายเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนสายอาชีวศึกษาให้มากกว่าสายสามัญ ตามที่กำหนดในนโยบายการศึกษาของรัฐบาลปัจจุบันที่ได้ระบุให้จัดการศึกษาขั้นอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับตลาดแรงงานทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยกระบวนการสร้างประสบการณ์ระหว่างเรียนอย่างเหมาะสม และสนับสนุนการสร้างรายได้ระหว่างเรียน และสนับสนุนให้ผู้สำเร็จการศึกษามีงานทำได้ทันทีโดยความร่วมมือระหว่างแหล่งงานกับสถานศึกษา ส่งเสริมให้มีศูนย์อบรมอาชีวศึกษาเพื่อให้นักเรียน นักศึกษา และประชาชนสามารถเรียนรู้หาประสบการณ์ก่อนไปประกอบอาชีพ โดยให้สถาบันอาชีวศึกษาดำเนินการร่วมกับผู้เชี่ยวชาญในแต่ละอาชีพ รวมทั้งจัดให้มีศูนย์ซ่อมสร้างประจำชุมชนเพื่อฝึกฝนช่างฝีมือและการสร้างทักษะในการให้บริการแก่ประชาชน โดยดำเนินการร่วมกับภาคเอกชนอย่างจริงจัง เพื่อส่งเสริมการศึกษาสายอาชีวศึกษาให้เป็นที่ยอมรับและสามารถมีรายได้สูงตามความสามารถ

ตัวชี้วัดที่ 35 อัตราการได้เรียนสุทธิที่ปรับปรุงใหม่ของผู้เรียนในวัยระดับมัธยมศึกษาต่อประชากรวัยเรียนในระดับประถมศึกษา โดยแบ่งตามประเภทหลักสูตร (สายสามัญ สายเทคนิคและอาชีวศึกษา การศึกษานอกระบบและการฝึกอบรมทักษะ โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Adjusted net enrolment ratio (ANER) in secondary education by type of programme (general; technical and vocational education and training; non-formal education and skill training) and by gender)

หมายเหตุ: ไม่มีข้อมูล

ตัวชี้วัดที่ 36 จำนวนและร้อยละของศูนย์/หลักสูตรอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมทักษะสำหรับเยาวชนและผู้ใหญ่ โดยแบ่งตามประเภทการศึกษา (ในระบบ และ/หรือ นอกระบบ) (Number and percentage distribution of technical/vocational education and skills training (TVET) centres and/or programmes for young people and adults by type (formal and/or non-formal))

ปี (พ.ศ.)	2551	2552	2553	2554	2555
จำนวนของศูนย์/หลักสูตรอาชีวศึกษา	5,386	7,427	5,113	5,167	5,270

ที่มา : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

หมายเหตุ : 1) เป็นข้อมูลศูนย์อาชีวศึกษานอกระบบโรงเรียน

2) ไม่มีข้อมูลร้อยละ

ระหว่างปี พ.ศ. 2551–2552 จำนวนศูนย์อาชีวศึกษานอกระบบโรงเรียนเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดก่อนที่จะลดลงมาอีกในช่วงปี พ.ศ. 2553–2555 ศูนย์อาชีวศึกษานอกระบบโรงเรียนนี้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนที่ไม่มีโอกาสเรียนในระบบโรงเรียน ได้มีโอกาสศึกษาวิชาชีพนอกระบบโรงเรียนและนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้ในอนาคต

ตัวชี้วัดที่ 37 จำนวนและร้อยละของเยาวชนและผู้ใหญ่ที่ได้เรียนในหลักสูตรต่างๆ ของอาชีวศึกษาและที่ได้เรียนในศูนย์ และ/หรือ หลักสูตรการฝึกอบรมทักษะต่างๆ (Number and percentage distribution of young people and adults enrolled in different types of technical/vocational education and skills training (TVET) centres and/or programmes)

ปี (พ.ศ.)	2551	2552	2553	2554	2555
จำนวนเยาวชนและผู้ใหญ่	1,133,342	1,119,296	1,135,219	1,091,469	1,035,638

ที่มา: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

หมายเหตุ: 1) เป็นข้อมูลจำนวนผู้เรียนหลักสูตรอาชีวศึกษาระดับมัธยมศึกษาและระดับต่ำกว่าปริญญาตรี (อนุปริญญา)

ที่อยู่ในระบบโรงเรียนเท่านั้น

2) ไม่ข้อมูลร้อยละ

ระหว่างปี พ.ศ. 2551–2555 จำนวนเยาวชนและผู้ใหญ่ที่ได้เรียนในหลักสูตรอาชีวศึกษาในระบบโรงเรียนมีจำนวนเพิ่มและลดลงเล็กน้อยสลับกันไป โดยมีจำนวนเยาวชนและผู้ใหญ่มีจำนวนเกิน 1,000,000 คน แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลไทยในแต่ละยุคต่างผลักดันให้ผู้เรียนหันมาเรียนสายอาชีวศึกษาเพิ่มมากขึ้น และรัฐบาลในปัจจุบันมีนโยบายเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนอาชีวศึกษาและเน้นการพัฒนากำลังคนตามยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ

ในปัจจุบัน กระทรวงศึกษาธิการได้ให้แนวทางการดำเนินงานการกำหนดให้สัดส่วนผู้เรียนอาชีวศึกษาต่อสามัญเปลี่ยนเป็น 51: 49 ทั้งนี้ การเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนอาชีวศึกษาเป็นเรื่องสำคัญ โดยจะต้องมีการสร้างคุณภาพให้เกิดขึ้น เพื่อนำไปสู่ปริมาณผู้เรียน หมายความว่าต้องเปลี่ยนระบบ กำหนดคุณลักษณะคน การให้ได้รับเงินเดือนและรายได้สูง รวมทั้งการเสริมภาพลักษณ์ของอาชีวศึกษา โดยการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น การช่วยเหลือสังคม นำผู้จบสายอาชีวศึกษาที่ประสบความสำเร็จมีรายได้สูงมาเป็นตัวอย่าง หรือผู้ที่จบสายอาชีวศึกษาแล้วไปเรียนต่อสายเทคโนโลยี มาให้ความรู้กับนักเรียนและผู้ปกครองมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้คนเข้ามาเรียนสายอาชีวศึกษามากขึ้น

ตัวชี้วัดที่ 38 จำนวนและร้อยละของเยาวชนและผู้ใหญ่ที่สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาและหลักสูตรการฝึกอบรมทักษะต่างๆ (Number and percentage distribution of young people and adults completing different types of technical/vocational education and skills training (TVET) programmes)

ปี (พ.ศ.)	2551	2552	2553	2554	2555
จำนวนเยาวชนและผู้ใหญ่	375,817	305,434	264,562	294,929	300,131

ที่มา: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

หมายเหตุ: 1) เป็นข้อมูลจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรอาชีวศึกษาที่อยู่ในระบบโรงเรียนเท่านั้น

2) ไม่มีข้อมูลร้อยละ

ระหว่างปี พ.ศ. 2551–2555 จำนวนเยาวชนและผู้ใหญ่ที่สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรอาชีวศึกษาในระบบโรงเรียนมีจำนวนเพิ่มและลดลงแตกต่างกันไปในแต่ละปี อย่างไรก็ตาม รัฐบาลไทยในแต่ละยุคต่างผลักดันให้ผู้เรียนหันมาเรียนสายอาชีวศึกษาเพิ่มมากขึ้น และมีนโยบายเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนอาชีวศึกษาและเน้นการพัฒนากำลังคนตามยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ

รัฐบาลในปัจจุบันมุ่งมั่นจะดำเนินการพัฒนาคุณภาพการอาชีวศึกษาให้มีมาตรฐานเทียบได้กับระดับสากลให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ โดยผลักดันให้เกิดการใช้กรอบคุณวุฒิวิชาชีพตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ เพื่อมาใช้กำหนดทักษะ ความรู้ ความสามารถที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ ทำให้มีงานทำ มีความก้าวหน้า และได้รับค่าตอบแทนตามสมรรถนะที่เพิ่มขึ้น โดยไม่ขึ้นกับวุฒิการศึกษาเท่านั้น กรอบคุณวุฒิวิชาชีพจึงเป็นกลไกที่กำหนดและรับรองสมรรถนะหรือทักษะความรู้ความสามารถของกำลังคนในสาขาอาชีพต่างๆ ส่งผลถึงเส้นทางความก้าวหน้าทางอาชีพ ผู้ที่ได้รับการรับรองคุณวุฒิวิชาชีพอาจไม่จบปริญญาตรีและแต่อาจมีรายได้มากกว่าผู้จบปริญญาตรี ทำให้คนต้องการมาเรียนสายอาชีวศึกษาเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ จะพัฒนาการเรียนการสอนอาชีวศึกษาโดยขยายระบบทวิภาคี ร่วมมือกับภาคการผลิตและสถานประกอบการมากขึ้น รวมทั้งมีมาตรการจูงใจให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษาในลักษณะทวิภาคี

ตัวชี้วัดที่ 39 จำนวนและร้อยละของครูหรือผู้ช่วยสอน โดยแบ่งตามประเภทของศูนย์หรือหลักสูตร อาชีวศึกษาและการฝึกอบรมทักษะ (Number and percentage distribution of TVET teachers/facilitators by type of TVET centres and/or programmes)

ปี (พ.ศ.)	2551	2552	2553	2554	2555
จำนวนครูหลักสูตรอาชีวศึกษา	34,094	34,683	44,683	37,124	41,563

ที่มา : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

หมายเหตุ : 1) มีเพียงข้อมูลจำนวนครูที่สอนในหลักสูตรอาชีวศึกษาในระบบโรงเรียน ที่อยู่ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนเท่านั้น

2) ไม่มีข้อมูลร้อยละ

3) ไม่มีข้อมูลแบ่งตามประเภทหลักสูตร

ระหว่างปี พ.ศ. 2551–2555 จำนวนครูที่สอนในหลักสูตรอาชีวศึกษาในระบบโรงเรียนที่อยู่ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนมีจำนวนเพิ่มขึ้นและลดลงสลับกันไป โดยในปี พ.ศ. 2554 จำนวนครูลดลงจาก 37,124 คน จากจำนวน 44,683 คน ในปี พ.ศ. 2553 ส่วนในปี พ.ศ. 2555 จำนวนครูอาชีวศึกษาเพิ่มขึ้นอีกครั้งเป็นจำนวน 41,563 คน และในปัจจุบันประเทศไทยประสบปัญหาการขาดแคลนครูสายอาชีวศึกษา โดยครูอาชีวศึกษาจำนวนไม่น้อยที่หันไปประกอบอาชีพในภาคประกอบการ ทำให้กระทรวงศึกษาธิการกำลังดำเนินการเพิ่มอัตราครูสายอาชีวศึกษาที่มีคุณภาพเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนสายอาชีวศึกษาของรัฐบาลปัจจุบัน

ในปี พ.ศ. 2556 กระทรวงศึกษาธิการได้เห็นชอบในการเพิ่มอัตรากำลังข้าราชการและพนักงานราชการในสังกัดคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เนื่องจากขณะนี้จำนวนบุคลากรทั้งข้าราชการและพนักงานราชการไม่เพียงพอต่อความต้องการ เมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนนักเรียนต่อครูจะพบว่าไม่สอดคล้องกับประสิทธิภาพในการสอนของครู เนื่องจากนักเรียนมีจำนวนมากเกินไป ประกอบกับสัดส่วนนักเรียนต่อครูผู้สอนที่เหมาะสมอยู่ที่ 40 ต่อ 1 ทำให้ที่ผ่านมหาวิทยาลัยต่างๆ ในสังกัดคณะกรรมการการอาชีวศึกษาต้องจ้างลูกจ้างชั่วคราวมาสอนเพิ่ม

ตัวชี้วัดที่ 40 อัตราการเรียนต่อจากระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเข้าระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (สายสามัญ เป็นอย่างน้อย) โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Effective Transition Rate (ETR) from lower to upper secondary education (at least for general programmes) by gender

ปี (พ.ศ.)	2551	2552	2553	2554	2555
อัตราการเรียนต่อมัธยมศึกษาตอนปลาย	85.79	88.27	90.04	89.40	88.89

ที่มา : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

หมายเหตุ : ไม่สามารถแบ่งตามเพศชายหญิงได้

ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2551–2555 อัตราการเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (รวมสายสามัญและสายอาชีวศึกษา) มีจำนวนเกินร้อยละ 80 ในแต่ละปี ทั้งนี้เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และ พ.ศ. 2550 ได้ระบุไว้ว่าบุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้ระบุว่าการจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ซึ่งรัฐบาลที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันได้ให้เงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายรายหัวแก่นักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคน และรัฐบาลในยุคปัจจุบัน ได้จัดสรรงบประมาณสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งรวมถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งสายสามัญและสายอาชีวศึกษา ทำให้นักเรียนทุกคนได้รับการอุดหนุนค่าเล่าเรียนฟรี ค่าเครื่องแบบฟรี ค่าอุปกรณ์การเรียนฟรี ค่าหนังสือเรียนฟรี และค่ากิจกรรมฟรี

ตัวชี้วัดที่ 41 ตัวชี้วัดด้านการเงินเพื่อการศึกษาสำหรับเป้าหมายที่ 3 โดยพิจารณาจากระดับมัธยมศึกษา เป็นอย่างน้อย (แบ่งตามระดับการศึกษา) (Any education finance indicators for this goal, at least for secondary education (by level))

หน่วย: ล้านบาท

ปี (พ.ศ.)	2551	2552	2553	2554	2555	2556
ตัวชี้วัดด้านการเงินเพื่อการศึกษา (ก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา)	253,509.4	281,570.8	282,212.1	310,330.0	338,758.2	367,010.0

ที่มา : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

จากตารางด้านบนจะเห็นได้งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาสำหรับระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ได้รับการจัดสรรเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแสดงให้เห็นว่ารัฐบาลแต่ละสมัยได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอย่างมากซึ่งสามารถตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานของเยาวชนและผู้ใหญ่ได้อย่างดี

รัฐบาลแต่ละยุคได้ให้ความสำคัญในการเรียนรู้และการรู้หนังสือของเยาวชนและผู้ใหญ่ และเห็นว่า การรู้หนังสือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์และเป็นรากฐานของการศึกษา ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีนโยบายส่งเสริมการอ่านโดยพัฒนาระดับขีดความสามารถในการอ่านของประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย ส่งเสริมให้มีการสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการอ่าน อัตราการรู้หนังสือของเยาวชนชายและหญิงมีความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อยมาก โดยเยาวชนชายมีอัตราการรู้หนังสือมากกว่าฝ่ายหญิงเพียงร้อยละ 0.80 เท่านั้น

รัฐบาลยังได้ส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกเหนือจากการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี โดยผลักดันให้ผู้เรียนได้ศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งสายสามัญและสายวิชาชีพ ซึ่งเห็นได้จากเป้าหมายที่ 3 ตัวชี้วัดอัตราการได้เรียนในระดับมัธยมศึกษาที่มีจำนวนเกินร้อยละ 60

ในด้านอาชีวศึกษา รัฐบาลไทยยังมีนโยบายส่งเสริมการอาชีวศึกษามาโดยตลอด เนื่องจากเห็นว่า อาชีวศึกษามีความสำคัญในการสร้างอาชีพและสร้างแรงงานฝีมืออันมีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในภาพรวม รัฐบาลในแต่ละยุคพยายามผลักดันให้นักเรียนที่จบมัธยมศึกษาตอนต้นเข้าเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในสายอาชีวศึกษามากขึ้น พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 มีส่วนผลักดันที่ให้ผู้เรียนเข้ามาเรียนสายอาชีวศึกษามากขึ้น โดยกำหนดจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพทั้งในรูปแบบการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาระบบทวิภาคี นอกจากนี้ ยังกำหนดให้ผู้เรียนอาชีวศึกษาได้ศึกษาถึงระดับปริญญาตรีเทียบเท่าสายสามัญ

นอกจากนี้ รัฐบาลในยุคปัจจุบันมีนโยบายจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับตลาดแรงงานทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยกระบวนการสร้างประสบการณ์ระหว่างเรียนอย่างเหมาะสม และสนับสนุนการสร้างรายได้ระหว่างเรียน และสนับสนุนให้ผู้สำเร็จการศึกษามีงานทำได้ทันทีโดยความร่วมมือระหว่างแหล่งงานกับสถานศึกษา ส่งเสริมให้มีศูนย์อบรมอาชีวศึกษาเพื่อให้นักเรียน นักศึกษา และประชาชนสามารถเรียนรู้หาประสบการณ์ก่อนไปประกอบอาชีพ โดยให้สถาบันอาชีวศึกษาดำเนินการร่วมกับผู้เชี่ยวชาญในแต่ละอาชีพ รวมทั้งจัดให้มีศูนย์ซ่อมสร้างประจำชุมชนเพื่อฝึกฝนช่างฝีมือและการสร้างทักษะในการให้บริการแก่ประชาชน โดยดำเนินการร่วมกับภาคเอกชนอย่างจริงจัง เพื่อส่งเสริมการศึกษาสายอาชีวศึกษาให้เป็นที่ยอมรับ และสามารถมีรายได้สูงตามความสามารถ รัฐบาลมีความมุ่งมั่นที่จะดำเนินการพัฒนาคุณภาพการอาชีวศึกษาให้มีมาตรฐานเทียบได้กับระดับสากล ให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ โดยผลักดันให้เกิดการใช้กรอบคุณวุฒิวิชาชีพตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ เพื่อมาใช้กำหนดทักษะ ความรู้ ความสามารถที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ ทำให้มีงานทำ มีความก้าวหน้า และได้รับค่าตอบแทนตามสมรรถนะที่เพิ่มขึ้น โดยไม่ขึ้นกับวุฒิการศึกษาเท่านั้น กรอบคุณวุฒิวิชาชีพจึงเป็นกลไกที่มากำหนดและรับรองสมรรถนะหรือทักษะความรู้ความสามารถของกำลังคนในสาขาอาชีพต่างๆ ส่งผลถึงเส้นทางความก้าวหน้าทางอาชีพ ผู้ที่ได้รับการรับรองคุณวุฒิวิชาชีพอาจไม่จบปริญญาตรีและแต่อาจมีรายได้มากกว่าผู้จบปริญญาตรี ทำให้คนต้องการมาเรียนสายอาชีวศึกษามากขึ้น นอกจากนี้ จะพัฒนาการเรียนการสอนอาชีวศึกษา โดยขยายระบบทวิภาคี ร่วมมือกับภาคการผลิตและสถานประกอบการมากขึ้น รวมทั้งมีมาตรการจูงใจให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษาในลักษณะทวิภาคี

ร่างแผนการศึกษาเพื่อพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิตโดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้กำหนดลักษณะของคนไทยในอนาคต เพื่อให้คนไทยทุกคน ทุกช่วงอายุได้รับการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ คุณลักษณะ และทักษะที่จำเป็นอย่างรอบด้าน ปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงในโลกศตวรรษที่ 21 โดย ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาและพัฒนาในช่วงวัยระดับ 15-21 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยเรียนระดับมัธยมศึกษา และอุดมศึกษาทั้งสายสามัญและสายอาชีวศึกษา ดังนี้

- 1) ระบุทักษะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของแรงงานที่ต้องการเสนอให้จัดทำสมุดพกความดี
- 2) จัดการฝึกอบรม ศึกษาดูงานภาคเอกชน การเยี่ยมชมสถานประกอบการเพื่อเป็นโอกาสให้ผู้ผลิตและผู้ให้บริการได้เรียนรู้และรู้จักซึ่งกันและกัน
- 3) การวางแผนกำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการ
- 4) ส่งเสริมการจัดการศึกษาสาขาบริการ: โลจิสติกส์ด้านการเกษตร/ผลิตอาหาร/เกษตรแปรรูป/ขนส่ง/ดูแลสุขภาพ
- 5) ส่งเสริมการจัดการศึกษาสาขาอุตสาหกรรม: การคมนาคมขนส่ง/การผลิตและก่อสร้าง/เกษตรอุตสาหกรรมแปรรูป/โทรคมนาคมและเทคโนโลยีขั้นสูง
- 6) ส่งเสริมการจัดการศึกษาสาขาการท่องเที่ยว: โรงแรม/ภัตตาคารและร้านอาหาร/มัคคุเทศก์/ธุรกิจนำเที่ยว
- 7) เสริมสร้างทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ

นอกจากนี้ยังได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาและพัฒนาในช่วงวัยระดับ 15-59 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยเรียนและวัยทำงาน ดังนี้

- 1) วางแผนผลิตกำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการ โดยอาศัยข้อมูลความต้องการของภาคผู้ใช้ในสาขาที่ขาดแคลนหรือสาขาที่ต้องการพิเศษ รวมไปถึงจำนวนของกำลังคนที่เหมาะสม โดยสาขาเร่งด่วนที่ควรเร่งดำเนินการ ได้แก่ ด้านบริการ (โลจิสติกส์ด้านการเกษตร/ผลิตอาหาร/เกษตรแปรรูป/ขนส่ง/ดูแลสุขภาพ) ด้านอุตสาหกรรม (การคมนาคมขนส่ง/การผลิตและก่อสร้าง/เกษตรอุตสาหกรรมแปรรูป/โทรคมนาคมและเทคโนโลยีขั้นสูง) ด้านการท่องเที่ยว (โรงแรม/ภัตตาคารและร้านอาหาร/มัคคุเทศก์/ธุรกิจนำเที่ยว)
- 2) พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับทักษะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามความต้องการของภาคผู้ใช้ และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและสังคมโลก เช่น การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน
- 3) จัดทำสมุดพกความดี และนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของการพิจารณารับเข้าทำงาน
- 4) เสริมสร้างทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษาที่จำเป็นในการทำงาน และเสริมสร้างทักษะภาษาต่างประเทศอื่นๆ ที่จำเป็นและเป็นที่ต้องการเพิ่มตามความเหมาะสม
- 5) ให้สถานประกอบการหรือสมาคมวิชาชีพต่างๆ มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น ได้แก่ จัดให้มีการฝึกอบรมของแต่ละสถานประกอบการ การศึกษาดูงาน/เยี่ยมชมสถานประกอบการ และการฝึกงานในสถานประกอบการซึ่งจะเป็นโอกาสให้ภาคผู้ผลิตและภาคผู้ใช้ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมมือซึ่งกันและกัน

เป้าหมายที่ 4 การยกระดับการรู้หนังสือในผู้ใหญ่ (Improving Adult Literacy Level)

ตัวชี้วัดที่ 42 อัตราการรู้หนังสือของผู้ใหญ่ (15 ปี และมากกว่า 15 ปีขึ้นไป) จำแนกเพศชายหญิง (Adult (15 years old and over) literacy rates by gender)

ปี (พ.ศ.)	2548	2549	2550	2551	2552	2553
ชาย	95.6	-	-	-	-	96.15
หญิง	91.5	-	-	-	-	96.14

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ในปี พ.ศ. 2543 หลายประเทศทั่วโลกเห็นชอบร่วมกันที่จะพัฒนาอัตราการรู้หนังสือของผู้ใหญ่ให้เพิ่มขึ้นเป็นครึ่งหนึ่งของประชากรทั้งหลายภายในปี พ.ศ. 2558 องค์การยูเนสโกจึงได้กำหนดให้วันที่ 8 กันยายนของทุกปีเป็นวันที่ระลึกสากลเพื่อการรู้หนังสือตั้งแต่วันที่ พ.ศ. 2509 เป็นต้นมา และได้กำหนดให้ พ.ศ. 2546-2555 เป็นทศวรรษการรู้หนังสือแห่งสหประชาชาติ เพื่อดึงดูดความสนใจและระดมทรัพยากร รวมทั้งผลักดันอัตราการรู้หนังสือให้เพิ่มมากขึ้น

ปัจจุบันรัฐบาลไทยมีนโยบายเร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยมีนโยบายขจัดความไม่รู้หนังสือให้หมดสิ้นไปจากสังคมไทย และมีนโยบายการจัดการศึกษาภาคบังคับโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ทำให้อัตราการรู้หนังสือของผู้ใหญ่ (15 ปี และมากกว่า 15 ปีขึ้นไป) ในปี พ.ศ. 2553 อยู่ที่อัตราเกือบร้อยละ 97 ซึ่งนับว่าเป็นระดับดีเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ ในกว่า 200 ประเทศ และเมื่อพิจารณาโดยจำแนกเพศชายหญิง พบว่าเพศชายมีอัตราการรู้หนังสือมากกว่าเพศหญิงเล็กน้อยแต่มีอัตราที่ไม่แตกต่างกันมากนัก

ตัวชี้วัดที่ 43 สัดส่วนของผู้ใหญ่ที่เรียนจบการศึกษาชั้นสูงสุดที่ได้เข้าเรียน (15 ปีขึ้นไป) โดยแบ่งตามระดับการศึกษา (ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย อุดมศึกษา) จำแนกเพศชายหญิง (Proportion of adult (15+) by highest level of education completed or attained (primary, lower secondary, upper secondary, tertiary) and by gender)

ปี (พ.ศ.) ระดับการศึกษา	2552		2553		2554		2555	
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง
ประถมศึกษา	9.32	10.37	7.40	7.68	5.01	5.22	7.77	14.24
มัธยมศึกษาตอนต้น	35.79	54.89	34.41	55.22	37.48	55.12	37.00	55.32
มัธยมศึกษาตอนปลาย	32.49	62.50	31.33	63.45	35.23	57.00	36.65	49.11

ที่มา : สถิติการศึกษาลบย่อ ปีการศึกษา 2552-2555 สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

หมายเหตุ : ไม่มีข้อมูลระดับอุดมศึกษา

สัดส่วนของผู้ใหญ่ที่เรียนจบการศึกษาขั้นสูงสุดที่ได้เข้าเรียน (15 ปีขึ้นไป) ในส่วนของประเทศไทย ตามระดับการศึกษา 3 ระดับ คือ ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกเพศชายหญิง ในปี พ.ศ. 2552-2555 พบว่าผู้ใหญ่เรียนจบระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีอัตราสูงสุด โดยมีอัตราส่วนระหว่างเพศหญิงและชายใกล้เคียงกัน ทั้งนี้ในปี พ.ศ. 2552-2554 มีจำนวนผู้จบเพศหญิงมากกว่าเพศชาย และมีผู้จบเพศชายมากกว่าเพศหญิงในปี พ.ศ. 2555

ตัวชี้วัดที่ 44 จำนวนและร้อยละของหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อเนื่อง โดยแบ่งตามประเภทหลักสูตร (Number and percentage distribution of adult literacy and continuing basic education programmes by type of programme)

ปี (พ.ศ.)	2551	2552
	ร้อยละ	ร้อยละ
จำนวนหลักสูตร/กิจกรรม		
1. การส่งเสริมการรู้หนังสือ	12.50	12.50
2. ประถมศึกษา	12.50	12.50
3. มัธยมศึกษาตอนต้น	12.50	12.50
4. มัธยมศึกษาตอนปลาย	12.50	12.50
5. ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	12.50	12.50
6. การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ	12.50	12.50
6.1 ฝึกทักษะพื้นฐานอาชีพ	-	-
6.2 จัดกลุ่มพัฒนาอาชีพ	-	-
6.3 ฝึกอาชีพโดยใช้เทคโนโลยี	-	-
7. การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต	12.50	12.50
8. การศึกษาเพื่อพัฒนาสังคม	12.50	12.50
8.1 การศึกษาหลักสูตรระยะสั้น	-	-
8.2 การศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา (ศศช.)	-	-
รวม	100	100

(ต่อ)

ปี (พ.ศ.)	จำนวนหลักสูตร/กิจกรรม	2553	2554	2555
		ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ
1. การส่งเสริมการรู้หนังสือ		8.33	8.33	8.33
2. ประถมศึกษา		8.33	8.33	8.33
3. มัธยมศึกษาตอนต้น		8.33	8.33	8.33
4. มัธยมศึกษาตอนปลาย		8.33	8.33	8.33
5. ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)		8.33	8.33	8.33
6. การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ		8.33	8.33	8.33
7. การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต		8.33	8.33	8.33
8. การศึกษาหลักสูตรระยะสั้น		8.33	8.33	8.33
9. การศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา		8.33	8.33	8.33
10. กระบวนการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง		8.33	8.33	8.33
11. โครงการตามพระราชดำริ		8.33	8.33	8.33
12. การจัดการศึกษาให้กลุ่มเป้าหมายพิเศษ		8.33	8.33	8.33
รวม		100	100	100

ที่มา : สถิติการศึกษาฉบับย่อ ปีการศึกษา 2551-2555 สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) มีพันธกิจในการจัดและส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้มีคุณภาพและบริการประชาชนได้อย่างทั่วถึง โดยมีเป้าหมายเพื่อให้คนไทยได้รับการศึกษาตลอดชีวิตและการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำที่มีคุณภาพได้ทุกที่ ทุกเวลาอย่างทั่วถึง และเท่าเทียมกัน รวมทั้งเพื่อให้เกิดสังคมฐานความรู้ และการมีอาชีพอย่างยั่งยืน โดยในปี พ.ศ. 2551-2552 จัดการศึกษาในหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อเนื่องโดยแบ่งเป็นหลักสูตรและกิจกรรมจำนวน 8 ประเภท ประกอบด้วย การส่งเสริมการรู้หนังสือ ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต และการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคม และในปี พ.ศ. 2553-2555 มีการเปลี่ยนแปลงและเพิ่มการจัดหลักสูตรและกิจกรรมเป็น 12 ประเภท โดยเปลี่ยนจากการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมเป็นการศึกษาหลักสูตรระยะสั้น และเพิ่มการศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา กระบวนการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โครงการตามพระราชดำริ และการจัดการศึกษาให้กลุ่มเป้าหมายพิเศษ

ตัวชี้วัดที่ 45 จำนวนและร้อยละของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อเนื่อง โดยแบ่งตามประเภทหลักสูตร (Number and percentage distribution of adult continuing basic education programmes by type of programme)

ปี (พ.ศ.) จำนวนหลักสูตร	2553	2554	2555
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ
1. ประถมศึกษา	25	25	25
2. มัธยมศึกษาตอนต้น	25	25	25
3. มัธยมศึกษาตอนปลาย	25	25	25
4. ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	25	25	25
รวม	100	100	100

ที่มา : สถิติการศึกษานอกระบบ ปีการศึกษา 2552-2555 สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) จัดการศึกษานอกระบบภายใต้หลักการ ซึ่งเป็นลักษณะที่โดดเด่นของประเทศไทย คือ ความเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนต้องการความสุขเป็นเป้าหมายสูงสุดของชีวิต การคิดตัดสินใจ การเลือกกระทำหรือไม่กระทำใดๆ ล้วนใช้เหตุผล หัวใจสำคัญคือการยอมรับและเคารพในการตัดสินใจของผู้เรียน ซึ่งเป็นรากฐานของความเป็นประชาธิปไตยในระดับพื้นฐาน สำนักงาน กศน. ได้เร่งพัฒนาหลักสูตรการศึกษานอกระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อเนื่องที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถนำสาระการเรียนรู้และวิธีการเรียนรู้ไปใช้ประโยชน์ได้จริงในการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยรวมและสร้างเสริมสมรรถนะการประกอบอาชีพที่สามารถสร้างรายได้อย่างมั่นคง โดยแบ่งหลักสูตรออกเป็น 4 ระดับ คือ ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย และประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) โดยสำนักงาน กศน. ได้ดำเนินการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2555

ตัวชี้วัดที่ 46 จำนวนและร้อยละของผู้เรียนที่เรียนในหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต่อเนื่อง โดยแบ่งตามประเภทหลักสูตร (Number and percentage distribution of learners participating in adult literacy and continuing basic education programmes by type of programme)

ปี (พ.ศ.) หลักสูตร/กิจกรรม	2553		2554		2555	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. การส่งเสริมการรู้หนังสือ	127,931	2.85	145,066	4.69	189,667	4.43
2. ประถมศึกษา	171,801	3.83	141,068	4.56	299,480	7.00
3. มัธยมศึกษาตอนต้น	883,215	19.70	478,799	15.48	901,430	21.09
4. มัธยมศึกษาตอนปลาย	1,530,956	34.14	660,092	21.35	1,197,053	28.00
5. ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	33,113	0.74	29,074	0.94	47,848	1.20
6. การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ	390,695	8.71	532,187	17.21	361,428	8.46
7. การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต	448,654	10.00	374,110	12.10	453,704	10.61
8. การศึกษาหลักสูตรระยะสั้น	262,783	5.86	287,861	9.31	90,153	2.11
9. การศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา	56,792	1.27	68,216	2.21	122,787	2.87
10. การจัดการกระบวนการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	544,134	12.13	267,031	8.64	343,159	8.03
11. โครงการตามพระราชดำริ	18,396	0.41	36,983	1.19	78,789	1.84
12. การจัดการศึกษาให้กลุ่มเป้าหมายพิเศษ	15,940	0.36	71,680	2.32	188,835	4.42
รวม	4,484,410	100	3,092,167	100	4,274,333	100

ที่มา : สถิติการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นปี 2553-2555 สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

จำนวนและร้อยละของผู้เรียนที่เรียนในหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อเนื่องในช่วง ตั้งแต่ พ.ศ. 2553-2555 จากหลักสูตรและกิจกรรมจำนวน 12 ประเภท พบว่าหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อเนื่องที่มีผู้เรียนสูงสุดใน 6 ลำดับแรก ประกอบด้วย 1) มัธยมศึกษาตอนปลาย 2) มัธยมศึกษาตอนต้น 3) การจัดการกระบวนการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 4) การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต 5) การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ และ 6) การศึกษาหลักสูตรระยะสั้น

ทั้งนี้หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อเนื่องที่มีแนวโน้มว่าจะมีผู้เรียนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในช่วงตั้งแต่พ.ศ. 2553-2555 คือ ประถมศึกษา การศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา โครงการตามพระราชดำริ และการจัดการศึกษาให้กลุ่มเป้าหมายพิเศษ

ตัวชี้วัดที่ 47 จำนวนและร้อยละของผู้เข้าเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อเนื่องสำหรับผู้ใหญ่ โดยแบ่งตามประเภทหลักสูตร (Number and percentage distribution of learners participating in adult continuing basic education by type of programme)

ปี (พ.ศ.) หลักสูตร	2553		2554		2555	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ประถมศึกษา	171,801	6.56	141,068	10.77	299,480	12.25
2. มัธยมศึกษาตอนต้น	883,215	33.73	478,799	36.58	901,430	36.85
3. มัธยมศึกษาตอนปลาย	1,530,956	58.45	660,092	50.42	1,197,053	48.95
4. ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	33,113	1.26	29,074	2.23	47,848	1.95
รวม	2,619,085	100	1,309,033	100	2,445,811	100

ที่มา : สถิติการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 2553-2555 สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อเนื่องสำหรับผู้ใหญ่โดยแบ่งหลักสูตรออกเป็น 4 ระดับ คือ ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย และประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พบว่ามีผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสูงสุด รองลงมาคือ มัธยมศึกษาตอนต้น และประถมศึกษา ผู้เรียนในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) มีจำนวนน้อยที่สุด

ตัวชี้วัดที่ 48 อัตราการจบการศึกษาในหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ และ/หรือการศึกษาต่อเนื่องขั้นพื้นฐาน โดยแบ่งตามประเภทหลักสูตร (Completion rate in adult literacy and/or basic continuing education programmes by type of programme)

ปี (พ.ศ.) หลักสูตร/กิจกรรม	2553		2554		2555	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. การส่งเสริมการรู้หนังสือ	44,303	2.66	34,179	2.41	73,061	4.44
2. ประถมศึกษา	15,450	0.93	4,055	0.28	30,247	1.84
3. มัธยมศึกษาตอนต้น	76,336	4.58	25,397	1.79	96,268	5.85
4. มัธยมศึกษาตอนปลาย	113,185	6.79	49,986	3.52	140,843	8.56
5. ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	7,397	0.44	5,062	0.36	1,962	0.12
6. การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ	333,653	20.00	389,881	27.48	290,216	17.64

(ต่อ)

ปี (พ.ศ.) หลักสูตร/กิจกรรม	2553		2554		2555	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
7. การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต	386,214	23.16	387,925	27.34	369,377	22.46
8. การศึกษาหลักสูตรระยะสั้น	227,518	13.64	194,895	13.74	76,755	4.67
9. การศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา	5,161	0.31	43,191	3.04	98,521	5.99
10. การจัดการกระบวนการเรียนรู้ตาม แนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง	428,166	25.68	215,488	15.19	288,012	17.51
11. โครงการตามพระราชดำริ	16,149	0.97	21,020	1.48	23,129	1.41
12. การจัดการศึกษาให้กลุ่มเป้าหมายพิเศษ	13,998	0.84	47,853	3.37	156,437	9.51
รวม	1,667,530	100	1,418,932	100	1,644,828	100

ที่มา : สถิติการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

เมื่อพิจารณาข้อมูลตัวเลขจากตาราง พบว่าอัตราการจบศึกษาของผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ และ/หรือการศึกษาต่อเนื่องขั้นพื้นฐาน มีปริมาณน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนผู้เข้าเรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้เข้าเรียน หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพแล้ว บางคนมาเรียนเพื่อนำไปใช้ในการเพิ่มปรับวุฒิการศึกษา แต่เมื่อมาเรียนแล้วไม่สามารถมาเรียนได้ตามกำหนดเวลาบ้าง ไม่ได้มาสอบบ้าง จึงทำให้มีอัตราการจบการศึกษาน้อยกว่าที่ควรจะเป็น

นอกจากนี้ พบว่าผู้เรียนในหลักสูตรที่มีอัตราการจบสูงสุดใน พ.ศ. 2555 ใน 3 ลำดับแรก คือ 1) การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ซึ่งเป็นการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับชีวิต เสริมสร้างความรู้ ความสามารถของบุคคล กระตุ้นให้เกิดความคิด มีความรู้สึกเห็นคุณค่าของตนเอง 2) การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาที่เน้นความรู้และทักษะอาชีพให้สอดคล้องกับสภาพของแต่ละท้องถิ่น และให้ผู้เรียนมีทักษะความชำนาญการเฉพาะเรื่อง และ 3) การจัดการกระบวนการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงชี้แนวทางการดำเนินชีวิตแก่ประชาชนในทุกๆระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน จนถึงรัฐบาล

ตัวชี้วัดที่ 49 จำนวนและร้อยละของครูหรือผู้ช่วยสอนในหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาพื้นฐานต่อเนื่อง โดยแบ่งตามประเภทหลักสูตร (Number and percentage distribution of facilitators of adult literacy and continuing basic education programmes by type of programme)

ปี (พ.ศ.) ประเภท	2553		2554		2555	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1) ข้าราชการครู	2,836	15.16	2,831	15.41	2,834	14.64
2) ข้าราชการพลเรือน	370	1.98	377	2.05	339	1.75
3) พนักงานราชการ	5,479	29.28	1,149	6.25	1,059	5.47
4) ลูกจ้างประจำ	1,159	6.19	14,018	76.29	15,127	78.14
5) ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	8,867	47.39	-	-	-	-
รวม	18,711	100	18,375	100	19,359	100

ที่มา : สถิติการศึกษาฉบับย่อ 2553-2555 สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

หมายเหตุ : ไม่มีข้อมูลบุคลากรแบ่งตามประเภทหลักสูตร

จากตารางจำนวนและร้อยละของบุคลากรสำนักงาน กศน. ในพ.ศ. 2553-2555 พบว่าสำนักงาน กศน. มีจำนวนและร้อยละของข้าราชการครูน้อยเมื่อเทียบกับบุคลากรทั้งหมด โดยมีแนวโน้มลดลง รวมทั้งจำนวนข้าราชการพลเรือนและพนักงานราชการในปัจจุบันก็มีอัตราลดลงด้วย ทั้งนี้เป็นที่น่าสังเกตว่าจำนวนลูกจ้างประจำในปัจจุบันมีอัตราสูงขึ้น และมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อยๆ

ตัวชี้วัดที่ 50 ร้อยละของงบประมาณที่จัดสรรสำหรับการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อเนื่องต่องบประมาณการศึกษาทั้งหมด (Public expenditure on adult literacy and continuing basic education as a percentage of total public expenditure on education)

ปี (พ.ศ.)	2553			2554		
	งบประมาณการศึกษาผู้ใหญ่	งบประมาณการศึกษาทั้งหมด (ล้านบาท)	ร้อยละ	งบประมาณการศึกษาผู้ใหญ่	งบประมาณการศึกษาทั้งหมด (ล้านบาท)	ร้อยละ
1) การศึกษาผู้ใหญ่	3,394,241,000		0.810	3,421,800,800		0.841
2) การศึกษาต่อเนื่อง	3,373,405,000	403,516,000,000	0.836	3,272,344,100	422,240,000,000	0.775
จำนวนรวม	6,767,646,000		1.677	6,694,144,900		1.585

(ต่อ)

ปี (พ.ศ.) 2555	งบประมาณการศึกษา ผู้ใหญ่	งบประมาณการ ศึกษาทั้งหมด (ล้านบาท)	ร้อยละ
1) การศึกษาผู้ใหญ่	4,196,520,700		0.94
2) การศึกษาต่อเนื่อง	4,161,527,100	444,484,000,000	0.94
จำนวนรวม	8,358,047,800		1.88

ที่มา : กลุ่มแผนงาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

เมื่อพิจารณางบประมาณที่รัฐบาลใช้ในการจัดการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่องเทียบกับงบประมาณในการจัดการศึกษาทั้งหมดของประเทศจะพบว่ารัฐบาลมีการลงทุนด้านการจัดการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่องน้อยคิดเป็นเพียงกว่าร้อยละ 1 ทั้งใน 3 ปี คือ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553-2555 โดยเริ่มเห็นความสำคัญมากขึ้นในปี พ.ศ. 2555 ทั้งนี้การที่รัฐบาลให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ น้อย เนื่องจากรัฐบาลมีภาระมากในการจัดการศึกษาในระบบ ที่ต้องให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษากับประชากรทั้งประเทศก่อนเป็นลำดับแรก

การรู้หนังสือเป็นพื้นฐานของการศึกษาที่ช่วยพัฒนาคนให้มีทักษะทั้งในด้านการคิด วิเคราะห์ และสามารถนำไปใช้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อพัฒนาตนเอง สังคมและประเทศชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การรู้หนังสือได้มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น รัฐบาลไทยในยุคปัจจุบัน มีนโยบายในการขจัดความไม่รู้หนังสือให้สิ้นไปจากสังคมไทย และการรู้หนังสือได้รับการจัดอันดับเป็นอันดับต้นๆ ว่ามีความสำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศและเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ประเทศไทยส่งเสริมเรื่องการรู้หนังสือมาเป็นเวลานานโดยมีการรณรงค์และบูรณาการไปกับการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) กำหนดให้มีการส่งเสริมเรื่องการรู้หนังสือ และการรู้หนังสือเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเป็นอันดับต้นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนกลุ่มน้อยที่ไม่ได้ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาแม่ เช่น ชาวเขาในแถบภาคเหนือและชนเผ่าที่ใช้ภาษามลายูในภาคใต้ สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) พยายามจัดให้มีโครงการที่เป็นทางเลือกอื่นๆ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนที่รู้หนังสือแล้วได้คงสภาพการรู้หนังสือไว้อย่างยั่งยืน และมติคณะรัฐมนตรีเมื่อคราวประชุมเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2552 กำหนดให้การอ่านเป็นวาระแห่งชาติและองค์การยูเนสโกประกาศให้ปี พ.ศ. 2552-2561 เป็นทศวรรษแห่งการอ่าน โดยมีภารกิจสำคัญประการหนึ่งคือ การเสริมสร้างการอ่านให้กับประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งผู้ที่รู้หนังสือแล้วลืมนด้วย และในปี พ.ศ. 2556 กรุงเทพฯ ได้รับเลือกจากองค์การยูเนสโกให้เป็นเมืองหนังสือโลก สะท้อนให้เห็นว่า ประเทศไทยได้เข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวพันอย่างลึกซึ้งในการส่งเสริมการรู้หนังสือ

ในขณะเดียวกัน ประเทศไทยยังได้ดำเนินการเพื่อรณรงค์เรื่องอัตราการรู้หนังสือ โดยได้จัดตั้งให้มีทศวรรษการอ่านแห่งชาติ (พ.ศ. 2552-2561) (National Reading Decade (ค.ศ.2009-2018)) เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านของผู้ที่เรียนรู้อย่างใหม่และส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของประชากรทั้งหมด ประเทศไทยนับได้ว่าเป็นผู้นำการรณรงค์จัดการไม่รู้หนังสือมาอย่างต่อเนื่องทั้งการดำเนินงานในระดับชาติ ระดับภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกจนถึงระดับนานาชาติ ทั้งการเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อแสวงหานโยบายและทิศทางในการขจัดปัญหาการไม่รู้หนังสือของประเทศมวลสมาชิก การริเริ่มงานนวัตกรรมเพื่อส่งเสริมการรู้หนังสือหลากหลายรูปแบบ การฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรให้กับประเทศในเครือสมาชิกยูเนสโกในภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก

จากการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมการรู้หนังสือของประเทศไทย สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้พยายามจัดกิจกรรมและหลักสูตรการเรียนการสอนที่ยืดหยุ่น หลากหลาย และตอบสนองความต้องการของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป ทำให้ประชากรไทยที่มีอายุ 15 ปี และมากกว่า 15 ปี มีอัตราการรู้หนังสือเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จากปี พ.ศ. 2548 ซึ่งอัตราการรู้หนังสือของผู้ชายเป็น 95.6 ผู้หญิง 91.5 และในปี 2553 อัตราการรู้หนังสือของทั้งหญิงและชายเกือบถึงร้อยละ 97 ซึ่งสูงกว่าประเทศกำลังพัฒนา (ร้อยละ 74.5) ค่อนข้างมาก และเมื่อเปรียบเทียบกับ 10 ประเทศในกลุ่มอาเซียน ประเทศไทยมีอัตราการรู้หนังสือสูงเป็นอันดับที่ 1 ในกลุ่มอาเซียน

เป้าหมายที่ 5 ความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันด้านการศึกษาระหว่างชายกับหญิง (Gender Parity and Equality in Education)

ตัวชี้วัดที่ 51 ร้อยละของสตรีที่ได้เรียนหนังสือจากจำนวนของผู้ที่ได้เข้าเรียนทั้งหมด โดยแบ่งตามระดับการศึกษา (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย) (Female enrolled as percentage of total enrolment by level of education (pre-primary, primary, lower, and upper secondary education))

ปี (พ.ศ.) ระดับปฐมวัย	2552			2553		
	สตรี	ทั้งหมด	ร้อยละ	สตรี	ทั้งหมด	ร้อยละ
จำนวนและร้อยละ	1,306,090	2,660,035	49.10	1,365,749	2,768,318	49.33

(ต่อ)

ปี (พ.ศ.) ระดับปฐมวัย	2554			2555		
	สตรี	ทั้งหมด	ร้อยละ	สตรี	ทั้งหมด	ร้อยละ
จำนวนและร้อยละ	1,335,682	2,755,371	48.47	1,347,408	2,731,480	49.33

ที่มา : UNESCO Institute for statistics (UIS)

จากการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เปิดโอกาสให้ชายและหญิงสามารถเข้าถึงการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยได้อย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งนับเป็นการขจัดความไม่เท่าเทียมกันทางเพศ นอกจากนี้ การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของไทยยังมีหลายหน่วยงานนอกเหนือจากกระทรวงศึกษาธิการเข้ามาร่วมรับผิดชอบ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข และภาคเอกชน ทั้งนี้ จากข้อมูลตัวเลขของร้อยละสตรีที่ได้เรียนหนังสือระดับปฐมวัยจากจำนวนผู้เข้าเรียนทั้งหมด พบว่าเพศหญิงมีโอกาสเข้ารับการศึกษาระดับปฐมวัยน้อยกว่าเพศชายในอัตราที่ไม่แตกต่างกันมากนัก

ปี (พ.ศ.) ประถมศึกษา	2551			2552		
	สตรี	ทั้งหมด	ร้อยละ	สตรี	ทั้งหมด	ร้อยละ
จำนวนและร้อยละ	2,690,955	5,564,622	48.36	2,600,141	5,370,546	48.41

(ต่อ)

ปี (พ.ศ.) ระดับประถมศึกษา	2553			2554		
	สตรี	ทั้งหมด	ร้อยละ	สตรี	ทั้งหมด	ร้อยละ
จำนวนและร้อยละ	2,439,409	5,044,242	48.36	2,414,004	4,993,029	48.35

ที่มา : 1) สถิติการศึกษาของประเทศไทย ปีการศึกษา 2553-2555 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

2) UNESCO Institute for statistics

จากการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 10 ระบุว่าการจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคล มีสิทธิ และโอกาสเสมอกันในการเข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และจากพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 บังคับให้บิดา มารดาหรือผู้ปกครองที่มีเด็กอายุย่างเข้าปีที่ 6 ทุกคนต้องได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 9 ปี มีผลให้เด็กชายและเด็กหญิง มีโอกาสได้รับการศึกษาในระดับประถมศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลตัวเลขของร้อยละสตรีที่ได้เรียนหนังสือระดับประถมศึกษาจากจำนวนผู้เข้าเรียนทั้งหมดในปี พ.ศ. 2551 และพ.ศ. 2552 พบว่าเพศหญิงมีโอกาสเข้ารับการศึกษาในระดับประถมศึกษาน้อยกว่าเพศชาย

ปี (พ.ศ.) มัธยมศึกษา ตอนต้น	2552			2553		
	สตรี	ทั้งหมด	ร้อยละ	สตรี	ทั้งหมด	ร้อยละ
จำนวนและร้อยละ	1,378,628	2,794,218	49.39	1,371,213	2,797,788	49.01

(ต่อ)

ปี (พ.ศ.) มัธยมศึกษา ตอนต้น	2554			2555		
	สตรี	ทั้งหมด	ร้อยละ	สตรี	ทั้งหมด	ร้อยละ
จำนวนและร้อยละ	1,382,477	2,810,219	49.19	1,314,434	2,667,697	49.27

ที่มา : UNESCO Institute for statistics (UIS)

ข้อมูลตัวเลขของร้อยละสตรีที่ได้เรียนหนังสือระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จากจำนวนผู้เข้าเรียนทั้งหมดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552-2555 พบว่าเพศหญิงมีโอกาสเข้ารับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นน้อยกว่าเพศชาย แต่เป็นจำนวนเพียงเล็กน้อย ทั้งนี้เนื่องจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 10 ระบุให้จัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคล มีสิทธิ และโอกาสเสมอกัน ในการเข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และจากพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 บังคับให้บิดา มารดาหรือผู้ปกครองที่มีเด็กอายุย่างเข้าปีที่ 6 ทุกคนต้องได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 9 ปี มีผลให้เด็กชายและเด็กหญิง มีโอกาสได้รับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นอย่างเท่าเทียมกัน

ปี (พ.ศ.) มัธยมศึกษา ตอนปลาย	2552			2553		
	สตรี	ทั้งหมด	ร้อยละ	สตรี	ทั้งหมด	ร้อยละ
จำนวนและร้อยละ	1,056,202	1,974,993	53.48	1,072,149	2,009,305	53.36

(ต่อ)

ปี (พ.ศ.) มัธยมศึกษา ตอนปลาย	2554			2555		
	สตรี	ทั้งหมด	ร้อยละ	สตรี	ทั้งหมด	ร้อยละ
จำนวนและร้อยละ	1,102,783	2,082,298	52.96	1,111,003	2,118,113	52.45

ที่มา : UNESCO Institute for statistics (UIS)

การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นการศึกษาที่ต่อจากระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นระดับที่ไม่อยู่ในการศึกษาภาคบังคับของรัฐ จากข้อมูลตัวเลขร้อยละสตรีที่ได้เรียนหนังสือระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจากจำนวนผู้เข้าเรียนทั้งหมดในช่วงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552-2555 พบว่าเพศหญิงมีโอกาสเข้ารับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมากกว่าเพศชาย

ตัวชี้วัดที่ 52 ร้อยละของครูสตรีจากจำนวนครูทั้งหมดในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย (Female teachers as percentage of total number of teachers in primary and lower and upper secondary)

ปี (พ.ศ.) ระดับ	2549	2550	2551	2552	2553	2554	2555
ประถมศึกษา	60	60	60	-	-	-	-
มัธยมศึกษาตอนต้น	56	55	56	-	56	56	55
มัธยมศึกษาตอนปลาย	53	52	54	-	-	47	-

ที่มา : UNESCO Institute for statistics (UIS)

ข้อมูลตัวเลขร้อยละของครูสตรี จากจำนวนครูทั้งหมดในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลายในช่วงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549-2555 พบว่าประเทศไทยมีครูเพศหญิงมากกว่าครูเพศชายในทุกระดับการศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากเมื่อพิจารณาจากสถิติข้อมูลตัวป้อนคือจำนวนนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา พบว่านักศึกษาหญิงมีจำนวนมากกว่าเพศชายเกือบทุกสาขาวิชา โดยเฉพาะสาขาทางการศึกษา มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และบริหารธุรกิจ ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่าเมื่อจำนวนนักศึกษาหญิงสาขาการศึกษา มีจำนวนมากกว่านักศึกษาชาย จึงส่งผลให้ครูที่เป็นเพศหญิงมีจำนวนมากกว่าครูเพศชาย

ตัวชี้วัดที่ 53 ร้อยละของผู้อำนวยการโรงเรียน ครูใหญ่ ผู้จัดการโรงเรียนที่เป็นสตรี โดยแบ่งตามระดับการศึกษา (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย) (Percentage of female school headmasters/principals/managers by level of education (pre-primary, primary, lower and upper secondary education))

ปี พ.ศ. 2555	
ระดับการศึกษา	ร้อยละของผู้อำนวยการโรงเรียนที่เป็นสตรี
ระดับประถมศึกษา	11.54
ระดับมัธยมศึกษา	9.18

ที่มา : สถิติข้อมูลทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2555

หมายเหตุ : ไม่มีข้อมูลร้อยละของครูใหญ่ และผู้จัดการโรงเรียน

จากข้อมูลตัวเลขร้อยละของผู้บริหารระดับผู้อำนวยการโรงเรียนที่เป็นสตรีในปี พ.ศ. 2555 พบว่าผู้อำนวยการโรงเรียนที่เป็นสตรีทั้งในระดับประถมศึกษาและระดับมัศึกษามีจำนวนน้อยกว่าเพศชาย ทั้งนี้เนื่องจากในอดีตที่ผ่านมามิติทางสังคมไทยจะมองว่าผู้ชายควรมีบทบาทหลักในการเป็นผู้บริหารมากกว่าผู้หญิง จึงส่งผลให้ผู้ชายได้รับการส่งเสริมและผลักดันให้เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนมากกว่าผู้หญิง อย่างไรก็ตาม สังคมไทยในปัจจุบันพยายามส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างชายหญิง โดยเปิดโอกาสและให้ความเชื่อมั่นในตัวผู้หญิงมากขึ้น และได้กำหนดเรื่องสิทธิความเท่าเทียมทางเพศ การส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศชายและหญิงไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 หลายมาตรา รวมทั้งในกฎหมายอื่นๆ อีกหลายฉบับ

ตัวชี้วัดที่ 54 ร้อยละของผู้บริหารการศึกษาระดับสูงสุดที่เป็นสตรีทั้งในหน่วยงานส่วนกลาง จังหวัด อำเภอ และท้องถิ่น (Percentage of female chief education officers at central, provincial, district and local government education offices)

ปี (พ.ศ.)	2555
ร้อยละของผู้บริหารสูงสุดที่เป็นสตรี	12.85

ที่มา : สถิติข้อมูลทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2555

จากข้อมูลตัวเลขร้อยละของผู้บริหารสูงสุดที่เป็นสตรีในปี พ.ศ. 2555 พบว่าจำนวนรวมผู้บริหารการศึกษาระดับสูงสุดที่เป็นสตรีทั้งในส่วนกลาง จังหวัด อำเภอ และท้องถิ่นมีจำนวนน้อยกว่าเพศชายมาก ทั้งนี้เนื่องจากในอดีตที่ผ่านมามิติทางสังคมไทยจะมองว่าผู้ชายควรมีบทบาทหลักในการเป็นผู้บริหารมากกว่าผู้หญิง อีกประการหนึ่งผู้หญิงส่วนใหญ่มีภาระบทบาทในการเป็นผู้ดูแลบุตรและดูแลครอบครัว จึงส่งผลให้ผู้ชายได้รับการส่งเสริมและผลักดันให้เป็นผู้บริหารการศึกษามากกว่าผู้หญิง อย่างไรก็ตาม สังคมไทยในปัจจุบันพยายามส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างชายหญิง โดยเปิดโอกาสและให้ความเชื่อมั่นในตัวผู้หญิงมากขึ้น และได้กำหนดเรื่องสิทธิความเท่าเทียม

ทางเพศ การส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศชายและหญิงไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 หลายมาตรา รวมทั้งในกฎหมายอื่นๆ อีกหลายฉบับ จึงมีแนวโน้มว่าในอนาคตผู้บริหารการศึกษาสูงสุดที่เป็นสตรี จะมีจำนวนมากขึ้น

ตัวชี้วัดที่ 55 ดัชนีความเท่าเทียมกันทางเพศ (Gender Parity Index for: GPI)

GPI = 1 หมายถึงมีความเสมอภาคระหว่างชายหญิง

GPI < 1 หมายถึงไม่เสมอภาค คือ ชายมากกว่าหญิง

GPI > 1 หมายถึงไม่เสมอภาค คือ หญิงมากกว่าชาย

a) อัตราการรู้หนังสือในผู้ใหญ่และเยาวชน (Adult and youth literacy rates)

ปี (พ.ศ.)	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549	2550
ผู้ใหญ่	0.95	-	-	-	-	0.96	-	-
เยาวชน	1.00	-	-	-	-	1.00	-	-

ที่มา : UNESCO Institute for statistics (UIS)

จากข้อมูลตัวเลขของดัชนีความเท่าเทียมกันทางเพศในเรื่องอัตราการรู้หนังสือของผู้ใหญ่และเยาวชน ในปี พ.ศ. 2543 และปี พ.ศ. 2548 พบว่าอัตราการรู้หนังสือของผู้ใหญ่มีค่าดัชนีความเท่าเทียมกันทางเพศ (GPI) เป็น 0.95 และ 0.96 ซึ่งเป็นค่าที่ใกล้เคียงกับ 1 ส่วนอัตราการรู้หนังสือของเยาวชน มีค่าดัชนีความเท่าเทียมกันทางเพศเท่ากับ 1 ทั้งใน 2 ปี แสดงว่าอัตราการรู้หนังสือในผู้ใหญ่และเยาวชนมีความเสมอภาคระหว่างชายหญิง

b) อัตราการเข้าเรียนในระดับปฐมวัย (GER in ECCE)

ปี (พ.ศ.)	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549	2550
อัตราการเข้าเรียน	1.01	1.00	1.00	-	1.02	1.00	1.01	1.01

(ต่อ)

ปี (พ.ศ.)	2551	2552	2553	2554	2555
อัตราการเข้าเรียน	1.02	1.02	1.03	0.99	1.03

ที่มา : UNESCO Institute for statistics (UIS)

จากข้อมูลตัวเลขของดัชนีความเท่าเทียมกันทางเพศในเรื่องอัตราการเข้าเรียนในระดับปฐมวัย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 จนถึงปี พ.ศ. 2555 พบว่าอัตราการเข้าเรียนระดับปฐมวัยมีค่าโดยรวมเท่ากับ 1 หรือมากกว่า 1 เพียงเล็กน้อย แสดงว่าอัตราการเข้าเรียนในระดับปฐมวัยของประเทศไทยมีความเสมอภาคระหว่างชายและหญิง

c) อัตราการเข้าเรียนใหม่ในระดับประถมศึกษา (GIR in primary education)

ปี (พ.ศ.)	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549	2550
อัตราการเข้าเรียนใหม่	-	-	-	-	1.02	-	-	-

ที่มา : UNESCO Institute for statistics (UIS)

จากข้อมูลตัวเลขของดัชนีความเท่าเทียมกันทางเพศในเรื่องอัตราการเข้าเรียนใหม่ในระดับประถมศึกษา ซึ่งพบข้อมูลเพียงปีเดียวคือ ปี พ.ศ. 2547 พบว่าอัตราการเข้าเรียนใหม่ระดับประถมศึกษามีค่าดัชนีความเท่าเทียมทางเพศมากกว่า 1 เพียงเล็กน้อย แสดงว่าอัตราการเข้าเรียนใหม่ในระดับประถมศึกษาของประเทศไทยมีความเสมอภาคระหว่างหญิงและชาย

d) อัตราการเข้าเรียนใหม่สุทธิในระดับประถมศึกษา (NIR in primary education)

หมายเหตุ : ไม่มีข้อมูล

e) อัตราการเข้าเรียนในระดับประถมศึกษาต่อประชากรในวัยเรียนระดับประถมศึกษา (GER in primary education)

ปี (พ.ศ.)	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549	2550
อัตราการเข้าเรียน	0.97	0.98	0.98	-	0.98	0.97	0.99	0.98

(ต่อ)

ปี (พ.ศ.)	2551	2552	2553	2554	2555
อัตราการเข้าเรียน	0.99	0.99	-	-	-

ที่มา : UNESCO Institute for statistics (UIS)

จากข้อมูลตัวเลขดัชนีความเท่าเทียมกันทางเพศของอัตราการเข้าเรียนในระดับประถมศึกษาต่อประชากรในวัยเรียนระดับประถมศึกษา จากข้อมูลที่พบในช่วงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543-2552 พบว่าอัตราการเข้าเรียนใหม่ระดับประถมศึกษาที่มีค่าดัชนีความเท่าเทียมทางเพศน้อยกว่า 1 เพียงเล็กน้อย แสดงว่าอัตราการเข้าเรียนใหม่ในระดับประถมศึกษาของประเทศไทยมีความเสมอภาคทางเพศระหว่างชายและหญิง

f) อัตราการเข้าเรียนสุทธิในระดับประถมศึกษา (NER in primary education)

ปี (พ.ศ.)	2549	2550	2551	2552	2553	2554	2555
อัตราการเข้าเรียนสุทธิ	0.98	0.98	0.98	0.99	-	-	-

ที่มา : UNESCO Institute for statistics (UIS)

จากข้อมูลตัวเลขของดัชนีความเท่าเทียมกันทางเพศในเรื่องอัตราการเข้าเรียนสุทธิในระดับประถมศึกษาที่รวบรวมได้ ในปี พ.ศ. 2549-2552 พบว่ามีค่าดัชนีความเท่าเทียมทางเพศน้อยกว่า 1 เพียงเล็กน้อยแสดงว่าอัตราการเข้าเรียนสุทธิในระดับประถมศึกษาของประเทศไทยมีความเสมอภาคระหว่างชายและหญิง

g) อัตราการเข้าเรียนสุทธิที่ได้ปรับปรุงใหม่ในระดับประถมศึกษา (ANER in primary education)

ปี (พ.ศ.)	2549	2550	2551	2552	2553	2554	2555
อัตราการเข้าเรียนสุทธิที่ปรับปรุง	0.98	0.98	0.98	0.99	-	-	-

ที่มา : UNESCO Institute for statistics (UIS)

จากข้อมูลตัวเลขของดัชนีความเท่าเทียมกันทางเพศในเรื่องอัตราการเข้าเรียนสุทธิที่ได้ปรับปรุงใหม่ในระดับประถมศึกษาที่รวบรวมได้ ในปี พ.ศ. 2549-2552 พบว่ามีค่าดัชนีความเท่าเทียมทางเพศที่น้อยกว่า 1 เพียงเล็กน้อยแสดงว่าอัตราการเข้าเรียนสุทธิที่ได้ปรับปรุงใหม่ในระดับประถมศึกษาของประเทศไทยมีความเสมอภาคระหว่างชายและหญิง

h) อัตราการเหลือรอดของนักเรียนที่อยู่จนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (Survival rate to Grade 5)

หมายเหตุ : ไม่มีข้อมูล

i) อัตราการเหลือรอดของนักเรียนจนถึงชั้นปีสุดท้าย (Survival rate to last grade)

หมายเหตุ : ไม่มีข้อมูล

j) อัตราการเรียนจบของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่เข้าเรียนตั้งแต่ชั้นปีแรก (Primary cohort completion rate)

หมายเหตุ : ไม่มีข้อมูล

k) อัตราการเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษา (สายสามัญ) ต่อจำนวนนักเรียนทั้งหมดที่เรียนในชั้นปีสุดท้ายของประถมศึกษาซึ่งไม่ได้เป็นผู้ซ้ำชั้น (Effective Transition Rate from primary to secondary (general) education)

หมายเหตุ : ไม่มีข้อมูล

l) อัตราการเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษา (มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย) (GER in secondary education, and by level (lower and upper)

ปี (พ.ศ.)	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549	2550
มัธยมศึกษาตอนต้น	-	0.93	1.03	-	1.04	1.02	1.02	1.02
มัธยมศึกษาตอนปลาย	-	1.05	0.98	-	1.15	1.14	1.18	1.20

(ต่อ)

ปี (พ.ศ.)	2551	2552	2553	2554	2555
มัธยมศึกษาตอนต้น	1.02	1.02	1.01	1.02	1.02
มัธยมศึกษาตอนปลาย	1.20	1.20	1.20	1.18	1.15

ที่มา : UNESCO Institute for statistics (UIS)

จากข้อมูลตัวเลขของดัชนีความเท่าเทียมกันทางเพศในเรื่องอัตราการเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544-2555 พบว่าในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายมีค่าดัชนีความเท่าเทียมทางเพศส่วนใหญ่มากกว่า 1 เพียงเล็กน้อย แสดงว่าอัตราการเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของประเทศไทยมีความเสมอภาคระหว่างชายและหญิง

ม) อัตราการเข้าเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น) (GER in basic education (primary and lower secondary education)

ปี (พ.ศ.)	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549	2553
ประถมศึกษา	0.97	0.98	0.98	-	0.98	0.97	0.99	-
มัธยมศึกษาตอนต้น	-	0.93	1.03	-	1.04	1.02	1.02	1.01

(ต่อ)

ปี (พ.ศ.)	2550	2551	2552	2553	2554	2555
ประถมศึกษา	0.98	0.99	0.99	-	-	-
มัธยมศึกษาตอนต้น	1.02	1.02	1.02	1.01	1.02	1.02

ที่มา : UNESCO Institute for statistics (UIS)

จากข้อมูลตัวเลขของดัชนีความเท่าเทียมกันทางเพศในเรื่องอัตราการเข้าเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544-2555 พบว่าในระดับศึกษามีค่าดัชนีความเท่าเทียมทางเพศน้อยกว่า 1 เพียงเล็กน้อย และระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีค่าดัชนีความเท่าเทียมทางเพศส่วนใหญ่มากกว่า 1 เพียงเล็กน้อย แสดงว่าอัตราการเข้าเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยมีความเสมอภาคระหว่างชายและหญิง

น) อัตราการเข้าเรียนสุทธิที่ปรับปรุงใหม่ในระดับมัธยมศึกษา (ANER in secondary education)

หมายเหตุ : ไม่มีข้อมูล

o) อัตราการเข้าเรียนสุทธิในระดับมัธยมศึกษา (NER in secondary education)

ปี (พ.ศ.)	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549
มัธยมศึกษาตอนต้น	-	-	-	-	-	-	1.11
มัธยมศึกษาตอนปลาย	-	0.93	1.03	-	1.04	1.02	1.02

(ต่อ)

ปี (พ.ศ.)	2550	2551	2552	2553	2554	2555
มัธยมศึกษาตอนต้น	1.14	1.11	1.13	1.12	1.12	1.08
มัธยมศึกษาตอนปลาย	1.02	1.02	1.02	1.01	1.02	1.02

ที่มา : UNESCO Institute for statistics (UIS)

จากข้อมูลตัวเลขดัชนีความเท่าเทียมกันทางเพศในเรื่องอัตราการเข้าเรียนสุทธิในระดับมัธยมศึกษา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544-2555 พบว่าในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีค่าดัชนีความเท่าเทียมทางเพศมากกว่า 1 เพียงเล็กน้อย และระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีค่าดัชนีความเท่าเทียมทางเพศส่วนใหญ่มากกว่า 1 เพียงเล็กน้อย แสดงว่าอัตราการเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายของประเทศไทยมีความเสมอภาคระหว่างชายและหญิง

p) ร้อยละของครูที่ได้รับการฝึกอบรมก่อนการสอน โดยแบ่งตามระดับการศึกษาและตามเพศชายหญิง (Percentage of teachers with pre-service teacher training by level of education and gender)

หมายเหตุ : ไม่มีข้อมูล

q) ร้อยละของครูที่ได้รับการฝึกอบรมระหว่างการสอน โดยแบ่งตามระดับการศึกษาและตามเพศชายหญิง (Percentage of teachers with in service teacher training by level of education & gender)

หมายเหตุ : ไม่มีข้อมูล

การพัฒนาสตรีของไทยมีพัฒนาการที่ก้าวหน้าในระดับหนึ่ง รวมทั้งการพัฒนาสตรีเป็นประเด็นนโยบายที่สำคัญในหลายมิติ ประเทศไทยและรัฐบาลไทยได้ให้ความสนใจในการส่งเสริมและพัฒนาสตรีมานานกว่าสี่ทศวรรษ หน่วยงานหลายหน่วยงาน ทั้งในภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมให้ความสนใจและมีผลจากการดำเนินงานด้านสตรีมาอย่างต่อเนื่อง จนมีผลการพัฒนาเป็นที่ประจักษ์

ในมิติของการศึกษา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 30 บัญญัติไว้ว่า “บุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน” การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลหรือเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการสภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้

จากการพัฒนาระบบการศึกษาของประเทศ และจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนทั้งชายและหญิง สามารถเข้าถึงการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยได้อย่างเท่าเทียมกัน และจากพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 บังคับให้บิดา มารดาหรือผู้ปกครองที่มีเด็กอายุย่างเข้าปีที่ 6 ทุกคนต้องได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 9 ปี รวมทั้งนโยบายประเทศด้านจัดบริการการศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาส (พ.ศ. 2547) กำหนดให้ประชากรสัญชาติไทยและไม่ใช้สัญชาติไทย ควรได้รับโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียมกัน รวมทั้งแนวนโยบายอื่นๆ เช่น การริเริ่มทุนกู้ยืมทางการศึกษา การก่อตั้งนโยบายโครงการเรียนฟรี 15 ปี ใน พ.ศ. 2552 การส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต การศึกษาระดับอาชีวศึกษา รวมทั้งการรักษาอัตราและการเพิ่มค่าเฉลี่ยของปีการศึกษา มีผลให้เด็กชาย และเด็กหญิง มีโอกาสได้รับการศึกษาในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาได้อย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งนับเป็นการขจัดความไม่เท่าเทียมกันทางเพศในการศึกษาได้บรรลุตามข้อตกลงและตามเป้าหมายแห่งสหประชาชาติของประเทศไทย พ.ศ.2554 และบรรลุเป้าหมายการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนตามเป้าหมายที่ 5 ความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันด้านการศึกษาระหว่างชายกับหญิง

ทั้งนี้ จากสถิติทางด้านการศึกษาของประเทศไทยในภาพรวม พบว่าผู้หญิงจบการศึกษาในระดับปฐมวัย ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้นน้อยกว่าผู้ชาย โดยผู้หญิงมีโอกาสในการเข้ารับการศึกษาสูงกว่าผู้ชายในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและระดับอุดมศึกษา และจากดัชนีความเท่าเทียมกันทางเพศด้านต่างๆ ซึ่งพบว่ามีค่าใกล้เคียงกับ 1 โดยบางตัวอาจต่ำกว่า 1 หรือมากกว่า 1 แต่ก็เพียงเล็กน้อยเท่านั้น ซึ่งสามารถสรุปรวมได้ว่าประเทศไทยมีความเสมอภาคทางเพศด้านการศึกษา

จากสถิติจำนวนครูทั้งหมดในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย ในช่วงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549-2555 พบว่าประเทศไทยมีครูเพศหญิงมากกว่าครูเพศชายในทุกระดับ ทั้งนี้เนื่องมาจากเมื่อพิจารณาจากข้อมูลตัวบ่งชี้ คือจำนวนนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา พบว่านักศึกษาเพศหญิงมีจำนวนมากกว่าเพศชายเกือบทุกสาขาวิชา โดยเฉพาะสายทางการศึกษา มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ดังนั้นเมื่อจำนวนนักศึกษาหญิงสายการศึกษามีจำนวนมากกว่านักศึกษาชาย จึงส่งผลให้ครูเพศหญิงมีจำนวนมากกว่าครูเพศชาย

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาจำนวนรวมของผู้บริหารการศึกษาที่เป็นเพศหญิงพบว่ามีจำนวนน้อยกว่าเพศชายมาก ทั้งนี้เนื่องจากในอดีตที่ผ่านมามิติทางสังคมไทยมองว่าผู้ชายควรมีบทบาทหลักในการเป็นผู้บริหารมากกว่าผู้หญิง และผู้หญิงส่วนใหญ่มีภาระบทบาทหลักในการเป็นผู้ดูแลบุตรและครอบครัว จึงส่งผลให้ผู้ชายได้รับการส่งเสริมและผลักดันให้เป็นผู้บริหารการศึกษามากกว่าผู้หญิง อย่างไรก็ตาม สังคมไทยในปัจจุบันพยายามส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย โดยเปิดโอกาสและให้ความเชื่อมั่นในตัวสตรีมากขึ้น ทำให้สตรีไทยจำนวนมากได้เข้ามามีบทบาททางการเมืองและได้รับตำแหน่งที่สำคัญ เช่น เป็นนายกรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และรัฐมนตรี นอกจากนี้ ในหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนยังมีสตรีที่ดำรงตำแหน่งที่สำคัญ เช่น ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นต้น นอกจากนี้การส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างหญิงชายยังได้รับการกำหนดไว้ในกฎหมายอื่นๆ อีกหลายฉบับ จึงมีแนวโน้มว่าในอนาคตผู้บริหารการศึกษาที่เป็นสตรีจะมีจำนวนมากขึ้น

เป้าหมายที่ 6 คุณภาพการศึกษา (Quality of Education)

ตัวชี้วัดที่ 56 ร้อยละของครูที่มีวุฒิการศึกษาตรงความต้องการ โดยแบ่งตามระดับการศึกษา (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย และแบ่งตามเพศชายหญิง) (Number and percentage distribution of teachers by academic qualifications, by level of education (pre-primary, primary, lower and upper secondary education) and by gender)

วุฒิการศึกษา	ปี (พ.ศ.) 2554		ปี (พ.ศ.) 2555	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
รวมทั้งหมด	403,483	100.00	412,018	100.00
-ต่ำกว่าปริญญาตรี	-	-	-	-
-ปริญญาตรี	328,325	81.37	326,186	79.17
-ปริญญาบัณฑิต	-	-	-	-
-ปริญญาโท	55,126	13.66	65,314	15.85
-ปริญญาเอก	295	0.07	389	0.09
-ไม่ระบุ	19,737	4.90	20,129	4.89

ที่มา : สถิติการศึกษาของประเทศไทย ปีการศึกษา 2554 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และข้อมูลเตรียมจัดทำสถิติการศึกษาของประเทศไทย ปีการศึกษา 2555 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

หมายเหตุ : ข้อมูลเฉพาะครูในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เป็นข้อมูลรวมโดยมิได้แบ่งตามระดับการศึกษา

การจัดเก็บข้อมูลครูที่มีอยู่ได้จัดเก็บไว้เป็นภาพรวมของทุกกระทรวงที่มีการจัดการศึกษา โดยแยกเป็นสังกัด ซึ่งบางสังกัดมีการสอนหลายระดับ ยกตัวอย่างสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์มีการเรียนการสอนทั้งระดับระดับ ปวช. ปวส. และระดับปริญญาตรี ดังนั้น จำนวนครูที่มีอยู่จึงไม่สามารถแยกได้ว่าครูที่สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นเท่าใด เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงที่สุด จึงขอเลือกใช้ข้อมูลเฉพาะครูในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากข้อมูลในตาราง พบว่าครูในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในระหว่างปี พ.ศ. 2554-2555 ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 81.37 และ 79.17 ตามลำดับ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าในปี พ.ศ. 2555 มีจำนวนครูที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีน้อยกว่าปี พ.ศ. 2554 แต่ในทางกลับกันมีจำนวนครูที่สำเร็จปริญญาโทสูงขึ้น จากปี พ.ศ. 2554 มีจำนวนร้อยละ 13.66 มาปี พ.ศ. 2555 มีจำนวนร้อยละ 15.85 นอกจากนั้น จำนวนครูที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาเอกก็มีแนวโน้มสูงขึ้น กล่าวคือปี พ.ศ. 2554 มีจำนวนร้อยละ 0.07 ปี พ.ศ. 2555 มีจำนวนร้อยละ 0.09 และที่ไม่ระบุวุฒิการศึกษาก็มีจำนวนที่ใกล้เคียงกันระหว่างปี พ.ศ. 2554-2555 มีจำนวนร้อยละ 4.90 และ 4.89 ตามลำดับ

จากการเปรียบเทียบวุฒิการศึกษาของครู จะเห็นว่าครูมีแนวโน้มที่จะรับการศึกษาที่สูงเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ มีแนวโน้มเป็นไปตามกระแสสังคมที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน กล่าวคือปัจจุบันสังคมมีค่านิยมการศึกษาที่สูงขึ้น ซึ่งไม่ใช่แต่เฉพาะในแวดวงการศึกษาเท่านั้น

ตัวชี้วัดที่ 57 ร้อยละของครูที่ได้รับประกาศนียบัตรวิชาชีพครูตามมาตรฐานที่กำหนด โดยแบ่งตามระดับการศึกษา (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย) และแบ่งตามเพศชายหญิง (Percentage of trained teachers who are certified to teach according to national standards by level of education (pre-primary, primary, lower and upper secondary education) and by gender)

หมายเหตุ : ไม่มีข้อมูล

แม้ไม่มีการจัดเก็บข้อมูลในตัวชี้วัดนี้แต่ประเทศไทยมีข้อกำหนดให้ครูต้องมีใบประกอบวิชาชีพ ดังนั้น สามารถกล่าวได้ว่าครูของไทยส่วนใหญ่ในตัวชี้วัดนี้ได้รับประกาศนียบัตรวิชาชีพครูตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ในทุกระดับการศึกษา เนื่องจากที่ผ่านมาได้มีการแก้ปัญหาให้กับครูที่ไม่ได้จบคณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ ไว้หลายช่องทาง เช่น การเปิดหลักสูตรปริญญาบัณฑิต และการอบรมหรือฝึกสอนเพิ่มเติม เป็นต้น ช่วยให้ผู้ผ่านการฝึกอบรมและศึกษาต่อมีคุณสมบัติที่จะได้รับใบประกอบวิชาชีพครู แต่ปัจจุบันได้ยกเลิกหลักสูตรปริญญาบัณฑิตไปแล้ว นอกจากนี้ที่กล่าวมาข้างต้น ยังมีมาตรการให้ต่ออายุใบประกอบวิชาชีพครูในทุก 5 ปี เพื่อตรวจสอบคุณสมบัติในการพัฒนาตนเองตามเงื่อนไขที่กำหนด

ตัวชี้วัดที่ 58 สัดส่วนนักเรียนต่อครู โดยแบ่งตามระดับการศึกษา (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย) (Pupil/Teacher Ratio (PTR) by level of education (pre-primary, primary, lower and upper secondary education)

ปี (พ.ศ.)	2551	2552	2553	2554	2555
อัตราส่วนนักเรียนต่อครูที่สอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (รวมทุกระดับ)	19.30	22.20	18.60	18.50	18.50

ที่มา : สถิติการศึกษาของประเทศไทย ปีการศึกษา 2551-2555 สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา

อัตราส่วนนักเรียนต่อครูที่สอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (รวมทุกระดับ) มีแนวโน้มลดลง ตั้งแต่ในปี พ.ศ. 2552-2555 จาก 22.20-18.50 หากพิจารณาแล้วจะเห็นว่าอัตราส่วนนักเรียนต่อครูมีจำนวนค่อนข้างน้อย ทั้งนี้ เนื่องจากตัวเลขเป็นตัวเลขเฉลี่ยรวมในทุกระดับการศึกษาของการศึกษาขั้นพื้นฐาน อันได้แก่ ก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย (สามัญ) มัธยมศึกษาตอนปลาย (อาชีวศึกษา)

ตัวชี้วัดที่ 59 สัดส่วนนักเรียนต่อห้องเรียน โดยแบ่งตามระดับการศึกษา (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษา ตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย) (Pupil/Class Ratio (PCR) by level of education (pre-primary, primary, lower and upper secondary education)

ปี (พ.ศ.)	2552	2553	2554	2555
-ปฐมวัย	19.73	19.48	19.55	19.40
-ประถมศึกษา	20.21	20.17	20.18	19.98
-มัธยมศึกษาตอนต้น รวมกับมัธยมศึกษาตอนปลาย	34.81	35.59	32.15	29.89

ที่มา : สถิติการศึกษาฉบับย่อ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

สัดส่วนของนักเรียนต่อห้องเรียนในระดับปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นรวมกับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีการลดจำนวนลงตามลำดับ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 ถึงปี พ.ศ. 2555 จำนวนนักเรียนลดลงจาก 19.73 เป็น 19.40 คน ส่วนระดับประถมศึกษาลดลงจาก 20.21 เป็น 19.98 คน และระดับมัธยมศึกษาตอนต้นรวมกับมัธยมศึกษาตอนปลาย ลดลงจาก 34.81 เป็น 29.89 คน เมื่อวิเคราะห์แล้วจะพบว่าการศึกษาทุกระดับมีสัดส่วนนักเรียนลดลงเกือบทุกปี โดยเฉพาะนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นรวมกับมัธยมศึกษาตอนปลายมีการลดลงอย่างชัดเจน เนื่องจากปัญหาสัดส่วนของนักเรียนต่อห้องเรียนได้รับการแก้ไข ในสัดส่วนนักเรียนต่อห้องเรียน พบว่านักเรียนในระดับที่สูงขึ้นจะมีสัดส่วนนักเรียนต่อห้องเรียนที่สูงขึ้นด้วย เนื่องจากจำนวนโรงเรียนในระดับมัศึกษามีน้อยกว่าโรงเรียนระดับประถมศึกษา

ตัวชี้วัดที่ 60 สัดส่วนตำราเรียนต่อนักเรียน โดยแบ่งตามระดับการศึกษา (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษา ตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย) และแบ่งตามรายวิชา (Textbook/Pupil Ratio (TPR) by level of education (pre-primary, primary, lower and upper secondary education) and by subject)

หมายเหตุ : ไม่มีข้อมูล

ด้วยนโยบายทางการศึกษาเรียนฟรี 15 ปี ได้รวมค่าตำราเรียนของนักเรียนไว้ด้วย จึงสามารถสรุปได้ว่านักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย ได้รับตำราเรียนของนักเรียนทุกคน

ตัวชี้วัดที่ 61 ร้อยละของงบประมาณด้านการศึกษาที่เป็นค่าตำราเรียนและค่าอุปกรณ์การเรียนอื่นๆ จากงบประมาณรัฐทั้งหมด โดยแบ่งตามระดับการศึกษา (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย) (Current public expenditure on textbooks and other learning materials as a percentage of current public expenditure by level of education (pre-primary, primary, lower and upper secondary education)

ปี (พ.ศ.)	2553	2554	2555
-จำนวน (ภาพรวมไม่แยกระดับการศึกษา)	2,610,384,200	2,542,200,700	2,578,521,500
ร้อยละ (ภาพรวมไม่แยกระดับการศึกษา)	6.86	6.19	5.96

ที่มา : สำนักงบประมาณ

ร้อยละของงบประมาณด้านการศึกษาที่เป็นค่าตำราเรียนและค่าอุปกรณ์การเรียนอื่นๆ จากงบประมาณรัฐทั้งหมด เป็นการนำเสนอในภาพรวมไม่มีการแยกระดับการศึกษา พบว่าในปี พ.ศ. 2553-2555 คิดเป็นร้อยละ 6.86, 6.19 และ 5.96 ซึ่งมีแนวโน้มลดลงทุกปีตามลำดับ เนื่องจากในเรื่องหนังสือเรียน อุปกรณ์การเรียน ค่าวัสดุหนังสือ วารสารและ ตำราเรียน รัฐบาลมีนโยบายการใช้ซ้ำ

ตัวชี้วัดที่ 62 ร้อยละของค่าตอบแทนครูจากงบประมาณรายจ่ายของรัฐทั้งหมด โดยแบ่งตามระดับการศึกษา (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย) (Teachers compensation as a percentage of current public expenditure by level of education (pre-primary, primary, lower and upper secondary education))

ปี (พ.ศ.)	2554	2555	2556
งบประมาณรายจ่ายของรัฐทั้งหมด (หน่วย : ล้านบาท)	2,169,967.50	2,380,000.0	2,400,000.0
งบประมาณเงินเดือน ค่าจ้างประจำ และค่าจ้างชั่วคราวของครูก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา (รวมกัน)	209,580.70	209,580.70	227,027.94
คิดเป็นร้อยละ	9.66	8.81	9.46

ที่มา : สถิติการศึกษาของประเทศไทย ปีการศึกษา 2554 และข้อมูลเตรียมจัดทำสถิติการศึกษาของประเทศไทย ปีการศึกษา 2555-2556 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

จากข้อมูลปี พ.ศ. 2554-2556 พบว่างบประมาณเงินเดือน ค่าจ้างประจำ และค่าจ้างชั่วคราวของครูในระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ในระหว่างปี พ.ศ. 2554-2556 คิดเป็นร้อยละ 9.66 8.81 และ 9.46 ตามลำดับ

ตัวชี้วัดที่ 63 ร้อยละของโรงเรียนที่มีแหล่งน้ำที่มีคุณภาพ โดยแบ่งตามระดับการศึกษา (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย) (Percentage of schools with improved water sources by level of education (pre-primary, primary, lower and upper secondary education))

ปี (พ.ศ.)	2550	2551	2552	2553	2554	2555	2556
-จำนวน	6,438	6,498	6,928	7,644	8,016	8,516	8,973
-ร้อยละ	20	20.19	21.52	23.75	24.91	26.46	27.88

ที่มา : กรมทรัพยากรน้ำบาดาล กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ในปี พ.ศ. 2550 กรมทรัพยากรน้ำบาดาล กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้รวบรวมข้อมูลจากกระทรวงสาธารณสุข และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้งการสำรวจและตรวจสอบข้อมูลพื้นฐานด้านแหล่งน้ำ และระดับความรุนแรงของการขาดแคลนแหล่งน้ำ และคุณภาพน้ำของโรงเรียนทั่วประเทศในพื้นที่ 75 จังหวัด โดยไม่รวมกรุงเทพมหานคร จำนวน 32,186 แห่ง พบว่าจำนวนกว่าร้อยละ 80 มีความขาดแคลนน้ำสำหรับอุปโภคบริโภคโดยเฉพาะในหน้าแล้ง (25,748 แห่ง) มีคุณภาพน้ำดื่มไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานสำหรับการอุปโภคบริโภค เนื่องจากมีปริมาณสารละลายในน้ำบางชนิดเกินมาตรฐานน้ำดื่ม เช่น ฟลูออไรด์ เหล็ก สารหนู คลอไรด์ และความกระด้างสูง หรือสารละลายโลหะหนักต่างๆ เป็นผลเสียต่อสุขภาพเด็กนักเรียน นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551-2556 กรมทรัพยากรน้ำบาดาล กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ดำเนินโครงการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลเพื่อสนับสนุนระบบน้ำดื่มสะอาดให้กับโรงเรียนทั่วประเทศได้จำนวนทั้งสิ้น 2,535 แห่ง เมื่อรวมกับโรงเรียนที่มีน้ำที่มีคุณภาพแล้ว จะเห็นได้ว่ารัฐบาลได้ค่อยๆ คลี่คลายปัญหานี้โดยลำดับ และปัจจุบันโรงเรียนในต่างจังหวัดที่อยู่ห่างไกลมีแหล่งน้ำที่มีคุณภาพได้ถึงร้อยละ 27.88 ทั้งนี้ ข้อมูลดังกล่าวยังไม่ได้รวมโครงการพระราชดำริ และโครงการที่ดำเนินการโดยงบประมาณของท้องถิ่น เช่น งบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด และมีได้จัดเก็บข้อมูลแยกระดับการศึกษา

ตัวชี้วัดที่ 64 ร้อยละของโรงเรียนที่มีระบบสุขาภิบาลที่มีคุณภาพ (เช่น ห้องน้ำแยกชายหญิง) โดยแบ่งตามระดับการศึกษา (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย) (Percentage of schools with improved sanitation facilities (i.e. with separate toilets for girls) by level of education (pre-primary, primary, lower and upper secondary education))

ห้องสุขาในสังกัดโรงเรียนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้มาตรฐาน HAS (สะอาด (Health) เพียงพอ (Accessibility) ปลอดภัย (Safety) ของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

ปี (พ.ศ.)	2551	2552	2553	2554	2555	2556
-จำนวนทั้งหมด	31,821	31,508	31,424	31,255	31,116	30,412*
-จำนวนที่ผ่าน HAS	12,213	14,005	15,655	17,753	18,823	19,300
-ร้อยละ	38.38	44.45	49.82	56.80	60.49	63.46

ที่มา : 1) กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ในส่วนที่เป็นร้อยละ

2) สถิติข้อมูลทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปี การศึกษา 2555

หมายเหตุ : จำนวนทั้งหมดปี 2556 อ้างอิงจากกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ปีอื่นๆ อ้างอิงจากสถิติข้อมูลทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2555

ประเทศไทยให้ความสำคัญกับระบบสุขาภิบาลที่มีคุณภาพในโรงเรียน ในเรื่องห้องน้ำมีการแยกชายหญิง โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) มีความร่วมมือกับกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ในการรณรงค์ให้ห้องน้ำโรงเรียนในสังกัด สพฐ. ให้ได้มาตรฐาน HAS ประกอบด้วยมาตรฐานในเรื่องความสะอาด (Health) เพียงพอ (Accessibility) ปลอดภัย (Safety) ซึ่งเป็นมาตรฐานที่มีข้อกำหนดมากกว่าการแยกห้องน้ำชายหญิง ตามที่องค์การยูเนสโกกำหนดไว้ในตัวชี้วัดเพียงอย่างเดียว กล่าวคือเกณฑ์มาตรฐาน HAS จะต้องผ่านเกณฑ์ ดังนี้

1) สะอาด (Healthy) หมายถึง ส้วมจะต้องได้รับการดำเนินการให้ถูกหลักสุขาภิบาล เช่น ห้องส้วม และสุขภัณฑ์ ทั้งหมดจะต้องสะอาด ไม่มีกลิ่นเหม็น มีน้ำสะอาด สบู่ล้างมือ กระดาษชำระเพียงพอ การเก็บกักหรือบำบัดสิ่งปฏิกูล ถูกต้องและมีสภาพแวดล้อมสวยงาม ซึ่งจะมีผลดีทั้งร่างกายและจิตใจของผู้ใช้บริการ

2) เพียงพอ (Accessibility) หมายถึง ต้องมีจำนวนส้วมให้เพียงพอแก่ความต้องการของผู้ใช้ รวมถึง ผู้พิการ ผู้สูงอายุ หญิงมีครรภ์ และส้วมต้องพร้อมใช้งานตลอดเวลาที่เปิดให้บริการ

3) ปลอดภัย (Safety) หมายถึง ผู้ใช้บริการจะต้องปลอดภัยขณะใช้ส้วม เช่น สถานที่ตั้งส้วมไม่เปลี่ยว ห้องส้วม แยกชายหญิง มีแสงสว่างเพียงพอ เป็นต้น

จากผลการดำเนินงาน พบว่าห้องน้ำในโรงเรียนที่สังกัด สพฐ. มีมาตรฐาน HAS จากปีพ.ศ. 2551-2556 สูงขึ้นตามลำดับดังนี้ ร้อยละ 38.38 44.45 49.82 56.80 60.49 63.46 จะเห็นได้ว่าตั้งแต่ปีพ.ศ. 2554 เป็นต้นมาได้มีการพัฒนาห้องน้ำจนได้มาตรฐานเกินครึ่งหนึ่งของโรงเรียนในสังกัด สพฐ. แล้ว กล่าวคือ ปี 2554 ร้อยละ 56.80 ปีพ.ศ. 2555 ร้อยละ 60.49 ปีพ.ศ. 2556 ร้อยละ 63.46 ทั้งนี้ เกิดจากความตระหนักของโรงเรียน ทั้งผู้บริหาร ครู นักเรียน และชุมชน โดยเปิดให้ชุมชนมีส่วนร่วมในเรื่องทุน ครู นักเรียน ชุมชน มีส่วนร่วมในเสียงสะท้อนปัญหาร่วมกัน และนักเรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ

นอกจากนั้น สพฐ. ยังมีโครงการส่งเสริมโรงเรียนในสังกัดในการรณรงค์ให้รักษาสุขอนามัยห้องน้ำในโรงเรียน เช่น โครงการส้วมสุขสันต์ในโรงเรียน ได้จัดให้มีการประกวด และให้รางวัลแก่ผู้ชนะการประกวด เป็นต้น

สำหรับห้องน้ำในโรงเรียนของประเทศไทยส่วนใหญ่มีการสร้างห้องน้ำโดยแยกเพศเป็นปกติแล้ว ดังนั้น สามารถอนุมานได้ว่าห้องน้ำในโรงเรียนของประเทศไทยมีการแยกห้องน้ำชาย และห้องน้ำหญิงอยู่แล้วเป็นปกติ

ตัวชี้วัดที่ 65 ร้อยละของนักเรียนที่มีศักยภาพการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานตามมาตรฐานชาติ (โดยเฉพาะการอ่านออกเขียนได้ การคำนวณ และทักษะชีวิตต่างๆ) โดยแบ่งตามชั้นปี (เช่น ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีสุดท้ายของระดับประถมศึกษา และชั้นปีที่ 8 หรือชั้นปีสุดท้ายของมัธยมศึกษาตอนต้น) (Percentage of pupils who have mastered nationally defined basic learning competencies (in particular literacy, numeracy and life skills) by grade (e.g. 3rd and last grade of primary education, and 8th grade or last grade of lower secondary education))

- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ร้อยละของนักเรียนที่สอบอยู่ในเกณฑ์พอใช้และเกณฑ์ดี

ปี (พ.ศ.)	2551	2552	2553	2554	2555
-การอ่านออกเขียนได้	87.98	87.97	90.32	90.43	83.61
-การคำนวณ	75.93	77.50	82.85	85.37	86
-ทักษะชีวิตต่างๆ	-	-	-	-	-

ที่มา : สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

หมายเหตุ : 1) คะแนนอ่านออกเขียนได้คำนวณโดยการนำคะแนนความสามารถการอ่านบวกความสามารถการเขียนแล้วหาร 2

2) จำนวนร้อยละที่แสดงมาจากผลบวกของนักเรียนที่สอบอยู่ในเกณฑ์พอใช้บวกกับจำนวนนักเรียนเกณฑ์ดี

3) เฉพาะนักเรียนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

ร้อยละของนักเรียนที่มีศักยภาพการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานตามมาตรฐานชาติ หรือ ผลการจัดสอบประเมินคุณภาพการศึกษา (National Test: NT) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 ในเรื่องการอ่านออกเขียนได้และการคำนวณ พบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีคะแนนอยู่ในระดับพอใช้ถึงเกณฑ์ดี และมีแนวโน้มที่สูงขึ้นทุกปี กล่าวคือ คะแนนอ่านออกเขียนได้ปี พ.ศ. 2551-2555 มีจำนวนนักเรียนที่สอบได้เกณฑ์พอใช้ถึงเกณฑ์ดีเป็นร้อยละ 87.98 87.97 90.32 90.43 ตามลำดับ แต่เนื่องจากปี พ.ศ. 2555 มีการเปลี่ยนแปลงวิชาที่สอบ จากวิชาการอ่านออกเขียนได้เปลี่ยนเป็นความสามารถด้านภาษา ซึ่งนักเรียนร้อยละ 83.61 อยู่ในเกณฑ์พอใช้ถึงเกณฑ์ดี ส่วนการคำนวณในปี พ.ศ. 2555 มีแนวโน้มสูงขึ้นจากปี พ.ศ. 2554 กล่าวคือ ร้อยละ 86 ของนักเรียนอยู่ในเกณฑ์พอใช้และเกณฑ์ดี นอกจากนี้ ยังมีการสอบด้านความสามารถด้านเหตุผล ซึ่งนักเรียนร้อยละ 78.46 มีคะแนนอยู่ในเกณฑ์พอใช้และเกณฑ์ดี

ในตัวชี้วัดดังกล่าวได้กำหนดให้วัดการศึกษาจำนวน 3 ระดับชั้น ซึ่งสามารถวัดได้แต่เฉพาะในระดับการศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ส่วนข้อมูลของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประเทศไทยมีการจัดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Education Test : O-NET) แต่วิชาที่สอบไม่ตรงกับที่ตัวชี้วัดกำหนดกล่าวคือตัวชี้วัดกำหนดให้สอบวัดผลสัมฤทธิ์ของการอ่านออกเขียนได้ การคำนวณ และทักษะชีวิตต่างๆ แต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประเทศไทยกำหนดให้สอบวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา สุขศึกษา ศิลปะ ซึ่งไม่สามารถสะท้อนสิ่งที่กำหนดไว้ได้จึงไม่นำมารายงาน

ตัวชี้วัดที่ 66 จำนวนปีที่คาดว่าเด็กจะได้เรียนในโรงเรียน (School life expectancy)

ปี (พ.ศ.)	2551	2552	2553	2554	2555
จำนวนปี (ระดับปฐมวัย)	2.7	2.8	2.9	3	3

ที่มา : UNESCO Institute for Statistics (UIS)

จำนวนปีที่คาดว่าเด็กจะได้เรียนในโรงเรียนระดับปฐมวัยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543-2555 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามอันดับตั้งแต่ 2.7 ปี จนถึงปี พ.ศ. 2554 เด็กไทยได้เข้าเรียนระดับปฐมวัยถึง 3 ปี

ปี (พ.ศ.)	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549	2550
จำนวนปี (ประถมศึกษา)	-	-	-	-	-	-	-	7.5

(ต่อ)

ปี (พ.ศ.)	2551	2552	2553	2554	2555
จำนวนปี (ประถมศึกษา)		-	-	-	-

ที่มา : UNESCO Institute for Statistics (UIS)

จำนวนปีที่คาดว่าเด็กจะได้เรียนในโรงเรียนในระดับประถมศึกษามีตัวเลขเพียงปี พ.ศ. 2550 เป็นจำนวน 7.5 ปี

ปี (พ.ศ.)	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549	2550
จำนวนปี (มัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย)	9.5	9.7	-	9.9	10.1	10.0	10.2	10.1

(ต่อ)

ปี (พ.ศ.)	2551	2552	2553	2554	2555
มัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย	10.0	-	-	-	-

ที่มา : UNESCO Institute for Statistics (UIS)

จำนวนปีที่คาดว่าเด็กจะได้เรียนในโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลายในระหว่างปี พ.ศ. 2543-2551 อยู่ระหว่าง 9.5-10.2 ปี ซึ่งมีแนวโน้มที่สูงขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายเรียนฟรี 15 ปี แม้ว่าในปี พ.ศ. 2552-2555 จะไม่มีการเสนอตัวเลขก็ตาม สามารถวิเคราะห์แนวโน้มได้ว่าจะมีจำนวนปีที่สูงขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากนโยบายการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาการให้เรียนฟรี 15 ปี เป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่ง

ตัวชี้วัดที่ 67 ร้อยละของครูที่มีชั่วโมงสอนครบตามเกณฑ์ โดยแบ่งตามระดับการศึกษา (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย) (Percentage of teachers who fulfilled required instructional hours by level of education (pre-primary, primary, lower and upper secondary education))

หมายเหตุ : ไม่มีข้อมูล

นโยบายการศึกษาของรัฐบาลได้ประกาศไว้อย่างชัดเจนในการเร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งมีประเด็นการปฏิรูประบบความรู้ของสังคมไทย อันประกอบด้วยการยกระดับองค์ความรู้ให้ได้มาตรฐานสากล จัดให้มีโครงการตำราแห่งชาติที่บรรจุความรู้ที่ก้าวหน้าและได้มาตรฐานทั้งความรู้ที่เป็นสากลและภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมการอ่าน พร้อมทั้งส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศและภาษาถิ่น จัดให้มีระบบการจัดการความรู้ ปฏิรูปหลักสูตรการศึกษาทุกระดับ เพิ่มผลสัมฤทธิ์ของการศึกษาทุกระดับชั้นโดยวัดผลจากการผ่านการทดสอบมาตรฐานในระดับชาติ และนานาชาติ ขจัดการไม่รู้หนังสือให้สิ้นไปจากสังคมไทย จัดให้มีครูเพียงพอในทุกห้องเรียน เป็นต้น

จากข้อมูลตัวชี้วัดด้านคุณภาพการศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับครูสรุปได้ว่าในเรื่องวุฒิการศึกษาของครูแม่จะมีข้อมูลไม่ครบตามตัวชี้วัดที่กำหนด หากพิจารณาจากข้อมูลครูในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในระหว่างปี พ.ศ. 2554-2555 ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 81.37 และ 79.17 ตามลำดับ หากแต่วิชาที่สอนบางวิชาอาจยังไม่ตรงกับสาขาวิชาที่สำเร็จ อย่างไรก็ตามหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการแก้ปัญหาดังกล่าว โดยจัดให้มีการอบรมให้ความรู้แก่ครูเป็นครั้งคราว นอกจากนี้ ข้อมูลยังสะท้อนให้เห็นว่าครูมีวุฒิการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น กล่าวคือในระหว่างปี พ.ศ. 2554-2555 ครูที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท ร้อยละ 13.66-15.85 และวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก ร้อยละ 0.07-0.09 ส่วนตัวชี้วัดในเรื่องใบประกอบวิชาชีพครู แม้ไม่มีข้อมูล แต่เนื่องจากประเทศไทยมีข้อกำหนดให้ครูทุกคนต้องมีใบประกอบวิชาชีพ ดังนั้นจึงอนุมานได้ว่าครูในระบบมีใบประกอบวิชาชีพครู นอกจากนี้ ใบประกอบอาชีพครูยังต้องมีการต่ออายุทุก 5 ปี โดยการต่ออายุจะต้องมีการพัฒนาตนเองตามเงื่อนไขที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้จึงจะสามารถต่ออายุได้

ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสุขอนามัยหรือสุขาภิบาลในโรงเรียนไม่ว่าจะเป็นเรื่องแหล่งน้ำคุณภาพหรือคุณภาพและความปลอดภัยของห้องน้ำ ประเทศไทยได้มีความพยายามดำเนินการในเรื่องดังกล่าว โดยเฉพาะโรงเรียนในถิ่นทุรกันดาร โดยได้มีความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ในเรื่องแหล่งน้ำคุณภาพ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ช่วยเหลือในการพัฒนาแหล่งน้ำให้มีความเพียงพอ ซึ่งสามารถดำเนินการในพื้นที่ต่างๆ ได้มากขึ้น ตามลำดับทุกปี ส่วนห้องน้ำในโรงเรียน กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ได้ส่งเสริมให้ห้องน้ำในโรงเรียนให้ได้มาตรฐาน HAS ประกอบด้วย สะอาด (Health) เพียงพอ (Accessibility) ปลอดภัย (Safety) ซึ่งเป็นมาตรฐานดังกล่าวสูงกว่าที่องค์การยูเนสโกกำหนดไว้ในตัวชี้วัด ตัวชี้วัดกำหนดเพียงให้มีการแยกห้องน้ำชายหญิงเท่านั้น แต่ประเทศไทยสามารถดำเนินการให้ห้องน้ำโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ผ่านเกณฑ์ในระหว่างปี พ.ศ. 2554-2556 ถึงร้อยละ 56.80-63.46 และมีการตั้งเป้าหมายที่สูงขึ้นในปีต่อไปอีกด้วย นอกจากนี้ หากใช้มาตรฐานขององค์การยูเนสโกที่กำหนดเพียงให้มีการแยกห้องน้ำชาย และห้องน้ำหญิง โรงเรียนในประเทศไทยส่วนใหญ่อีกมีการแยกห้องน้ำเป็นห้องน้ำชาย และห้องน้ำหญิงเป็นปกติแล้ว

ในเรื่องงบประมาณด้านการศึกษาแม้ประเทศไทยได้จัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาไว้เกินร้อยละ 20 ของงบประมาณแผ่นดินก็ตาม แต่ในบางกรณีรัฐบาลยังมีการจัดสรรงบประมาณจากงบกลางเพิ่มให้อีก ดังเช่นในปีที่ผ่านมารัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณจากงบกลางมาเพื่อการจัดซื้อ

แต่ก็เล็ดให้แก่นักเรียน เป็นต้น นับได้ว่าประเทศไทยมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาที่ค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ แต่เมื่อพิจารณาถึงการใช้งบประมาณจะเห็นว่างบประมาณส่วนใหญ่ที่รัฐบาลจัดสรรให้ถูกใช้เป็นตัวจ่ายเงินเดือนของครูผู้สอน ดังนั้น ภาครัฐจะต้องหามาตรการในการส่งเสริมและควบคุมคุณภาพครูผู้สอนให้มากขึ้น โดยปัจจุบันได้มีแนวคิดในการประเมินคุณภาพครูโดยวัดจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งอาจเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสร้างความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเองของครูให้มีคุณภาพสูงขึ้น เนื่องจากได้มีผลการศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่าคุณภาพครูเป็นปัจจัยสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนโดยตรง สำหรับตัวชี้วัดในผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนไทย ประเทศไทยได้จัดให้มีการสอบตามมาตรฐานชาติ หรือ การสอบประเมินคุณภาพการศึกษา (National Test: NT) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จัดโดยสำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งผลการสอบของนักเรียนอยู่ในระดับพอใช้ค่อนข้างไปในเกณฑ์ที่ดี กล่าวคือในระหว่างปีพ.ศ. 2551-2555 เรื่องการอ่านออกเขียนได้อยู่ระหว่างร้อยละ 87.97-90.43 และเรื่องการคำนวณอยู่ระหว่างร้อยละ 75.93-86 ทั้งนี้ หน่วยงานที่ดำเนินการจะต้องควบคุมให้ข้อสอบที่ใช้ต้องมีมาตรฐาน และเชื่อถือได้ สำหรับการทดสอบการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Education Test: O-NET) ระดับประถมศึกษาปีที่ 6 และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 จัดสอบโดยสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ซึ่งจัดสอบในวิชาที่แตกต่างจากที่องค์การยูเนสโกกำหนด จึงไม่สามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลได้ หากนำผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของไทยที่เทียบกับนานาชาติประเทศ จะเห็นว่าผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนไทยในการสอบ PISA ในปี 2012 (พ.ศ. 2553) ยังอยู่ในระดับที่คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของ PISA ทั้งวิชาคณิตศาสตร์ การอ่าน และวิทยาศาสตร์

โดยภาพรวมแล้วเป้าหมายเรื่องคุณภาพการศึกษาของไทยเมื่อพิจารณาจากตัวชี้วัดที่กำหนดประเทศไทยสามารถดำเนินการได้อยู่ในเกณฑ์ที่พอใช้ หากเทียบกับเป้าหมายอื่นๆ จะเป็นเป้าหมายที่บรรลุเป้าหมายน้อยที่สุด ซึ่งต้องไปพิจารณาในเรื่องการยกระดับคุณภาพของครูให้สอดคล้องกับงบประมาณค่าจ้างเงินเดือนซึ่งเป็นงบประมาณส่วนใหญ่ที่จัดสรรให้กับการศึกษา ต้องมีมาตรการกระตุ้นให้ครูสามารถดำเนินการสอนให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่ดีขึ้นในทุกระดับการศึกษา และสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) อาจต้องมีการทบทวนวิชาที่จัดสอบส่วนหนึ่งควรให้มีความสอดคล้องกับที่องค์การยูเนสโกกำหนดต่อไป และให้ได้มาตรฐานระดับนานาชาติ

บทที่ 4

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การติดตามการดำเนินงานตามเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All – EFA) ของประเทศไทย ที่ถือกำเนิดขึ้นในปี พ.ศ. 2533 (ค.ศ.1990) จากการประชุมระดับโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน (World Conference on Education for All) ณ จอมเทียน พัทยา ประเทศไทย อันเนื่องมาจากการเกิดวิกฤติการณ์ ด้านการศึกษาขึ้นอย่างมากมายทั่วโลกโดยเฉพาะในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาและประเทศด้อยพัฒนา ที่ประชุม จึงได้ร่วมกันประกาศปฏิญญาโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน (World Declaration on Education for All) หรือ ปฏิญญาจอมเทียน (Jomtien Declaration) โดยได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาเพื่อปวงชนไว้ 6 เป้าหมาย ต่อมาในปี พ.ศ. 2543 (ค.ศ. 2000) มีการประชุมเพื่อติดตามผลการดำเนินการตามเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชน (World Education Forum) ที่กรุงดาการ์ ประเทศเซเนกัล ผลปรากฏว่าประเทศสมาชิกยังไม่สามารถดำเนินการ ให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ที่ประชุมจึงได้ปรับเป้าหมายการบรรลุการศึกษาเพื่อปวงชนใหม่ภายในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) ไว้ในกรอบปฏิญญาดาการ์ 6 เป้าหมายประกอบด้วยตัวชี้วัดจำนวน 51 ตัว และต่อมาได้มีการปรับ เป้าหมายทั้ง 6 ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น คือ เป้าหมายที่ 1) การดูแลและการศึกษาเด็กปฐมวัย เป้าหมายที่ 2) การศึกษาระดับประถมศึกษา/การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป้าหมายที่ 3) การตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ของเยาวชน และผู้ใหญ่ เป้าหมายที่ 4) การยกระดับการรู้หนังสือในผู้ใหญ่ เป้าหมายที่ 5) ความเสมอภาค และความเท่าเทียมกัน ด้านการศึกษาระหว่างชายกับหญิง และเป้าหมายที่ 6) คุณภาพการศึกษา และต่อมาได้มีการปรับเพิ่มจำนวน ตัวชี้วัดจาก 51 ตัวเป็น 67 ตัว

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดทำ นโยบายและแผนการศึกษาของชาติ และในฐานะที่ประเทศไทยเป็นประเทศริเริ่มในการรับเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม ระดับโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชนเป็นครั้งแรก ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นในการดำเนินงาน ขับเคลื่อนเพื่อบรรลุเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชนทั้ง 6 เป้าหมาย จึงได้จัดทำรายงานการติดตามการศึกษา เพื่อปวงชนของประเทศไทย พ.ศ. 2556 โดยได้รวบรวมข้อมูลตามตัวชี้วัดทั้ง 67 ตัว และสรุปวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน ตามเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชน 6 เป้าหมาย ได้ดังนี้

เป้าหมายที่ 1) การดูแลและการศึกษาเด็กปฐมวัย (Early Childhood Care and Education)

การดูแลและการจัดการศึกษาเด็กปฐมวัยของประเทศไทย นับตั้งแต่ประเทศไทยมีพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา นโยบายของรัฐได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นอย่างมาก โดยมุ่งที่จะเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กปฐมวัยก่อนเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา และเพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้จัดทำนโยบายและยุทธศาสตร์ การพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) ระยะยาว พ.ศ. 2545-2549 ขึ้นเป็นครั้งแรก คณะรัฐมนตรีในคราวประชุม เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2555 ได้มีมติเห็นชอบแผนยุทธศาสตร์ชาติด้านเด็กปฐมวัย (แรกเกิดถึงก่อนเข้าประถมศึกษาปีที่ 1) ตามนโยบายรัฐบาลด้านเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2555-2559 และต่อมาในการประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม

2556 มีมติเห็นชอบแผนปฏิบัติการตามแผนยุทธศาสตร์ชาติด้านเด็กปฐมวัย (แรกเกิดถึงก่อนเข้าประถมศึกษาปีที่ 1) ตามนโยบายรัฐบาลด้านเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2555 – 2559

จากการติดตามการดำเนินงานตามเป้าหมายการดูแล และการศึกษาเด็กปฐมวัยพบว่าประเทศไทยสามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมาย โดยมีอัตราการเข้าเรียนในระดับปฐมวัยและในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยอื่นๆ ของผู้เรียนทั้งหมดต่อประชากรในระดับการศึกษาปฐมวัย ถึงร้อยละ 76 ขึ้นไป และร้อยละของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เคยผ่านการเรียนในระดับปฐมวัยมาก่อนทั้งเพศชายและเพศหญิง อยู่ในอัตราร้อยละ 95.33-99.84 และนอกจากจะมีภาครัฐจัดการศึกษาแล้วยังมีภาคเอกชนจัดด้วย โดยร้อยละของนักเรียนระดับปฐมวัยและหลักสูตรปฐมวัยอื่นๆ ในระหว่างปี พ.ศ. 2554-2556 มีถึงร้อยละกว่า 35 เป็นต้น จะเห็นได้ว่าประเทศไทยสามารถดำเนินการเป้าหมายที่ 1 ด้านการดูแลและการศึกษาเด็กปฐมวัยได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้ผลักดันแผนยุทธศาสตร์ชาติด้านเด็กปฐมวัย (แรกเกิดก่อนเข้าประถมศึกษาปีที่ 1) พ.ศ. 2555-2559 ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติให้ความเห็นชอบเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2555 และต่อมาได้มีมติให้ความเห็นชอบในแผนปฏิบัติการตามแผนยุทธศาสตร์ชาติด้านเด็กปฐมวัย (แรกเกิดถึงก่อนเข้าประถมศึกษาปีที่ 1) เมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2556 ที่ผ่านมา อีกทั้งยังมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานในคณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ (ก.พ.ป.) อีกด้วย

เป้าหมายที่ 2) การศึกษาระดับประถมศึกษา/การศึกษาขั้นพื้นฐาน (UPE/UBE (Universal Primary/Basic Education))

นับตั้งแต่การประชุมระดับโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชนและปฏิญญาจอมเทียนใน พ.ศ. 2533 (ค.ศ. 1990) ประเทศไทยภายใต้การนำของรัฐบาลในยุคต่างๆ ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษาระดับประถมศึกษาและการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณ ให้สิทธิและขยายโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาระดับประถมศึกษา และการศึกษาขั้นพื้นฐานของเด็กไทย ตลอดจนเด็กด้อยโอกาส เด็กพิการ จากตัวชี้วัดต่างๆ ในเป้าหมายที่ 2 นี้ พบว่า ประเทศไทยใกล้จะบรรลุเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชนในระดับประถมศึกษา/การศึกษาขั้นพื้นฐาน (UPE/UBE (Universal Primary/Basic Education)) โดยเฉพาะอัตราการเข้าเรียนและการเข้าเรียนใหม่ในระดับประถมศึกษาของผู้เรียนทั้งหมดต่อประชากรในวัยโดยภาพรวมของระดับการศึกษา พบว่า ปี 2554 มีจำนวนเพศชายถึงร้อยละ 93.21 เพศหญิงร้อยละ 88.96 นอกจากนั้นตัวชี้วัดอื่นๆ เช่น อัตราการเข้าเรียนใหม่สุดสิทธิของผู้เรียนที่มีอายุตามเกณฑ์เข้าเรียนในระดับประถมศึกษา โดยแบ่งตามเพศชายหญิง อัตราการได้เรียนในระดับประถมศึกษาของผู้เรียนทั้งหมดต่อประชากรในวัยระดับประถมศึกษา โดยแบ่งตามเพศชายหญิง ตลอดจนตัวชี้วัดอื่นๆ ส่วนใหญ่มีค่ามากกว่าร้อยละ 90 จะเห็นว่าประเทศไทยดำเนินการในเรื่องดังกล่าวสำเร็จเป็นอย่างดี จะเห็นว่าประเทศไทยให้ความสำคัญต่อการศึกษาระดับประถมศึกษา/การศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอย่างดี

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งครอบคลุมการศึกษาระดับประถมศึกษา เกี่ยวข้องกับนโยบายและกฎหมายมากมาย ดังจะเห็นได้ชัดเจนจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยในแต่ละฉบับที่ผ่านมาจนถึงฉบับปัจจุบัน อาทิเช่น รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มาตรา 43 ได้ระบุว่าบุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ส่วนในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 มาตรา 49 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ต้องได้รับสิทธิตามวรรคหนึ่งและการสนับสนุนจากรัฐ เพื่อให้การศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น

พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 เป็นกฎหมายการศึกษาฉบับหนึ่งที่คุ้มครองสิทธิการเข้ารับการศึกษภาคบังคับให้แก่ผู้เรียน โดยการศึกษาภาคบังคับมีระยะเวลา 9 ปี และหมายรวมถึงการศึกษาระดับประถมศึกษาด้วยเช่นกัน เด็กทุกคนในประเทศไทยจึงได้รับการประกันว่าจะต้องได้เรียนในระดับประถมศึกษาและต่อเนื่องไปจนถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3

รัฐบาลไทยในทุกสมัยที่ผ่านมา ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาระดับประถมศึกษาและการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอย่างมาก โดยพิจารณาเห็นว่าการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยเฉพาะระดับประถมศึกษา มีความสำคัญในการบ่มเพาะความรู้ทางวิชาการ คุณธรรมจริยธรรมขั้นพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน สำหรับรัฐบาลในปัจจุบัน ได้มีนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษา โดยเน้นการสร้างโอกาสทางการศึกษา กระจายโอกาสทางการศึกษาในสังคมไทย โดยคำนึงถึงการสร้างความเสมอภาคและความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นแก่ประชากรทุกกลุ่ม ซึ่งรวมถึงผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้บกพร่องทางกาย และการเรียนรู้ รวมทั้งชนกลุ่มน้อย โดยส่งเสริมให้ความรู้ตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดาถึงแรกเกิดให้ได้รับการดูแลอย่างมีประสิทธิภาพทั้งแม่และเด็ก สนับสนุนการจัดการศึกษาตามวัยและพัฒนาการอย่างมีคุณภาพตั้งแต่อ่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เป้าหมายที่ 3) การตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ของเยาวชนและผู้ใหญ่

จากการติดตามตัวชี้วัดในเป้าหมายที่ 3 พบว่า อัตราการรู้หนังสือของเยาวชน (15-24 ปี) ในปี พ.ศ. 2553 เยาวชนชายมีอัตราการรู้หนังสือมากกว่าเยาวชนหญิงเพียงเล็กน้อยซึ่งมีความแตกต่างกันเพียงร้อยละ 0.80 เท่านั้น และอัตราการรู้หนังสือของเยาวชนทั้งชายและหญิงมีมากกว่าร้อยละ 95 ซึ่งนับว่าเป็นอัตราการรู้หนังสือที่สูงและเป็นที่น่าพอใจ ทั้งนี้ เนื่องจากรัฐบาลในยุคต่างๆ ได้ส่งเสริมการรู้หนังสือของเยาวชนไทย โดยเห็นว่าการรู้หนังสือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์และเป็นรากฐานของการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ส่งเสริมให้คนรู้หนังสือเพิ่มขึ้น และจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อเปิดโอกาสให้คนยากจน คนขาดโอกาส และผู้สูงอายุมีโอกาสเรียนรู้หนังสือเพิ่มขึ้น

รัฐบาลยังได้ส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกเหนือจากการศึกษภาคบังคับ 9 ปี โดยผลักดันให้ผู้เรียนได้ศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งสายสามัญและสายวิชาชีพ ซึ่งเห็นได้จากเป้าหมายที่ 3 ตัวชี้วัดอัตราการได้เรียนในระดับมัธยมศึกษาที่มีจำนวนเกินร้อยละ 60

ด้านอาชีวศึกษา รัฐบาลไทยยังมีนโยบายส่งเสริมการอาชีวศึกษามาโดยตลอด เนื่องจากเห็นว่าอาชีวศึกษา มีความสำคัญในการสร้างอาชีพและสร้างแรงงานฝีมืออันมีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในภาพรวม รัฐบาลในแต่ละสมัยพยายามผลักดันให้นักเรียนที่จบมัธยมศึกษาตอนต้นเข้าเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในสายอาชีวศึกษามากขึ้น นอกจากนั้นยังมีพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 มีส่วนผลักดันที่ให้ผู้เรียนเข้ามาเรียนสายอาชีวศึกษามากขึ้น โดยกำหนดจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพทั้งในรูปแบบการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาระบบทวิภาคี นอกจากนั้นยังกำหนดให้ผู้เรียนอาชีวศึกษาได้ศึกษาถึงระดับปริญญาตรีเทียบเท่าสายสามัญ

ปัจจุบัน มีนโยบายจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับตลาดแรงงานทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยกระบวนการสร้างประสบการณ์ระหว่างเรียนอย่างเหมาะสม และสนับสนุนการสร้างรายได้ระหว่างเรียน และสนับสนุนให้ผู้สำเร็จการศึกษามีงานทำได้ทันทีโดยความร่วมมือระหว่างแหล่งงานกับสถานศึกษา ส่งเสริมให้มีศูนย์อบรมอาชีวศึกษาเพื่อให้นักเรียน นักศึกษา และประชาชนสามารถเรียนรู้หาประสบการณ์ก่อนไปประกอบอาชีพ โดยให้สถาบันอาชีวศึกษาดำเนินการร่วมกับผู้เชี่ยวชาญในแต่ละอาชีพ รวมทั้งจัดให้มีศูนย์ซ่อมสร้างประจำชุมชนเพื่อฝึกฝนช่างฝีมือและการสร้างทักษะในการให้บริการแก่ประชาชน โดยดำเนินการร่วมกับภาคเอกชนอย่างจริงจัง

เพื่อส่งเสริมการศึกษาสายอาชีวศึกษาให้เป็นที่ยอมรับและสามารถมีรายได้สูงตามความสามารถ

กระทรวงศึกษาธิการยังได้ให้แนวทางการดำเนินงานการกำหนดให้สัดส่วนผู้เรียนอาชีวศึกษาต่อสามัญเปลี่ยนเป็น 51:49 ทั้งนี้ การดำเนินงานผลักดันเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนอาชีวศึกษาจะต้องสร้างคุณภาพให้เกิดขึ้นพร้อมๆ กันไป เพื่อนำไปสู่ปริมาณผู้เรียน โดยต้องเปลี่ยนระบบ กำหนดคุณลักษณะคน การให้ได้รับเงินเดือนและรายได้สูง รวมทั้งการเสริมภาพลักษณ์ของอาชีวศึกษา ในลักษณะการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น การช่วยเหลือสังคม นำผู้จบสายอาชีวศึกษาที่ประสบความสำเร็จมีรายได้สูงมาเป็นตัวอย่าง หรือผู้ที่จบสายอาชีวศึกษาแล้วไปเรียนต่อสายเทคโนโลยี มาให้ความรู้กับนักเรียนและผู้ปกครองมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้คนเข้ามาเรียนสายอาชีวศึกษามากขึ้น

เป้าหมายที่ 4) การยกระดับการรู้หนังสือในผู้ใหญ่ (Improving Adult Literacy Level)

รัฐบาลแต่ละยุคได้ให้ความสำคัญกับเรื่องการรู้หนังสือของเยาวชนและผู้ใหญ่ และเห็นว่าการรู้หนังสือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์และเป็นรากฐานของการศึกษา รัฐบาลไทยในปัจจุบันมีนโยบายเร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยมีนโยบายขจัดความไม่รู้หนังสือให้หมดสิ้นไปจากสังคมไทย ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีนโยบายส่งเสริมการอ่านโดยพัฒนาระดับขีดความสามารถในการอ่านของประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย ส่งเสริมให้มีการสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการอ่าน ทั้งนี้จากการติดตามตัวชี้วัดในเป้าหมายที่ 4 พบว่าอัตราการรู้หนังสือของผู้ใหญ่ (อายุ 15 ปี และมากกว่า 15 ปีขึ้นไป) ของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2553 อยู่ที่ร้อยละ 96.15 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ดีเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ ในกว่า 200 ประเทศ โดยเมื่อเปรียบเทียบระหว่างเพศแล้ว พบว่าเพศชายมีอัตราการรู้หนังสือมากกว่าเพศหญิงเล็กน้อย นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้พัฒนาหลักสูตรหรือรูปแบบการเรียนการสอนที่หลากหลาย เพื่อสนองความต้องการและความจำเป็นของบุคคลทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาต่อเนื่องไปจากการศึกษาขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษา โดยมีเป้าหมายเพื่อให้คนไทยได้รับการศึกษาตลอดชีวิตและการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำที่มีคุณภาพได้ทุกที่ ทุกเวลาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน

ปัจจุบัน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยได้จัดหลักสูตรหรือกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยืดหยุ่น และตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างหลากหลาย โดยแบ่งเป็นหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ และการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อเนื่อง หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ ประกอบด้วย การส่งเสริมการรู้หนังสือ การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต การศึกษาหลักสูตรระยะสั้น การศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา กระบวนการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โครงการตามพระราชดำริ และการจัดการศึกษาให้กลุ่มเป้าหมายพิเศษ และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อเนื่อง แบ่งเป็นการศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลายและ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และเมื่อพิจารณาจำนวนและร้อยละผู้เรียนในหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อเนื่อง พบว่ามีผู้เรียนในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายมากที่สุด และหลักสูตรที่มีแนวโน้มว่าจะมีผู้เรียนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553-2555 คือ ประถมศึกษา การศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา โครงการตามพระราชดำริ และการจัดการศึกษาให้กับกลุ่มเป้าหมายพิเศษ

ในขณะเดียวกัน ประเทศไทยยังได้ดำเนินการเพื่อรณรงค์เรื่องอัตราการรู้หนังสือ โดยได้จัดตั้งให้มีทศวรรษการอ่านแห่งชาติ (พ.ศ. 2552-2561) (National Reading Decade (ค.ศ.2009-2018)) เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านของผู้ที่เรียนรู้ใหม่และส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของประชากรทั้งหมด ประเทศไทยนับได้ว่าเป็นผู้นำการรณรงค์จัดการไม่รู้หนังสือมาอย่างต่อเนื่องทั้งการดำเนินงานในระดับชาติ ระดับภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกจนถึงระดับนานาชาติ ทั้งการเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อแสวงหานโยบายและทิศทางในการขจัดปัญหาการไม่รู้หนังสือของประเทศมวลสมาชิก การริเริ่มงานนวัตกรรมเพื่อส่งเสริมการรู้หนังสือหลากหลายรูปแบบ การฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรให้กับประเทศในเครือสมาชิกยูเนสโกในภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก

เป้าหมายที่ 5) ความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันด้านการศึกษาระหว่างชายกับหญิง (Gender Parity and Equality in Education)

การพัฒนาสตรีของไทยมีพัฒนาการที่ก้าวหน้าในระดับหนึ่ง รวมทั้งการพัฒนาสตรีเป็นประเด็นนโยบายที่สำคัญในหลายมิติ ประเทศไทยและรัฐบาลไทยได้ให้ความสนใจในการส่งเสริมและพัฒนาสตรีมานานกว่าสี่ทศวรรษ หน่วยงานหลายหน่วยงาน ทั้งในภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ให้ความสนใจและมีผลจากการดำเนินงานด้านสตรีมาอย่างต่อเนื่อง จนมีผลการพัฒนาเป็นที่ประจักษ์

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ในมาตรา 30 บัญญัติไว้ว่า “บุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน” การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลหรือเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการสภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้

จากการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีผลให้ระบบการศึกษาของประเทศไทยได้รับการพัฒนา และเปิดโอกาสให้ประชาชนทั้งชายและหญิง สามารถเข้าถึงการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยได้อย่างเท่าเทียมกัน เนื่องจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 10 ระบุให้การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคล มีสิทธิ และโอกาสเสมอกัน ในการรับการศึกษา ขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และจากพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 บังคับให้บิดา มารดาหรือผู้ปกครองที่มีเด็กอายุย่างเข้าปีที่ 6 ทุกคน ต้องได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 9 ปี และนโยบายประเทศด้านจัดบริการการศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาส (พ.ศ. 2547) กำหนดเงื่อนไขว่าประชากรสัญชาติไทยและไม่ใช่สัญชาติไทยควรได้รับโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียมกัน นอกจากนี้การริเริ่มทุนกัญยืมทางการศึกษา การก่อตั้งนโยบายโครงการเรียนฟรี 15 ปีในปี พ.ศ. 2552 การส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต การศึกษาระดับอาชีวศึกษา และการฝึกอบรมได้รับการพัฒนาปรับปรุง และการรักษาอัตราและการเพิ่มค่าเฉลี่ยของปีการศึกษา จึงมีผลให้เด็กชาย และเด็กหญิง มีโอกาสได้รับการศึกษาในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาได้อย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งนับว่าเป็นการขจัดความไม่เท่าเทียมกันทางเพศ ในการศึกษาได้บรรลุตามข้อตกลง และตามเป้าหมายแห่งสหประชาชาติของประเทศไทย พ.ศ. 2554 และบรรลุเป้าหมายการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนตามเป้าหมายที่ 5 ความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันด้านการศึกษาระหว่างชายกับหญิง

ทั้งนี้ จากสถิติทางด้านการศึกษาของประเทศไทยในภาพรวม พบว่าผู้หญิงจบการศึกษาในระดับปฐมวัย ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้นน้อยกว่าผู้ชาย โดยผู้หญิงมีโอกาสในการเข้ารับการศึกษาสูงกว่าผู้ชายในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและระดับอุดมศึกษา และจากดัชนีความเท่าเทียมกันทางเพศด้านต่างๆ ซึ่งพบว่ามีความใกล้เคียงกับ 1 โดยบางตัวอาจต่ำกว่า 1 หรือมากกว่า 1 แต่ก็เพียงเล็กน้อยเท่านั้น ซึ่งสามารถสรุปรวมได้ว่าประเทศไทยมีความเสมอภาคทางเพศด้านการศึกษา

จากสถิติจำนวนครูทั้งหมดในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลายในช่วงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549-2555 พบว่าประเทศไทยมีครูเพศหญิงมากกว่าครูเพศชายในทุกระดับ ทั้งนี้ เนื่องมาจากเมื่อพิจารณาจากสถิติข้อมูลตัวป้อนคือจำนวนนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา พบว่านักศึกษาเพศหญิงมีจำนวนมากกว่าเพศชายเกือบทุกสาขาวิชา โดยเฉพาะสายทางการศึกษา มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่าเมื่อจำนวนนักศึกษาหญิงสายการศึกษามีจำนวนมากกว่านักศึกษาชาย จึงส่งผลให้ครูที่เป็นเพศหญิงมีจำนวนมากกว่าครูเพศชาย

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาจำนวนรวมของผู้บริหารการศึกษาที่เป็นเพศหญิง พบว่ามีจำนวนน้อยกว่าเพศชายมาก ทั้งนี้ เนื่องจากในอดีตที่ผ่านมามิติทางสังคมไทยมองว่าผู้ชายควรมีบทบาทหลักในการเป็นผู้บริหารมากกว่าผู้หญิง และผู้หญิงส่วนใหญ่มีภาระบทบาทในการเป็นผู้ดูแลบุตรและครอบครัวมากกว่าผู้ชาย จึงส่งผลให้ผู้ชายได้รับการส่งเสริมและผลักดันให้เป็นผู้บริหารการศึกษามากกว่าผู้หญิง อย่างไรก็ตาม สังคมไทยในปัจจุบันพยายามส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย โดยเปิดโอกาสและให้ความเชื่อมั่นในตัวละครมากขึ้น ทำให้สตรีไทยจำนวนมากได้เข้ามามีบทบาททางการเมือง และได้รับตำแหน่งที่สำคัญ เช่น เป็นนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา นอกจากนี้ ในหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนยังมีสตรีที่ดำรงตำแหน่งที่สำคัญ เช่น ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นต้น นอกจากนี้ การส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างหญิงชายยังได้รับการกำหนดไว้ในกฎหมายอื่นๆ อีกหลายฉบับ จึงมีแนวโน้มว่าในอนาคตผู้บริหารการศึกษาที่เป็นสตรีจะมีจำนวนมากขึ้น

เป้าหมายที่ 6) คุณภาพการศึกษา (Quality of Education)

นโยบายการศึกษาของรัฐบาลได้ประกาศไว้อย่างชัดเจนในการเร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งมีประเด็นการปฏิรูประบบความรู้ของสังคมไทย อันประกอบด้วยการยกระดับองค์ความรู้ให้ได้มาตรฐานสากล จัดให้มีโครงการตำราแห่งชาติที่บรรจุความรู้ที่ก้าวหน้าและได้มาตรฐานทั้งความรู้ที่เป็นสากลและภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมการอ่าน พร้อมทั้งส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศและภาษาถิ่น จัดให้มีระบบการจัดการความรู้ ปฏิรูปหลักสูตรการศึกษาทุกระดับ เพิ่มผลสัมฤทธิ์ของการศึกษาทุกระดับขึ้นโดยวัดผลจากการผ่านการทดสอบมาตรฐานในระดับชาติและนานาชาติ ขจัดความรู้หนังสือให้สิ้นไปจากสังคมไทย จัดให้มีครูเพียงพอในทุกห้องเรียน เป็นต้น

จากการรวบรวมตัวชี้วัดในคุณภาพครู แม้ในเรื่องใบประกาศนียบัตรวิชาชีพของครูจะไม่มีเก็บข้อมูลก็ตาม แต่โดยทางปฏิบัติประเทศไทยได้กำหนดเรื่องใบประกอบวิชาชีพครูไว้แล้ว ซึ่งครูทุกคนจะต้องมีใบประกอบวิชาชีพครูจึงสามารถอนุมานได้ว่าครูส่วนใหญ่มีใบประกอบวิชาชีพครู นอกจากนั้น ครูยังต้องมีการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ต่างๆ ตามเงื่อนไขในการต่ออายุทุก 5 ปี ซึ่งเป็นมาตรการในการควบคุมคุณภาพครูในเรื่องสุขาภิบาลในโรงเรียน ประเทศไทยก็มีการพัฒนาส่งเสริมให้มีโครงการต่างๆ เพื่อให้มีระบบสุขาภิบาลภายในโรงเรียนได้มาตรฐาน โดยมีการร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ เช่นการจัดหาแหล่งน้ำสะอาดร่วมกับกรมทรัพยากรน้ำบาดาล หรือส่วมมาตรฐาน HAS ร่วมกับกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข เป็นต้น ส่วนเรื่องตำรานั้นรัฐบาลได้จัดให้แก่เด็กนักเรียนทุกคนตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี สำหรับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาก็มีการสอบประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ (National Test: NT) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จัดการทดสอบโดยสำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งผลการสอบของนักเรียนอยู่ในระดับพอใช้ค่อนข้างดีในระหว่างปี พ.ศ. 2551-2555 โดยอยู่ในระดับร้อยละ 75.93-86 สำหรับการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Education Test: O-NET) ในระดับประถมปีที่ 6 และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งจัดสอบโดยสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) มีการจัดสอบประเมินระดับชาติ โดยการสอบ ในวิชาที่แตกต่างจากที่องค์การยูเนสโกกำหนด จึงไม่สามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลได้

โดยภาพรวมแล้วเป้าหมายเรื่องคุณภาพการศึกษาของไทยเมื่อพิจารณาจากตัวชี้วัดที่กำหนด ประเทศไทยสามารถดำเนินการได้อยู่ในเกณฑ์ที่พอใช้ แต่อาจต้องไปพิจารณาปรับปรุงคุณภาพของตัวชี้วัดต่างๆ ให้มีความถูกต้องและมีความละเอียดมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

การดำเนินงานผลักดันการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนเป็นพันธกรณีที่ทั่วโลกจะต้องดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน นับตั้งแต่การประชุมโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชนที่จอมเทียน ประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. 2533 (ค.ศ. 1990) และจากการประชุมระดับโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน ครั้งที่ 1 (The First Global Education for All Monitoring Meeting) ซึ่งมีข้อเสนอต่างๆ เช่น การเสนอให้ประเทศต่างๆ ให้ความสำคัญต่อการดำเนินนโยบายเพื่อให้มั่นใจได้ว่าเด็กและเยาวชนทุกคน จะได้รับการศึกษาแบบการเรียนร่วม โดยไม่คำนึงถึงความมั่งคั่ง เพศ เชื้อชาติ ความพิการ และที่อยู่อาศัย การเรียกร้องให้ประเทศสมาชิกยูเนสโกกำหนดการดำเนินการที่เร่งด่วนเพื่อบรรลุเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชนภายในปี พ.ศ.2558 (ค.ศ.2015) การแสวงหาแหล่งงบประมาณใหม่ๆ เช่น การจัดมาตรการทางภาษี การเพิ่มหุ้นส่วนทางการศึกษา การเพิ่มการลงทุนทางการศึกษาเพื่อให้เกิดข้อได้เปรียบทางเศรษฐกิจและสังคมระยะยาว หรือการเสนอให้รัฐบาลประเทศต่างๆ คงการจัดสรรงบประมาณให้แก่การศึกษา ด้วยการเรียกร้องให้หน่วยงานดำเนินการด้านการศึกษาเพื่อปวงชน รวมทั้งการสนับสนุนให้ภาคเอกชนเข้าไปมีส่วนร่วม และสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน เป็นต้น

ในส่วนของประเทศไทย จากการติดตามการดำเนินงานการศึกษาเพื่อปวงชนมาโดยตลอดหลังจากการประกาศปฏิญญาโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน (World Declaration on Education for All) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 (ค.ศ. 1990) จนถึงปัจจุบัน และเพื่อให้การดำเนินงานการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนบรรลุเป้าหมายทั้ง 6 เป้าหมาย และ 67 ตัวชี้วัด ภายในปี พ.ศ. 2558 ซึ่งจะต้องนำเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ของยูเนสโก ณ กรุงโซล สาธารณรัฐเกาหลี มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

เนื่องจากการศึกษาเพื่อปวงชนมีความครอบคลุมถึงการศึกษาก่อนทุกระดับ ตั้งแต่การดูแลและการศึกษาเด็กปฐมวัย การศึกษาระดับประถมศึกษา/การศึกษาขั้นพื้นฐาน การตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ของเยาวชนและผู้ใหญ่ (เกี่ยวข้องกับอาชีวศึกษา) การยกระดับการรู้หนังสือในผู้ใหญ่ (เกี่ยวข้องกับศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย) ดังนั้น การดำเนินการติดตามการศึกษาเพื่อปวงชนจึงต้องมีความเกี่ยวข้องกับหน่วยงาน และองค์กรต่างๆ ในวงกว้าง ซึ่งที่ผ่านมาพบว่าในเรื่องการจัดเก็บข้อมูลตามตัวชี้วัดทั้ง 67 ตัวใน 6 เป้าหมาย ซึ่งผู้ศึกษาจัดเก็บเป็นข้อมูลทุติยภูมิยังมีข้อมูลที่ไม่เป็นเอกภาพ เนื่องจากมีการอิงฐานข้อมูลประชากรที่ไม่เหมือนกันระหว่างข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ กับของกระทรวงศึกษาธิการ และตัวชี้วัดที่องค์การยูเนสโกบางตัวยังต้องมีการตีความถึงวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของตัวชี้วัด นอกจากนั้น บางกรณีตัวชี้วัดที่เป็นเพียงข้อมูลเชิงสถิติเพียงด้านเดียวยังไม่สามารถสรุปสภาพความเป็นจริงได้ จึงต้องมีการวิเคราะห์ควบคู่กับบริบททางการศึกษาพร้อมกันไป

เพื่อให้การดำเนินการติดตามการศึกษาเพื่อปวงชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยภาพรวมแล้วควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการระดับชาติ เพื่อรับผิดชอบเรื่องการติดตามผลการดำเนินงานตามเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชน ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะช่วยให้ข้อมูลเป็นเอกภาพ และทันสมัยน่าเชื่อถือ รวมทั้งสามารถนำข้อค้นพบไปใช้เป็นฐานข้อมูลในการวางยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาการศึกษาไทยต่อไป

ในส่วนของข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในแต่ละเป้าหมายสามารถสรุปได้ ดังนี้

เป้าหมายที่ 1 การดูแลและการศึกษาเด็กปฐมวัย (Early Childhood Care and Education) ควรต้องมีการจัดข้อมูลตามตัวชี้วัดให้มีความละเอียดยิ่งขึ้น เช่น เรื่องงบประมาณด้านการดูแลและการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยควรแยกออกจากระดับประถมศึกษา และมีธยมศึกษา หรือร้อยละของครูที่สอนในระดับปฐมวัยและหลักสูตรปฐมวัยอื่นๆ ซึ่งเป็นครูที่ได้รับใบอนุญาตให้สอนในระดับปฐมวัย เพื่อจะได้มีข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริง ซึ่งจะช่วยให้สามารถวิเคราะห์ได้ชัดเจนและถูกต้องมากขึ้น เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการวางแผนยุทธศาสตร์การทำงานต่อไปเพื่อการบรรลุเป้าหมายตามที่ยูเนสโกกำหนดไว้ นอกจากนี้ เพื่อให้ข้อมูลในรายงานนี้เกิดประโยชน์

ต่อการจัดทำยุทธศาสตร์และแผนการพัฒนาด้านการดูแลและการจัดการศึกษาของเด็กปฐมวัย จึงควรนำข้อมูล และข้อค้นพบเหล่านี้ไปบูรณาการกับการศึกษาในโลกศตวรรษที่ 21 ซึ่งขณะนี้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติกำลังจัดทำร่างแผนการศึกษาแห่งชาติเพื่อ พัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต (พ.ศ.2557-2563) ซึ่งมีการกำหนดทักษะและสมรรถนะ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของเด็กปฐมวัยในโลกศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้ จะต้องมีการประสานงานในการจัดเก็บข้อมูลสถิติตามตัวชี้วัด ที่องค์การยูเนสโกกำหนดกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวง สาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรม กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน ตลอดจนองค์กรต่างๆ เช่น องค์กรยูนิเซฟ อย่างใกล้ชิดต่อไป

เป้าหมายที่ 2 การศึกษาระดับประถมศึกษา/การศึกษาขั้นพื้นฐาน (UPE/UBE (Universal Primary/Basic Education)) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร และ เมืองพัทยา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงวัฒนธรรม กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ตลอดจนกระทรวงยุติธรรม ควรมีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิด เพื่อเด็กไทย โดยเฉพาะกลุ่มเด็กด้อยโอกาส เด็กชายขอบ เด็กชาวเขา เด็กยากจน เด็กพิการ เด็กต่างด้าวทุกคนที่อยู่ในเกณฑ์ การศึกษาระดับประถมศึกษา/การศึกษาขั้นพื้นฐานที่อยู่ในประเทศไทยได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา/การศึกษา ขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงในอัตราร้อยละ 100

เป้าหมายที่ 3 การตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ของเยาวชนและผู้ใหญ่ (Meeting the Needs of Youths and Adults)

3.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมสร้างภาพลักษณ์ของการอาชีวศึกษาไทยให้เป็นสายวิชาชีพที่เด็กและ เยาวชนสำเร็จการศึกษาแล้วมีงานทำ เพื่อให้ผู้ปกครองและผู้เรียนมีความมั่นใจในคุณภาพ และความปลอดภัยของ การเข้าศึกษาต่อในระดับอาชีวศึกษา

3.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดให้สถานศึกษาในสังกัดอาชีวศึกษามีครูเพียงพอกับความต้องการ

3.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดแนวทางและดำเนินการพัฒนาทักษะที่จำเป็นให้แก่เยาวชนและผู้ใหญ่ เพื่อตอบสนองต่อตลาดแรงงานที่ต้องการในภาคการผลิตสาขาต่างๆ

เป้าหมายที่ 4 การยกระดับการรู้หนังสือในผู้ใหญ่ (Improving Adult Literacy Level)

4.1 รัฐบาลควรจัดสรรงบประมาณเพื่อการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้แก่สำนักงาน ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้มากขึ้น

4.2 รัฐบาลควรแก้ปัญหาการขาดแคลนครู หรือการหาผู้เชี่ยวชาญที่อยู่ในสายอาชีพมาเป็นผู้สอนให้แก่การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยให้เพียงพอกับความต้องการ

เป้าหมายที่ 5 ความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันด้านการศึกษาระหว่างชายกับหญิง (Gender Parity and Equality in Education)

จากการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีผลทำให้ระบบการศึกษาของประเทศไทย ได้รับการพัฒนา และเปิดโอกาสให้ประชาชนทั้งชายและหญิงเข้ารับการศึกษได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน ทำให้ประเทศไทยประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ 5 เรื่องความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันด้านการศึกษา

ระหว่างชายกับหญิง ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น จึงมีข้อเสนอแนะเพื่อการดำเนินงาน ดังนี้

- 5.1 ควรส่งเสริมและผลักดันให้สตรีไทยได้เข้ามามีบทบาทในการเป็นผู้นำและผู้บริหารทางการศึกษาให้มากขึ้น
- 5.2 ในการแต่งตั้งผู้บริหารการศึกษาควรคำนึงถึงสัดส่วนระหว่างชายหญิงให้ใกล้เคียงกัน

เป้าหมายที่ 6 คุณภาพการศึกษา (Quality of Education)

6.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องเร่งดำเนินการแก้ไขปัญหาครูซึ่งเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการเพิ่มคุณภาพการศึกษา เช่น ปัญหาการขาดแคลนครูในสาขาวิชาที่ขาดแคลน และควรพัฒนาคุณภาพครูอย่างจริงจัง และมีมาตรการประเมินผลครูจากผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียน

6.2 ภาครัฐควรส่งเสริมการดำเนินงานในการยกระดับมาตรฐานสาขาภิบาลในโรงเรียน โดยบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

6.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องร่วมกันสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ให้แก่เด็กไทยอย่างจริงจัง

ข้อเสนอแนะเพื่อการดำเนินงาน

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชนทั้ง 6 เป้าหมาย ควรต้องมีการจัดเก็บข้อมูลสถิติตัวชี้วัดต่างๆ ให้ครบถ้วนเป็นระบบ และเป็นปัจจุบัน โดยมีการแบ่งปันข้อมูลกันระหว่างหน่วยงานอย่างเปิดเผย เพื่อให้เห็นความชัดเจนของปัญหาอุปสรรค ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้ร่วมกันแก้ไข และพัฒนาการศึกษาของประเทศไทยให้บรรลุเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชนต่อไป

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรศึกษาวิเคราะห์ถึงสาเหตุ และปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานตามตัวชี้วัดในเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชนที่ยังไม่บรรลุผล และหาวิธีการเพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่สมบูรณ์

2. รัฐบาลควรนำข้อมูลจากรายงานการติดตามการศึกษาเพื่อปวงชนในประเทศไทยมาใช้เป็นส่วนในการกำหนดนโยบายทางการศึกษา เนื่องจากสามารถสะท้อนภาพรวมของการจัดการศึกษาของประเทศไทยได้

ກາລຸພັນ

ตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Key EFA Indicators) 2015

เป้าหมาย	ลำดับ	ตัวชี้วัด	ตารางข้อมูล	
			มี	ไม่มี
เป้าหมายที่ 1 การดูแลและการ ศึกษาเด็กปฐมวัย Goal 1: ECCE (Early Childhood Care and Education)	1.	อัตราการเข้าเรียนในระดับปฐมวัยและในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยอื่นๆ ของผู้เรียนทั้งหมดต่อประชากรในระดับการศึกษาปฐมวัย โดยแบ่งตามเพศชายหญิง Gross (Enrolment Ratio (GER) in pre-primary education and other ECCE programmes by gender)	✓	
	2.	ร้อยละของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เคยผ่านการเรียนในระดับปฐมวัยมาก่อน โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Percentage of new entrants to primary Grade 1 who have attended some form organized ECCE programme by gender)	✓	
	3.	ร้อยละของนักเรียนที่เข้าเรียนระดับปฐมวัยในสถานศึกษาระดับปฐมวัยและหลักสูตรปฐมวัยอื่น ๆ ที่จัดโดยเอกชนจากนักเรียนทั้งหมดที่เข้าเรียนระดับปฐมวัยและในหลักสูตรปฐมวัยอื่น ๆ (Enrolment in private pre-primary education and other private ECCE programmes as a percentage of total enrolment in pre-primary education and other ECCE programmes)	✓	
	4.	ร้อยละของครูที่สอนในระดับปฐมวัยและหลักสูตรปฐมวัยอื่น ๆ ซึ่งเป็นครูที่ได้รับใบอนุญาตให้สอนในระดับปฐมวัย โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Percentage of trained teachers in pre-primary education and other ECCE programmes with required academic qualifications to teach at pre-primary education and/or ECCE according to national standards by gender)		✓
	5.	ร้อยละของงบประมาณสำหรับการศึกษาระดับปฐมวัยและหลักสูตรปฐมวัยอื่นๆ จากงบประมาณด้านการศึกษาทั้งหมด (Public expenditure on pre-primary education and other ECCE programmes as a percentage of total public expenditure on education)	✓	

เป้าหมาย	ลำดับ	ตัวชี้วัด	ตารางข้อมูล	
			มี	ไม่มี
	6.	สัดส่วนนักเรียนต่อครูในระดับปฐมวัย (และ/หรือ สัดส่วนเด็กต่อผู้ดูแลเด็กในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยอื่นๆ (Pupil/Teacher Ratio (PTR) in pre-primary education (and/or Children-Caregiver Ratio in early childhood care programmes))	✓	
เป้าหมายที่ 2 การศึกษาระดับ ประถมศึกษา /การศึกษาขั้น พื้นฐาน Goal 2: UPE/UBE (Universal Primary/ Basic Education)	7.	อัตราการเข้าเรียนใหม่ในระดับประถมศึกษาของผู้เรียนทั้งหมดต่อประชากรในวัยระดับประถมศึกษา โดยแบ่งแยกตามเพศชายหญิง (Gross Intake Rate (GIR) in primary education by gender)	✓	
	8.	อัตราการเข้าเรียนใหม่สุทธิของผู้เรียนที่มีอายุตามเกณฑ์เข้าเรียนในระดับประถมศึกษาต่อประชากรในวัยระดับประถมศึกษา โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Net Intake Rate (NIR) in primary education by gender)	✓	
	9.	อัตราการได้เรียนในระดับประถมศึกษาของผู้เรียนทั้งหมดต่อประชากรในวัยระดับประถมศึกษา โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Gross Enrolment Ratio (GER) in primary education by gender)	✓	
	10.	อัตราการได้เรียนสุทธิของผู้เรียนในวัยระดับประถมศึกษาต่อประชากรในวัยระดับประถมศึกษา (Net Enrolment Ratio) โดยแบ่งแยกตามเพศชายหญิง (คิดเป็นร้อยละ) (Net Enrolment Ratio (NER) in primary education by gender)	✓	
	11.	อัตราการได้เรียนสุทธิที่ปรับปรุงใหม่ของผู้เรียนในวัยระดับประถมศึกษาต่อประชากรวัยเรียนในระดับประถมศึกษา โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Adjusted net enrolment ratio (ANER) by gender)	✓	
	12.	ร้อยละของนักเรียนซ้ำชั้นในระดับประถมศึกษา โดยแบ่งตามชั้นปีและเพศชายหญิง (Percentage of primary school repeaters by grade and gender)	✓	
	13.	อัตราการซ้ำชั้นของนักเรียนในโรงเรียนระดับประถมศึกษา โดยแบ่งตามชั้นปีและเพศชายหญิง (Repetition Rate (RR) in primary school by grade and gender)		✓

เป้าหมาย	ลำดับ	ตัวชี้วัด	ตารางข้อมูล	
			มี	ไม่มี
	14.	อัตราการเลื่อนชั้นเรียนของนักเรียนในระดับประถมศึกษา โดยแบ่งตามชั้นปีและเพศชายหญิง (Promotion Rate (PR) in primary school by grade and gender)	✓	
	15.	อัตราการออกกลางคันของนักเรียนในระดับประถมศึกษา โดยแบ่งตามชั้นปีและเพศชายหญิง (Dropout Rate (DR) in primary education by grade and gender)	✓	
	16.	อัตราการออกกลางคันของนักเรียนในระดับประถมศึกษา (ในทุกชั้นปี) โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Dropout Rate (DR) in primary education (all grades) by gender)	✓	
	17.	อัตราการเหลือรอดของนักเรียนที่อยู่จนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Survival Rate to Grade 5 in primary education by gender)		✓
	18.	อัตราการเหลือรอดของนักเรียนจนถึงชั้นปีสุดท้ายของระดับประถมศึกษา โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Survival rate to last grade in primary education by gender)		✓
	19.	อัตราการเรียนจบของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่เข้าเรียนตั้งแต่ชั้นปีแรกและคาดว่าจะเรียนจบชั้นประถมศึกษา (Cohort Completion Rate for Primary Education – CCR)	✓	
	20.	อัตราการเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาต่อจำนวนนักเรียนทั้งหมดที่เรียนในชั้นปีสุดท้ายของประถมศึกษาซึ่งไม่ได้เป็นผู้เข้าชั้น (Effective Transition Rate (ETR) from primary to general secondary education by gender)	✓	
	21.	จำนวนและร้อยละของครูที่สอนระดับประถมศึกษา/การศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยแบ่งตามระดับคุณวุฒิ และได้รับใบอนุญาตในการสอนระดับประถมศึกษา โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Number and percentage of teachers in primary/basic education by level of academic qualification, and with required academic qualifications to teach at primary education level according to national standards by gender)	✓	

เป้าหมาย	ลำดับ	ตัวชี้วัด	ตารางข้อมูล	
			มี	ไม่มี
	22.	ร้อยละของครูที่ได้รับการอบรมสอนระดับประถมศึกษา/ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Percentage of trained teachers in primary/ basic education by gender)		✓
	23.	อัตราส่วนนักเรียนต่อครูในระดับประถมศึกษา/การศึกษาขั้นพื้นฐาน (Pupil/Teacher Ratio (PTR) in primary/basic education)	✓	
	24.	ร้อยละของงบประมาณที่จัดสรรสำหรับการศึกษาระดับประถมศึกษาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GNP) และผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศ (GDP) (Total public expenditure on education as a percentage of GNP/GDP)	✓	
	25.	ร้อยละของงบประมาณที่จัดสรรสำหรับการศึกษาต่องบประมาณของรัฐทั้งหมด (Total public expenditure on education as a percentage of total government expenditure)	✓	
	26.	ร้อยละของงบประมาณที่จัดสรรสำหรับการศึกษาระดับประถมศึกษา/การศึกษาขั้นพื้นฐานต่องบประมาณการศึกษาทั้งหมด (Public expenditure on primary/basic education as a percentage of total public expenditure on education)	✓	
	27.	งบประมาณรัฐสำหรับการศึกษาระดับประถมศึกษา/การศึกษาขั้นพื้นฐานต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GNP) และผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศ (Public current expenditure on primary education as a percentage of GNP/GDP)	✓	
	28.	ร้อยละของงบประมาณรัฐสำหรับการศึกษาระดับประถมศึกษา/การศึกษาขั้นพื้นฐานตามรายหัวนักเรียน ต่อรายได้มวลรวมประชาชาติ (GNP per capita) และต่อรายได้ต่อหัวของประชากร (Public current expenditure on primary education per pupil as a percentage of GNP/GDP per capita)	✓	
	29.	ร้อยละของโรงเรียนที่จัดสอนในระดับประถมศึกษา/การศึกษาขั้นพื้นฐาน (Percentage of primary/basic schools offering complete primary/basic education)	✓	

เป้าหมาย	ลำดับ	ตัวชี้วัด	ตารางข้อมูล	
			มี	ไม่มี
	30	ร้อยละของโรงเรียนประถมศึกษาที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาท้องถิ่น/ภาษาแม่ (Percentage of primary schools offering instruction in local language(s)/mother tongue)		✓
	31.	ร้อยละของนักเรียนระดับประถมศึกษาโดยจำแนกตามระยะเวลาเดินทางจากบ้านของนักเรียนไปยังโรงเรียน (Percentage distribution of primary school students by duration of travel between home and school)		✓
เป้าหมายที่ 3 การตอบสนอง ความต้องการการ เรียนรู้ของเยาวชน และผู้ใหญ่ Goal 3: Meeting the Needs of Youths and Adults	32.	อัตราการรู้หนังสือของเยาวชน (15-24 ปี) โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Youth (15-24 years old) literacy rates by gender)	✓	
	33.	จำนวนและร้อยละของเยาวชน (15-24 ปี) และผู้ใหญ่ (อายุ 15 ปีขึ้นไป) โดยแบ่งแยกตามระดับการศึกษาที่ได้รับขั้นสูงสุดและตามเพศชายหญิง (Number and percentage distribution of youth (aged 15-24) and adults (aged 15+) by educational attainment (highest level of education completed or attained e.g. primary, lower secondary, upper secondary, tertiary) and by gender)	✓	
	34.	อัตราการได้เรียนในระดับมัธยมศึกษา โดยแบ่งตามประเภทหลักสูตร (สายสามัญ สายเทคนิคและอาชีวศึกษา การศึกษานอกระบบและการฝึกอบรมทักษะ โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Gross Enrolment Ratio) Gross Enrolment Ratio (GER) in secondary education by type of programme (general; technical and vocational education and training; non-formal education and skill training) and by gender)	✓	
	35.	อัตราการได้เรียนสุทธิที่ปรับปรุงใหม่ของผู้เรียนในวัยระดับมัธยมศึกษาต่อประชากรวัยเรียนในระดับประถมศึกษา โดย แบ่งตามประเภทหลักสูตร (สายสามัญ สายเทคนิค และ อาชีวศึกษา การศึกษานอกระบบและการฝึกอบรมทักษะ โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Adjusted net enrolment ratio (ANER) in secondary education by type of programme (general; technical and vocational education and training; non-formal education and skill training) and by gender)		✓

เป้าหมาย	ลำดับ	ตัวชี้วัด	ตารางข้อมูล	
			มี	ไม่มี
	36.	จำนวนและร้อยละของศูนย์/หลักสูตรอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมทักษะสำหรับเยาวชนและผู้ใหญ่ โดยแบ่งตามประเภทการศึกษา(ในระบบ และ/หรือ นอกในระบบ)(Number and percentage distribution of technical/vocational education and skills training (TVET) centres and/or programmes for young people and adults by type (formal and/or non-formal))	✓	
	37.	ร้อยละของนักเรียนทั้งหมดที่ได้เรียนในระดับอาชีวศึกษาต่อประชากรวัยเรียนในระดับอาชีวศึกษา (Number and percentage distribution of young people and adults enrolled in different types of technical/vocational education and skills training (TVET) centres and/or programmes)	✓	
	38.	จำนวนและร้อยละของเยาวชนและผู้ใหญ่ที่สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาและหลักสูตรการฝึกอบรมทักษะต่างๆ (Number and percentage distribution of young people and adults completing different types of technical/vocational education and skills training (TVET) programmes)	✓	
	39.	จำนวนและร้อยละของครูหรือผู้ช่วยสอน โดยแบ่งตามประเภทของศูนย์หรือหลักสูตรอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมทักษะ (Number and percentage distribution of TVET teachers/facilitators by type of TVET centres and/or programmes)	✓	
	40.	ร้อยละของนักเรียนที่เรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (อาจเป็นสายสามัญก็ได้) โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Effective Transition Rate (ETR) from lower to upper secondary education (at least for general programmes) by gender)	✓	
	41.	ตัวชี้วัดด้านการเงินเพื่อการศึกษาสำหรับเป้าหมายที่ 3 โดยพิจารณาจากระดับมัธยมศึกษาเป็นอย่างน้อย (แบ่งตามระดับการศึกษา) (Any education finance indicators for this goal, at least for secondary education (by level))	✓	

เป้าหมาย	ลำดับ	ตัวชี้วัด	ตารางข้อมูล	
			มี	ไม่มี
เป้าหมายที่ 4 การยกระดับการรู้หนังสือในผู้ใหญ่ Goal 4 : Improving Adult Literacy Level	42.	อัตราการรู้หนังสือของผู้ใหญ่ (อายุตั้งแต่ 15 ปี และมากกว่า 15 ปีขึ้นไป) โดยแบ่งตามเพศชายหญิง (Adult (15 years old and over) literacy rates by gender)	✓	
	43.	สัดส่วนของผู้ใหญ่ (อายุ 15 ปี ขึ้นไป) โดยแบ่งตามระดับการศึกษาที่ได้รับขั้นสูงสุด (ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย และอุดมศึกษา) และแบ่งตามเพศชายและหญิง (Proportion of adults (15+) by highest level of education completed or attained (primary, lower secondary, upper secondary, tertiary) and by gender)	✓	
	44.	จำนวนและร้อยละของหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อเนื่อง โดยแบ่งตามประเภทหลักสูตร (Number and percentage distribution of adult literacy and continuing basic education programmes by type of programme)	✓	
	45.	จำนวนและร้อยละของหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องขั้นพื้นฐาน โดยแบ่งตามประเภทหลักสูตร (Number and percentage distribution of adult continuing basic education programmes by type of programme)	✓	
	46.	จำนวนและร้อยละของผู้เรียนที่เรียนในหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อเนื่อง โดยแบ่งตามประเภทหลักสูตร (Number and percentage distribution of learners participating in adult literacy and continuing basic education programmes by type of programme)	✓	
	47.	จำนวนและร้อยละของผู้เข้าเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อเนื่องสำหรับผู้ใหญ่ โดยแบ่งตามประเภทหลักสูตร (Number and percentage distribution of learners participating in adult continuing basic education by type of programme)		
	48.	อัตราการจบการศึกษาในหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่/หรือการศึกษาต่อเนื่องขั้นพื้นฐาน โดยแบ่งตามประเภทหลักสูตร (Completion rate in adult literacy and/or basic continuing education programmes by type of programme)	✓	

เป้าหมาย	ลำดับ	ตัวชี้วัด	ตารางข้อมูล	
			มี	ไม่มี
	49.	จำนวนและร้อยละของผู้ช่วยสอนในหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาพื้นฐานต่อเนื่อง โดยแบ่งตามประเภทหลักสูตร (Number and percentage distribution of facilitators of adult literacy and continuing basic education programmes by type of programme)	✓	
	50.	ร้อยละของงบประมาณที่จัดสรรสำหรับการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อเนื่องต่องบประมาณการศึกษาทั้งหมด (Public expenditure on adult literacy and continuing basic education as a percentage of total public expenditure on education)	✓	
เป้าหมายที่ 5 ความเสมอภาค และความเท่าเทียม กันด้านการศึกษา ระหว่างชาย กับหญิง Goal 5: Gender Parity and Equality in Education	51.	ร้อยละของสตรีที่ได้เรียนหนังสือจากจำนวนของผู้ที่ได้เข้าเรียนทั้งหมด โดยแบ่งตามระดับการศึกษา (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย) (Female enrolled as percentage of total enrolment by level of education (pre-primary, primary, lower, and upper secondary education))	✓	
	52.	ร้อยละของครูสตรีจากจำนวนครูทั้งหมดในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย (Female teachers as percentage of total number of teachers in primary and lower and upper secondary)	✓	
	53.	ร้อยละของผู้อำนวยการโรงเรียน ครูใหญ่ ผู้จัดการโรงเรียนที่เป็นสตรี โดยแบ่งตามระดับการศึกษา (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย) (Percentage of female school headmasters/principals/managers by level of education (pre-primary, primary, lower and upper secondary education))	✓	
	54.	ร้อยละของผู้บริหารการศึกษาระดับสูงสุดที่เป็นสตรีทั้งในหน่วยงานส่วนกลาง จังหวัด อำเภอ และท้องถิ่น (Percentage of female chief education officers at central, provincial, district and local government education offices)	✓	

เป้าหมาย	ลำดับ	ตัวชี้วัด	ตารางข้อมูล	
			มี	ไม่มี
	55.	<p>ดัชนีชี้วัดความเท่าเทียมกันทางเพศ (Gender Parity Index for) ประกอบด้วย</p> <ul style="list-style-type: none"> a) อัตราการรู้หนังสือในผู้ใหญ่และ เยาวชน (Adult and youth literacy rates) b) อัตราการเข้าเรียนในระดับปฐมศึกษา (GER in ECCE) c) อัตราการเข้าเรียนใหม่ในระดับประถมศึกษา (GIR in primary education) d) อัตราการเข้าเรียนใหม่สุทธิในระดับประถมศึกษา (NIR in primary education) e) อัตราการเข้าเรียนในระดับประถมศึกษาต่อประชากรในวัย เรียนระดับประถมศึกษา (GER in primary education) f) อัตราการเข้าเรียนสุทธิในระดับประถมศึกษา (NER in primary education) g) อัตราการเข้าเรียนสุทธิที่ได้ปรับปรุงใหม่ในระดับประถมศึกษา (ANER in primary education) h) อัตราการเหลือรอดของนักเรียนที่อยู่จนถึงชั้นประถมศึกษา ปีที่ ๕ (Survival rate to Grade 5) i) อัตราการเหลือรอดของนักเรียนจนถึงชั้นปีสุดท้าย (Survival rate to last grade) j) อัตราการเรียนจบของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่เข้าเรียน ตั้งแต่ชั้นปีแรก (Primary cohort completion rate) k) อัตราการเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษา (สายสามัญ) ต่อจำนวนนักเรียนทั้งหมดที่เรียนในชั้นปีสุดท้ายของประถมศึกษาซึ่งไม่ได้เป็นผู้เข้าชั้น (Effective Transition Rate from primary to secondary (general) education) l) อัตราการเข้าเรียนในระดับมัธยม (มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย) (GER in secondary education, 	✓	

เป้าหมาย	ลำดับ	ตัวชี้วัด	ตารางข้อมูล	
			มี	ไม่มี
		<p>m) อัตราการเข้าเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น) (GER in basic education (primary and lower secondary education))</p> <p>n) อัตราการเข้าเรียนสุทธิที่ปรับปรุงใหม่ในระดับมัธยมศึกษา (ANER in secondary education)</p> <p>o) อัตราการเข้าเรียนสุทธิในระดับมัธยมศึกษา (ANER in secondary education)</p> <p>p) ร้อยละของครูที่ได้รับการฝึกอบรมก่อนการสอน โดยแบ่งตามระดับการศึกษาและตามเพศชายหญิง (Percentage of teachers with pre-service teacher training by level of education and gender)</p> <p>q) ร้อยละของครูที่ได้รับการฝึกอบรมระหว่างการสอน โดยแบ่งตามระดับ การศึกษาและตามเพศชายหญิง (Percentage of teachers with in-service teacher training by level of education & gender)</p>		
เป้าหมายที่ 6 คุณภาพการศึกษา Goal6: Quality of Education	56.	ร้อยละของครูประถมศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาตรงความต้องการ โดยแบ่งตามระดับการศึกษา (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย) และแบ่งตามเพศชายหญิง (Number and percentage distribution of teachers by academic qualifications, by level of education (pre-primary, primary, lower and upper secondary education) and by gender)	✓	
	57.	ร้อยละของครูที่ได้รับประกาศนียบัตรวิชาชีพครูตามมาตรฐานที่กำหนด โดยแบ่งตามระดับการศึกษา (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย) และแบ่งตามเพศชายหญิง (Percentage of trained teachers who are certified to teach according to national standards by level of education (pre-primary, primary, lower and upper secondary education) and by gender)		✓
	58.	สัดส่วนนักเรียนต่อครู โดยแบ่งตามระดับการศึกษา (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย) (Pupil/Teacher Ratio (PTR) by level of education (pre-primary, primary, lower and upper secondary education))	✓	

เป้าหมาย	ลำดับ	ตัวชี้วัด	ตารางข้อมูล	
			มี	ไม่มี
	59.	สัดส่วนนักเรียนต่อห้องเรียน โดยแบ่งตามระดับการศึกษา (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย) (Pupil/Class Ratio (PCR) by level of education (pre-primary, primary, lower and upper secondary education))	✓	
	60.	สัดส่วนตำราเรียนต่อนักเรียน โดยแบ่งตามระดับการศึกษา (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย) และแบ่งตามรายวิชา (Textbook/Pupil Ratio (TPR) by level of education (pre-primary, primary, lower and upper secondary education) and by subject)	✓	
	61.	ร้อยละของงบประมาณด้านการศึกษาที่เป็นค่าตำราเรียนและค่าอุปกรณ์การเรียนอื่น ๆ จากงบประมาณรัฐทั้งหมด โดยแบ่งตามระดับการศึกษา (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย) (Current public expenditure on textbooks and other learning materials as a percentage of current public expenditure by level of education (pre-primary, primary, lower and upper secondary education))	✓	
	62.	ร้อยละของค่าตอบแทนครูจากงบประมาณรายจ่ายของรัฐทั้งหมด โดยแบ่งตามระดับการศึกษา (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย) (Teachers compensation as a percentage of current public expenditure by level of education (pre-primary, primary, lower and upper secondary education))	✓	
	63.	ร้อยละของโรงเรียนที่มีแหล่งน้ำที่มีคุณภาพ โดยแบ่งตามระดับการศึกษา (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย) (Percentage of schools with improved water sources by level of education (pre-primary, primary, lower and upper secondary education))	✓	

เป้าหมาย	ลำดับ	ตัวชี้วัด	ตารางข้อมูล	
			มี	ไม่มี
	64.	ร้อยละของโรงเรียนที่มีระบบสุขาภิบาลที่มีคุณภาพ (เช่น ห้องน้ำแยกชายหญิง) โดยแบ่งตามระดับการศึกษา (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย) (Percentage of schools with improved sanitation facilities (i.e. with separate toilets for girls) by level of education (pre-primary, primary, lower and upper secondary education))		
	65.	ร้อยละของนักเรียนที่มีศักยภาพการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานตามมาตรฐานชาติ (โดยเฉพาะการอ่านออกเขียนได้ การคำนวณ และทักษะชีวิตต่างๆ) โดยแบ่งตามชั้นปี (เช่น ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีสุดท้ายของระดับประถมศึกษา และชั้นปีที่ 8 หรือชั้นปีสุดท้ายของมัธยมศึกษาตอนต้น) (Percentage of pupils who have mastered nationally defined basic learning competencies (in particular literacy, numeracy and life skills) by grade (e.g. 3rd and last grade of primary education, and 8th grade or last grade of lower secondary education))	✓	
	66.	จำนวนปีที่คาดว่าจะเด็กจะได้เรียนในโรงเรียน (School life expectancy)	✓	
	67.	ร้อยละของครูที่มีชั่วโมงสอนครบตามเกณฑ์ โดยแบ่งตามระดับการศึกษา (ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย) (Percentage of teachers who fulfilled required instructional hours by level of education (pre-primary, primary, lower and upper secondary education))		✓

บรรณานุกรม

- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล, กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. ผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลเพื่อสนับสนุนน้ำดื่มสะอาดให้กับโรงเรียนทั่วประเทศ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2551- 2555. กรุงเทพฯ : เอกสารอัดสำเนา. 2555.
- กรมอนามัย. กระทรวงสาธารณสุข. เกณฑ์มาตรฐาน “สุขาน้ำใช้ในโรงเรียน” <http://hps.anamai.moph.go.th/tolilet.doc>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. สถิติข้อมูลทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2555. กรุงเทพฯ : เอกสารสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ 17/2555.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. สถิติการศึกษาฉบับย่อ 2547-2555. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2548-2555.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. สถิติการศึกษาของประเทศไทย 2543-2554. <http://www.onec.go.th>
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. รายงานผลการดำเนินงาน กศน.ประจำปี 2554-2555 กรุงเทพฯ : เอกสารอัดสำเนา. 2554 - 2555.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. รายงานระดับชาติเรื่องสภาพและการพัฒนาการเรียนรู้และการศึกษาผู้ใหญ่. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์, 2551.
- สำนักส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย, สำนักกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. การส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ สกสศ.ลาดพร้าว. 2554.
- สำนักกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, แผนพัฒนาสตรีในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559). กรุงเทพฯ : 2555.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. สถิติข้อมูลตามตัวชี้วัดเป้าหมายที่ 3. <http://web.nso.go.th/index.htm>.
- องค์การศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ. บทสรุปรายงานการติดตามผลทั่วโลก เรื่องการศึกษาเพื่อปวงชน (EFA). พิมพ์ครั้งที่ 1. ปารีส : ยูเนสโก, 2555
- Statistical tables education from <http://www.uis.unesco.org>

ที่ปรึกษา

1. ดร.ศศิธรา พิชัยชาญณรงค์	เลขาธิการสภาการศึกษา
2. รศ.ดร.ชวณี ทองโรจน์	รองเลขาธิการสภาการศึกษา
3. ดร.รัตนา ศรีเหรียญ	รองเลขาธิการสภาการศึกษา
4. นางเรืองรัตน์ วงศ์ปราโมทย์	ผู้อำนวยการสำนักนโยบายความร่วมมือกับต่างประเทศ

คณะผู้จัดทำ

1. นางสาวณิชฐา จิรวินวงศ์	นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ
2. นางโชติกา วรรณบุรี	นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
3. นางสาวศัทรียา แจ้งเดชา	นักวิชาการศึกษาชำนาญการ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
99/20 ถนนสุขุวิทัย เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300
โทรศัพท์ 0-2668-7123 ต่อ 2527, 2530
โทรสาร 0-2668-7975
Website : <http://www.onec.go.th>